

Finlands LEADER+ -program

*F*inlands LEADER+ -program

Jord- och skogsbruksministeriet
Jord- och skogsbruksministeriet publikation 9b/2001

Finlands LEADER+ -program

Julkaisija

Maa- ja metsätalousministeriö

Kannen kuva

Antero Aaltonen

ISSN 1238-2531

ISBN 952-453-056-2

Taitto: PixPoint ky

Kirjapaino: Painopörssi Oy, Helsinki 2001

Innehållsförteckning

1 Fastställande av områden som ingår i programmet	5
2 Situationen på den Finländska landsbygden i dag	6
2.1 Norra Finlands mål 1-område	11
2.1.1 Befolkning	12
2.1.2 Socioekonomisk redogörelse	14
2.2 Östra Finlands mål 1-område	16
2.2.1 Befolkning	17
2.2.2 Socioekonomisk redogörelse	18
2.3 Områden utanför mål 1-programmet	20
2.3.1 Befolkning	21
2.3.2 Socioekonomisk redogörelse	22
2.4 Åland	25
2.4.1 Befolkning	25
2.4.2 Socioekonomisk redogörelse	26
2.5 Jämställdhet; män, kvinnor och ungdomar	26
2.6 Tillståndet för miljön	29
2.7 Resultat från programperioden 1995–1999 och utvecklingsbehov som bygger på dessa resultat	30
2.7.1 LEADER II-programmet	30
2.7.2 Övriga program för utveckling av landsbygden	31
2.8 Resurser, möjligheter, svagheter och hot i Finlands landsbygdsområden	36
3 Förhandsbedömning	40
4 Målen för programmet och dess strategi	44
4.1 Utvecklingsmål och strategi	44
4.2 Kvantitativa och kvalitativa mål för programmet	47
4.3 Ekonomiska och sociala effekter samt miljöeffekter	49
5 Teman, prioriterade insatksområden och åtgärdsområden	51
5.1 Verksamhetssektor 1) Lokal utveckling av landsbygden	52
5.1.1 Åtgärdsområde A: Investeringar	55
5.1.2 Åtgärdsområde B: Utveckling	57
5.1.3 Åtgärdsområde C: Kompetens (know-how)	57
5.1.4 Åtgärdsområde D: De lokala aktionsgruppernas administration	59
5.1.5 Åtgärdsområde E: Förvärvande av kunskaper	57
5.2 Verksamhetssektor 2) Samarbete mellan områden kring projekt för utveckling av landsbygden	64
5.3 Verksamhetssektor 3) Upprättande av nätverk	66
5.4 Tekniskt stöd	68
5.5 Stödnivåer	68
5.6 Val av projekt som skall finansieras	69

6	Finansieringsplan	71
7	Val av lokala aktionsgrupper	73
7.1	Kvalifikationer och urvalskriterier	73
7.2	Urvalsförfarande och tidtabell	79
7.3	Avtal	80
8	Information till potentiella förmänstagare och den breda allmänheten	82
8.1	Information till potentiella lokala aktionsgrupper	82
8.2	Information till myndigheter, intressegrupper och den breda allmänheten	83
9	LEADER+ -programmets förvaltning	85
9.1	LEADER+ -programmets förvaltning	85
9.1.1	Centralförvaltning	85
9.1.2	Regionförvaltning	85
9.1.3	Beredning av en förvaltningsmodell för programmet	85
9.2	Beviljande av stöd och utbetalning av stödet till sökanden	86
9.2.1	Ansökningsförfarande	86
9.2.2	Beslutsfattande	86
9.2.3	Besvär rätt	88
9.2.4	Utbetalning av stöd	88
9.2.5	Bokföring och uppföljning av bokföringen	91
9.3	LEADER-gruppernas finansieringsramar	91
9.4	Den nationella nätverksenheten	91
9.5	Övervakning	92
10	Kontrollregler	94
10.1	Kontroll	94
10.1.1	Administrativ kontroll	94
10.1.2	Kontroller på plats	94
10.2	Påföljder	95
11	Utvärdering	97
12	Yttranden från olika parter och deras deltagande i övervakningskommittén	100
13	Förenlighet med andra program och politiken inom gemenskapen	102
13.1	Horisontellt utvecklingsprogram för landsbygden	103
13.2	Mål 1-program	103
13.3	Regionalt program för utveckling av landsbygden	104
13.4	Mål 2-program	104
13.5	Mål 3-program	104
13.6	EQUAL	105
13.7	INTERREG III	106
13.8	URBAN	107

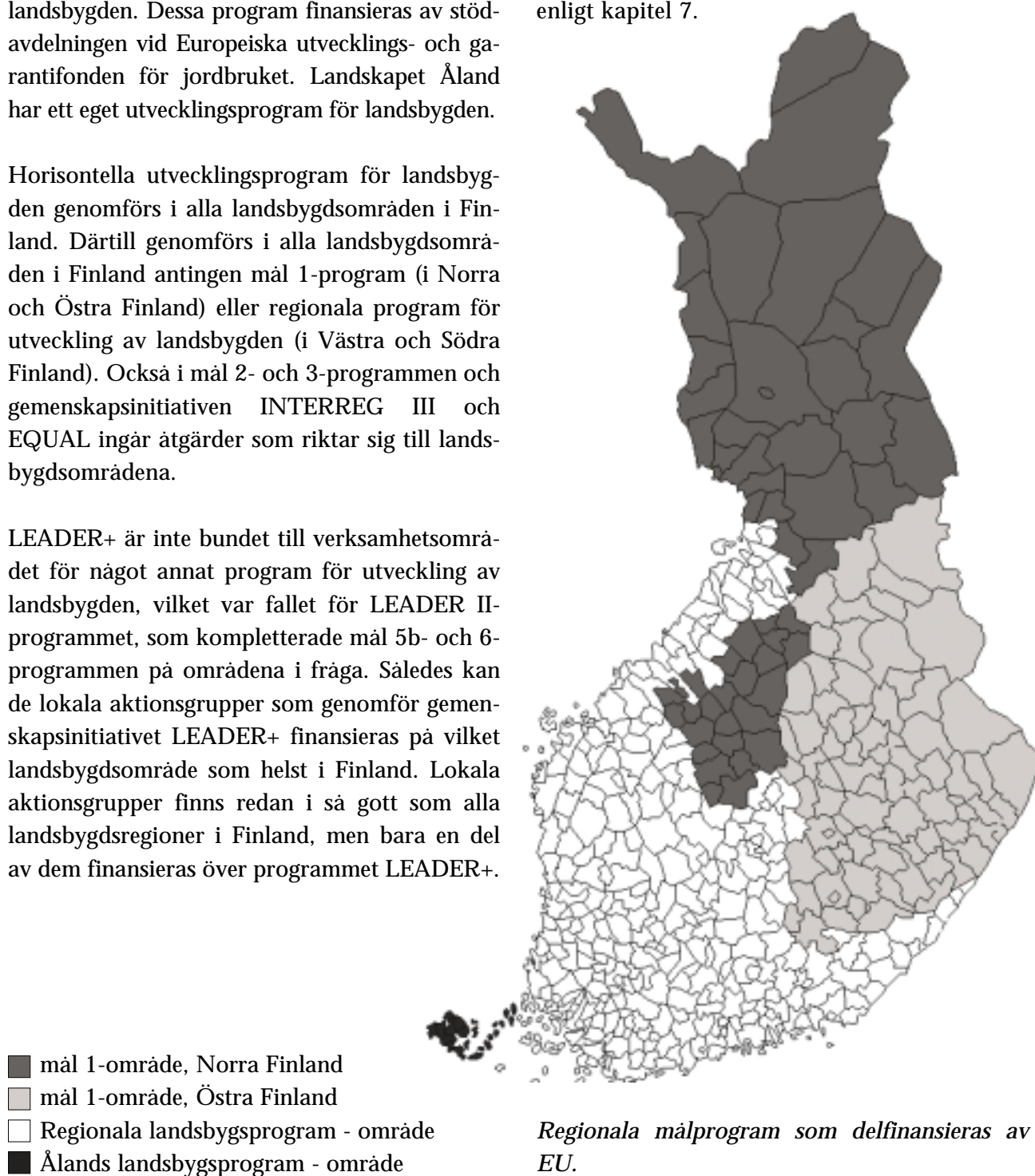
1 Fastställande av områden som ingår i programmet

Under programperioden 2000–2006 kommer strukturfondsprogrammen mål 1, 2 och 3 samt gemenskapsinitiativen LEADER+, INTERREG III, EQUAL och URBAN att genomföras i Finland. Vidare kommer det att genomföras horisontella och regionala program för utvecklingen av landsbygden. Dessa program finansieras av stödavdelningen vid Europeiska utvecklings- och garantifonden för jordbruket. Landskapet Åland har ett eget utvecklingsprogram för landsbygden.

Horisontella utvecklingsprogram för landsbygden genomförs i alla landsbygdsområden i Finland. Därtill genomförs i alla landsbygdsområden i Finland antingen mål 1-program (i Norra och Östra Finland) eller regionala program för utveckling av landsbygden (i Västra och Södra Finland). Också i mål 2- och 3-programmen och gemenskapsinitiativen INTERREG III och EQUAL ingår åtgärder som riktar sig till landsbygdsområdena.

LEADER+ är inte bundet till verksamhetsområdet för något annat program för utveckling av landsbygden, vilket var fallet för LEADER II-programmet, som kompletterade mål 5b- och 6-programmen på områdena i fråga. Således kan de lokala aktionsgrupper som genomför gemenskapsinitiativet LEADER+ finansieras på vilket landsbygdsområde som helst i Finland. Lokala aktionsgrupper finns redan i så gott som alla landsbygdsregioner i Finland, men bara en del av dem finansieras över programmet LEADER+.

Lokala aktionsgrupper från alla landsbygdsregioner i Finland har alltså haft samma möjligheter att söka till programmet LEADER+. Vid valet av grupper har man utgått från hur gruppernas utvecklingsplaner uppfyller urvalskriterierna och de allmänna kvalifikationskraven enligt kapitel 7.

2 Situationen på den Finländska landsbygden i dag

Av länderna i Europeiska unionen har Finland det nordligaste och östligaste läget. Finland gränsar som enda land i Europeiska unionen till Ryssland. Gränsens längd är 1269 m kilometer. Finland har 5,17 miljoner invånare och arealen uppgår till 338 145 kvadratkilometer. Av Finlands yta består en tredjedel av skog. I Finland finns 188 000 sjöar, vattendragens andel av arealen är tio procent. Landet har 15,3 invånare per kvadratkilometer, medan den genomsnittliga invånartätheten inom Europeiska unionen är 117 invånare per kvadratkilometer.

Klimatmässigt hör större delen av Finland till den tempererade klimatzonen och av vegetationszonerna är barrskogszonen den mest vidsträckt. Landet utgörs till största delen av lågland. Den högsta punkten är det 1328 meter höga Haltitunturi som och ligger i Norra Finland. Jämfört med andra länder i Europa har Finland ett kallt klimat. Temperaturen i Norra Finland kan när den är som lägst sjunka så lågt som till -40°C . Vegetationsperioden är kortare i Finland än i övriga Europa. Perioden sträcker sig från 110 dagar i Norra Finland till 180 dagar. I Mellaneuropa omfattar den från 220 dagar till över 300 dagar i Sydeuropa.

Administrativt sett är Finland indelat i fem län: Lapplands, Uleåborgs, Östra, Västra och Södra Finlands län samt det självstyrda landskapet

Åland. Finland har 19 landskap och 452 kommuner.

Enligt OECD:s definitioner är Finland det land inom EU som har mest landsbygd. De olika områdena i programmet har presenterats genom en indelning av kommunerna i fyra typer: glesbygdskommuner, kommuner på den egentliga landsbygden, kommuner på den tätortsnära landsbygden och städer.

År 1999 var 10,2 procent av befolkningen i arbetsför ålder i Finland arbetslös (Statistikcentralen). År 1998 uppgick den genomsnittliga arbetslösheten i Europeiska unionens medlemsstater till 9,9 procent. I Finland liksom i det övriga Europa har arbetslösheten sjunkit under den senare delen av 1990-talet. Som lägst var arbetslösheten 1994 då den uppgick till 16,6 procent.

Hela 1990-talet kännetecknades av en kraftig flyttningsrörelse inom landet och samma utveckling fortgår ännu. Flyttningsrörelsen är av två slag; på landsorten flyttar befolkningen in till tätorter och regionala centra, och inom landet koncentreras befolkningen till några tillväxtcentra såsom huvudstadsregionen och Uleåborgs-, Tammerfors- och Jyväskyläregionen.

Trots den kraftiga befolkningskoncentrationen till stora städer finns det ett intresse hos dem

Typ av område	Kommuner	Invånare 31.12.1999	Areal km ² 1.1.1999	Inv.täthet invånare/km ²
Städer	58	2 921 890	16 850	173,7
Tätortsnära landsbygd	84	813 299	41 870	19,4
Egentlig landsbygd	181	891 240	78 462	11,4
Glesbygd	129	544 471	200 965	2,7
Sammanlagt	452	5 170 900	338 147	15,3

Tabell 1. Finlands kommuner, invånarantal, areal och invånartäthet. Källa: Statistikcentralen

som bor i städer att flytta ut på landet. Utifrån en undersökning som genomfördes på uppdrag av landsbygdens nyföretagarcentral (Maaseutuyrittäjyyden edistämiskeskus) är något under tio procent av 15–64-åringarna i de största städerna säkra på eller anser det vara synnerligen troligt att de skulle flytta ut på landsbygden, om de ekonomiska eller sociala hindren undanröjdes. De som var under 40 år upplevde att de största hindren för att flytta ut på landet var förknippade med ekonomiska faktorer, såsom att få ett arbete. För dem som var över 40 år var de största hindren sociala, till exempel allmänna familjeskäl (Elintarviketieto Oy, 2000).

Strukturförändringar inom jord- och skogsbruket

De strukturella förändringarna inom jord- och skogsbruket under de senaste årtiondena har i synnerhet påverkat landsbygdsområdena. Arbetstillfällena inom primärproduktionen och skogsbruket har minskat kraftigt. Ännu under senare delen av 1990-talet minskade arbetstillfällena inom primärproduktionen med en femtedel, medan sysselsättningen inom övriga branscher förbättrades. Jordbruksinkomsternas andel av odlarnas totala inkomster har minskat. Inkomster av skogsbruket, löneinkomster av arbete utanför lantbruksföretaget och andra företagsinkomster utgör en allt större del av odlarnas totala inkomster. Gårdarna har blivit färre, men den odlade totala åkerarealen är så gott som oförändrad.

Antalet aktiva lägenheter i Finland minskade under hela 1990-talet. År 1990 uppgick antalet aktivlägenheter till 130 000, år 1998 hade antalet sjunkit till omkring 88 000. År 1998 fick hälften av odlarna över 75 procent av sina totala inkomster från jordbruket (Lantbruksregister, 2000).

Problemet med strukturen inom jordbruket är, förutom att gårdarna är små, även att de aktiva odlarnas åldersstruktur allt mer domineras av äldre åldersklasser. År 1998 var medelåldern för

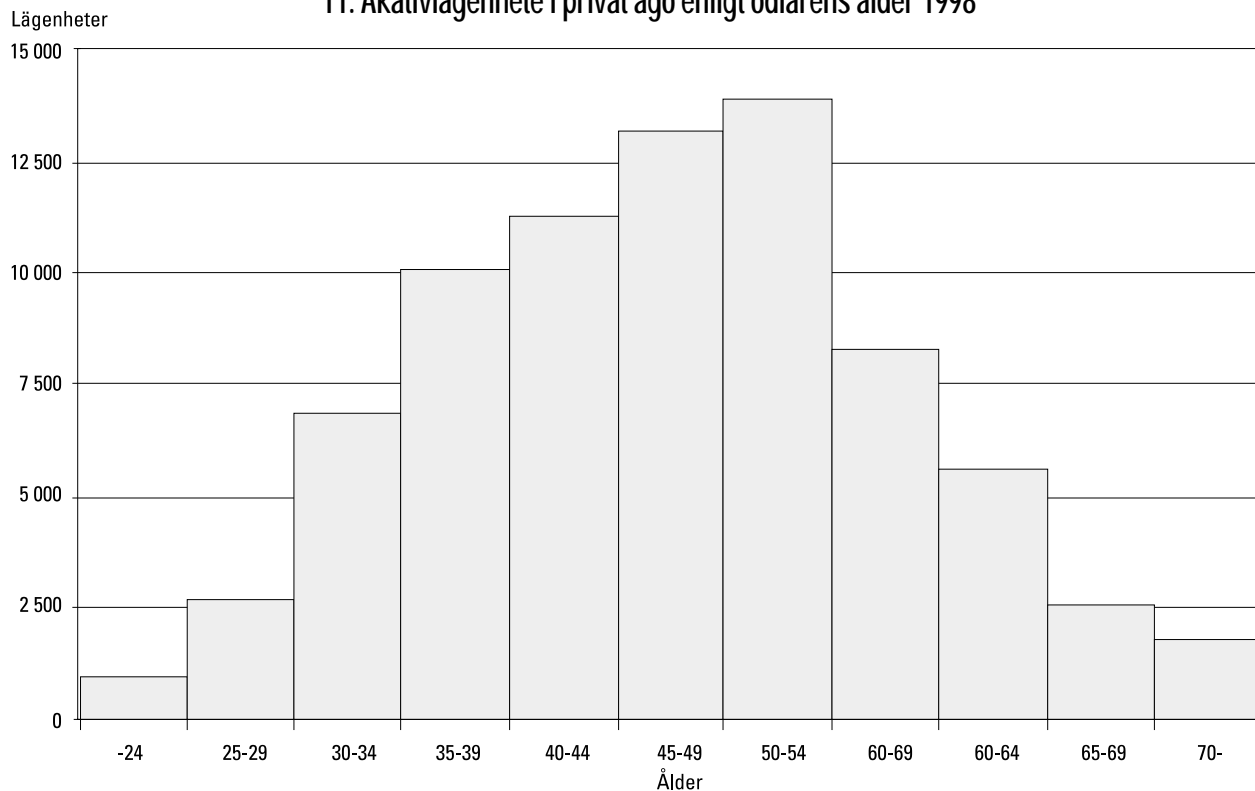
de aktiva odlarna 47 år, medan den med alla odlare inräknade var 53,4 år. Av figuren framgår antalet aktiva lägenheter år 1998 presenterade enligt odlarnas ålder. Flest aktiva lägenheter fanns det bland 50–54-åringarna (Lantbruksregister, 2000).

Enligt undersökningar (232/1999) som gjorts vid Lantbruksekonomiska forskningsanstalten (nuvarande Taloustutkimus) drevs år 1996 omkring 24 procent av aktivlägenheterna av över 55-åringar. Under åren 1995–1996 sjönk antalet aktivlägenheter i alla åldersklasser. Antalet odlare över 65 år sjönk med 56 procent och de aktiva odlarna i åldersklassen 55–65 år med 21 procent. Andelen unga odlare under 35 år ökade något, även om de till antalet blev färre. År 1994 var antalet aktiva odlare under 35 år 16 500 och år 1996 endast 14 400. Oberoende av produktionsinriktningen på gården minskade gårdarnas antal mest i de högsta åldersklasserna. Av de spannmålsodlare som upphört med odling var merparten, d.v.s. 74 procent över 55 år. Andelen 35-åringar minskade mest inom äggproduktionen och uppfödningen av köttboskap.

Det finns skillnader i odlarnas åldersstruktur som kan relateras till produktionsinriktningen. Andelen äldre odlare är stor inom spannmålsodlingen och äggproduktionen. Däremot är andelen odlare under 45 år stor inom grisproduktionen och odlingen av specialväxter (undersökningar vid Lantbruksekonomiska forskningsanstalten 232/1999).

Utmaningarna för landsbygden är att utveckla jordbrukets lönsamhet och konkurrensförmåga samt att skapa ersättande arbetstillfällen i stället för de som jordbruket förlorat. Utan ersättande arbetstillfällen ökar flyttningsrörelsen. Om inga fler arbetstillfällen skapas, uppstår det en ond cirkel i all verksamhet. Ett sjunkande invånarantal följs av lägre köpkraft, vilket i sin tur återspeglas i att inte heller arbetstillfällena inom servicesektorn kan bevaras. Kommunernas skatteunderlag krymper och kommunerna hamnar i

11. Aktivlägenheter i privat ägo enligt odlarens ålder 1998

en situation där de tvingas till ständig anpassning (Muuttuva maaseutu – maaseutupoliittinen selvitysrapportti, Raija Volk, 1999).

Om man beaktar bara jordbrukarnas inkomster (inte makens), har andelen som får över 75 procent av sina inkomster från gårdsbruk stigit något, och i motsvarande mån har även andelen sådana som får under 25 procent ökat. Detta visar på att en del av jordbrukarna satsar på heltid på jordbruk medan en del skaffar merparten av sina inkomster genom att arbeta utanför lantbruksföretaget. Maken inriktar sig däremot i allt större utsträckning på ett arbete utanför jordbruket. Om man ser till jordbrukarnas planer verkar det som om de större gårdarna skulle utvidga sin verksamhet och de mindre hålla kvar produktionen på samma nivå som tidigare (Muuttuva maaseutu – maaseutupoliittinen selvitysrapportti, Raija Volk, 1999).

Enligt Lantbruksekonomiska forskningsanstalten (nuvarande Taloustutkimus MTTL) drivs 44 procent av de finländska jordbrukslägenheterna som huvudsyssla och 56 procent jämsides med annan verksamhet. Till de senare räknas enligt

undersökningen de lägenheter där en del av inkomsterna kommer från något annat än gårdsbruk, oberoende av om de övriga inkomsterna är löneinkomster eller inkomster av någon annan verksamhet som bedrivs på gården (Peltola: Päätoimisuuskriteerit suomalaisilla maatiloilla. MTTL:n selvityksiä 14/1999)

Som motiv till mångsyssleriet är de ekonomiska orsakerna viktiga, men inte de enda. Ofta vill man använda en utbildning som man skaffat sig inom något annat yrke till att arbeta utanför gården. De odlare och deras makar som har jordbruket som huvudsyssla och som övervägt att arbeta utanför jordbruket vill emellertid hellre få nya inkomster från en verksamhet som bedrivs på gården än utanför (Peltola: Viljelijäperheiden monitoimisuus suomalaisilla maatiloilla. MTTL:n tutkimuksia 96/2000).

Service på landsbygden

Samtidigt som arbetstillfällena inom jord- och skogsbruket minskade, i synnerhet på 1990-talet, har även arbetstillfällena inom den offentliga sektorn blivit färre. Minskningen av arbetstill-

fällen har startat en flyttningsrörelse som medverkat till ett krympande klientunderlag för servicen inom den privata sektorn. Detta har haft som följd att servicen på landsbygden har försämrats och infrastrukturen försvagats, bl.a. skolnätet har glesats ut, underhållet av privata vägar och bivägar har försämrats, postkontor och affärer har dragits in. De regionala skillnaderna i fråga om servicenivån är stora.

Sommargästerna har stor betydelse när det gäller att bevara servicen på landsbygden. År 1997 fanns det i hela landet omkring en halv miljon sommargäster. Antalet sommargäster i hela landet ökade på 1990-talet med omkring tio procent. År 1997 fanns det omkring en halv miljon sommarstugor i Finland, och antalet växte på 1990-talet med omkring 20 procent (Suomen maaseutu EU-kauden alussa – Maaseutuindikaattorit, 1999).

Självförsörjningen med arbetsplatser var år 1996 högre på landsbygden än i tätorterna. Graden av självförsörjning med arbetsplatser har emellertid sjunkit på landsbygden medan den höjts i tätortsområdena. Inom servicesektorn är pendlingen störst. Av hela den sysselsatta landsbygdsbefolkningen 1996 arbetade 45 procent i en tätort. Både kvantitativt och relativt sett är pendling vanligast i närheten av stora stadsregioner. Pendling förekommer minst i glesbygder såsom i skärgården och i Lappland (Suomen maaseutu EU-kauden alussa – Maaseutuindikaattorit, 1999).

Småföretag på landsbygden

Antalet affärsföretag minskade i hela landet under depressionen, som lägst var antalet 1994. Efter det har företagens antal ökat såväl på landsbygden som i städerna. Antalet företag har ökat snabbare i tätortskommuner än i landsbygdskommuner och antalet affärsföretag per invånare är högre i tätortskommunerna än i kommunerna på landsbygden. Av företagen i kommuner på landsbygden är merparten små och sysselsät-

ter under 20 personer (Suomen maaseutu EU-kauden alussa – Maaseutuindikaattorit, 1999).

Småföretagen spelar en viktigare roll som utkomstkälla på landsbygden än i tätortsregioner, eftersom sysselsättningsmöjligheterna på landsbygden är färre. Stora företag är vanligtvis belägna i städer och tätorter. På landsbygden finns det fler företag som anknyter till primärproduktion och olika slags tillverkning än i tätorterna. På landsbygden är emellertid andelen handels-, närings-, inkvarterings- och serviceföretag mindre än i stadsregionerna.

År 1997 fanns det i landsbygdsregionerna 61 100 företag med färre än 20 anställda (postnumrerområden som räknas till landsbygden). Dessa företag sysselsatte sammanlagt 98 000 personer, vilket är cirka 8 procent av alla anställda i finländska företag. Av småföretagen ovan fanns 7 700 på gårdsbrukslägenheter. Medelstorleken på landsbygdsföretagen var 1,6 personer/företag, medan motsvarande siffra för företagen i tätortsregionerna var 1,9 personer/företag. Av företagen på landsbygden hade cirka en fjärdedel (16 500) någon anknytning till primärproduktionen. Till branscher med anknytning till primärproduktionen räknas bl.a. maskinentreprenader, turist- och rekreationsservice samt tillverkning av trävaror och produkter av trä (Maaseudun pienyritysten rakennekehitys, MTTL:n tutkimuksia 245/2000).

De ovannämnda siffrorna grundar sig på statistikcentralens företags- och arbetsplatsregister. Registret omfattar inte den övriga företagsverksamhet som bedrivs på gårdarna inom samma skattenhet som gårdsbruket. Enligt preliminära uppgifter från lantbruksräkningen 2000 bedrivs någon annan företagsverksamhet på cirka 22 000 aktivlägenheter. De viktigaste branscherna är maskinentreprenader (cirka 9 100 lägenheter), produktion av turist- och rekreationsservice (cirka 2 300), träförädling, energiproduktion (cirka 2 300), livsmedelsförädling (cirka 1 100) och hantverk (cirka 300). Om från resultatet av

lantbruksräkningen avdras de ovannämnda cirka 7 700 lägenheter som finns upptagna i landsbygdsnäringsregistret på vilka annan företagsverksamhet bedrivs som enskilt företag, återstår cirka 15 000 gårdsbrukslägenheter vars småföretagsverksamhet beskattas i samband med beskattningen av jordbruket.

På landsbygden finns cirka 2 200 småföretag som erbjuder turist- och rekreationsservice och är upptagna i statistikcentralens företags- och arbetsplatsregister. År 1997 hade dessa sammanlagt omkring 5 100 anställda. Av alla finländska företag i de ovannämnda branscherna är omkring 28 procent belägna i en landsbygdsregion. Landsbygdsföretagen är emellertid mindre än genomsnittet. Av den sammanlagda omsättningen i företagen med turist- och rekreationsservice är landsbygdsföretagens andel cirka 10 procent och av personalen cirka 11 procent. Vandrarhem, campingplatser, resandehem/pensionat och semesterbyar finns till största delen på landsbygden. Av dem betraktas drygt hälften som landsbygdsföretag även om man ser till omsättning och personal. Av hotellen är en tredjedel belägna på landsbygden, men av hotellens sammanlagda omsättning kommer bara knappt 7 procent från hotell på landsbygden (Maaseudun pienyrittysten rakennekehitys, MTTL:n tutkimuksia 245/2000, Statistikcentralens statistik).

Antalet övernattningar på härbärgen i både landsorts- och tätortskommuner har vuxit på 1990-talet, men tillväxttakten för härbärgeringsrörelsen i tätortskommunerna är dubbelt större än i landsortskommunerna. Också andelen utländska övernattningar är dubbelt större i härbärgen i tätortskommunerna jämfört med kommunerna i landsorten. Även bäddplatskapaciteten utnyttjas i högre grad i tätortskommuner än i landsortskommunerna. (Suomen maaseutu EU-kauden alussa – Maaseutuindikaattorit, 1999).

Större delen av de turistföretag som bedrivs på gårdsbrukslägenheter samt en del andra små företag upptas inte i Statistikcentralens företags-

och arbetsplatsregister. En temagrupp för landsbygdsturism har från olika källor aktivt samlat in kontaktuppgifter om företag och skickat ut enkäter till företagen. Med hjälp av enkäterna har man sedan sammanställt olika grunduppgifter om företagsbeståndet. I temagruppens databas ingår nu 2081 företag. Registret är inte fullständigt, eftersom alla företag av olika anledningar inte har besvarat enkäten. Majoriteten av företagen är traditionella stuguthyrare, men bland dem finns också många turistföretag som saknar jordbruksanknytning och som bedrivs som huvudsyssla. Den sammanlagda inkvarteringskapaciteten hos företagen i temagruppens register är cirka 45 000 bäddplatser, av vilka cirka 22 000 erbjuds året runt. Inkvarteringskapaciteten hos de små landsbygdsföretagen som befinner sig utanför den officiella statistiken är cirka 17 procent av de bäddplatser som de finländska inkvarteringsföretagen erbjuder året runt. (Temagruppen för landsbygdsturism).

I dag är investeringarna i den företagsverksamhet som bedrivs jämsides med gårdsbruket små. Av detta kan man sluta sig till att en liten del av företagsverksamheten kommer att växa under de närmaste åren så att den i betydande omfattning kommer att sysselsätta utomstående. En mer tillväxtinriktad företagsverksamhet inom gårdsbruket skulle helt uppenbart kräva en mångsidig ökning av kompetensen och en fördelning av risken. I takt med att globaliseringen vunnit insteg har specialiseringen ökat inom företagsvärlden. Men på landsbygden med ett smalt kund- och företagsunderlag är en smal specialisering inte möjlig på samma sätt. Detta driver företagarna till mångsyssleri som lätt leder till effektivitets- och kompetensproblem. (Muuttuva maaseutu – maaseutupoliittinen selvitysraportti, Raija Volk, 1999).

Landsbygdens problem är att tillväxtbranscherna har en så liten andel. Av landsbygdsföretagen agerar flertalet inom branscher med stagnation eller långsam tillväxt. Om man ser till hela ekonomin är en ökad sysselsättning helt klart bero-

ende av produktionstillväxten. Branscher med en global tillväxt kan öka sin produktion och personal. Regioner med företag i tillväxtbranscher drar till sig arbetskraft. (Muuttuva maaseutu – maaseutupoliittinen selvitysraportti, Raija Volk, 1999).

Landsbygden som innovativ miljö

Näringarna och företagen på landsbygden agerar på en global marknad med en ständig tillströmning av nya produkter och tjänster. Därför är en av de grundläggande frågorna för utvecklingen av landsbygden och dess näringar människans förmåga att producera och ta till sig innovationer. Det gäller inte bara teknologiska produktinnovationer, utan även innovativa processer samt organisatoriska och sociala innovationer. Det nya greppet kan gälla produktionsmetoder, hur produktionen, servicen och exempelvis marknadsföringen organiseras eller det kan vara fråga om en ny samarbetsform och ett tillväggångssätt som bygger på samverkan. Elementen i en bra innovativ miljö bör utvecklas likvärdigt. Hit hör till exempel att identifiera, utveckla och sprida lokala färdigheter. Till sådana element räknas också samarbetsnätverk inom och mellan ekonomiska regioner. Likaså av stor betydelse är kontakterna mellan olika verksamhetsområden. Den innovativa miljön stärks också genom att kommersialiseringen av innovationerna finansieras och grundandet av nya företag och samarbete uppmuntras.

Man kan föreställa sig systemet med innovationer som ett regionalt system på många nivåer där det lokala, det nationella och det internationella anknyts till varandra. Landsbygden har en plats i det nationella produktions- och innovationssystemet baserad på regional arbetsfördelning. Landsbygden kan liksom andra områden stödja sig på sina resurser och specialisera sig regionalt. Utgångspunkten kan vara regionens traditionella aktiviteter, men specialiseringen kan också ske genom samarbete och överenskommelser om arbetsfördelning med ett större före-

tag. Samarbetet mellan stora och små företag kan ge upphov till kompetenskluster på landsbygden. Exempel på ett sådant är samarbetet mellan bl.a. Nokiakoncernen och delleverantörerna. Vid distansarbeten som långsamt men säkert vinner terräng är det fråga om samma sak, i detta fall med arbetsgivaren och den anställda som aktörer.

Det krävs målmedvetna åtgärder för att utveckla landsbygden som innovativ miljö och förbättra landsbygdens konkurrensförmåga. Å andra sidan finns det många förutsättningar för att nå resultat: goda exempel på områden med specialiserad produktion, heltäckande relativt välfungerande datanätverk, mer distansarbete och exempel på en arbetsfördelning mellan stora och små företag som utfallit väl. I de lokala aktionsgruppernas planer ingår många åtgärder som syftar till att förbättra den innovativa miljön. I planerna betonas främjandet av växelverkan mellan landsbygd och stad och ett starkt näringsliv i den egna regionen, betydelsen av sådana arbetsmetoder som alstrar nya idéer som stöds och uppmuntras genom ökade färdigheter i informationsteknik samt sammanställandet av expertarbetsgrupper som ansvarar för att regionens potential tas till vara. På detta sätt kompletterar aktionsgruppernas arbetsmetoder verksamheten vid utbildnings- och forskningsinstitut samt myndigheternas och konsulternas insatser som inte alltid kommer åt den utvecklingspotential som fortfarande är på idéstadiet och oorganiserad. Den finländska landsbygden som innovativ miljö är i det närmaste likadan i hela landet. De största skillnaderna uppvisar områden med specialiserad produktion i Österbotten och Satakunta.

I följande avsnitt presenteras Finlands landsbygd indelad i Norra Finlands och Östra Finlands mål 1-områden, i områden utanför mål 1-programmet och Åland. LEADER+-programmets verksamhet omfattar hela Finlands landsbygd. Indelningens syfte är enbart att ge området en struktur, den påverkar inte de lokala LEADER-gruppernas verksamhetsområden.

2.1 Norra Finlands mål 1-område

Till Norra Finlands mål 1-område hör landskapet Lappland och områden i Norra Österbotten, Mellersta Österbotten och Mellersta Finland. Norra Finlands mål 1-område består av följande ekonomiska regioner: östra Lappland, Kemi-Torneå, norra Lappland, Rovaniemi-regionen, Tornedalen, Lapplands fjällområden, Ijo, Koillismaa, Nivala-Haapajärvi, Siikalatva, Saarijärvi, Viitasaari och Kaustby. Till programområdet hör 56 kommuner. Området sträcker sig från de nordligaste delarna av landet till det mellersta av Finland. Området omfattar totalt 136 574 kvadratkilometer, vilket är 39 procent av hela landets areal. Norra Finlands område gränsar till tre stater, d.v.s. Sverige, Norge och Ryssland.

Av Finlands naturskydds- och vildmarksområden som är skyddade enligt lag finns över 90 procent inom norra Finlands mål 1-område. I området finns bl.a. 6 538 kvadratkilometer nationalparker, 1 412 kvadratkilometer naturparker samt 12 vidsträckta vildmarksområden och skyddsområden för gammal skog som inrättats med stöd av vildmarkslagen. Totalt sett omfattar den skyddade arealen 34 020 kvadratkilometer, vilket är 26 procent av hela områdets areal. Enbart i landskapet Lappland finns det 147 NATURA-områden, vilkas sammanlagda areal uppgår till 29 385 kvadratkilometer.

Norra Finlands mål 1-område

Figur 1. Norra Finlands mål 1-område

2.1.1 Befolkning

I slutet av 1999 uppgick folkmängden i området till 354 000, knappa sju procent av hela landets befolkning. Området är glesbeboet, den genomsnittliga invånartätheten är bara 2,6 invånare per kvadratkilometer. Befolkningstätheten ökar ju längre söderut man kommer. I synnerhet på den gles bebodda landsbygden är folktätheten mycket låg, d.v.s. 1,4 invånare per kvadratkilometer. Den största staden i området är Rovaniemi. De starka tillväxtcentrumen Uleåborg och

Typ av område	Kommuner	Invånare 31.12.1999	Areal km ² 1.1.1999	Invånartäthet invånare/km ²
Städer	3	82 436	1 420	68,1
Tätortsnära landsbygd	3	34 262	9 575	3,6
Egentlig landsbygd	13	62 731	7 850	8,0
Glesbygd	37	170 647	117 729	1,4
SAMMANLAGT	56	350 076	136 574	2,6

Tabell 2. Kommuner på Norra Finlands mål 1-område, invånarantal, areal och invånartäthet.
Källa: Statistikcentralen

Typ av område	Befolknings- förändring 1996-1999	Nettoflyttning 1996-1999	Befolknings- prognos 2030	Befolkningsför- ändring, prognos 1999-2030
Städer	-975	-1 833	81 959	-477
Tätortsnära landsbygd	-372	-967	37 075	28 13
Egentlig landsbygd	-1 671	-2 734	57 752	-4 979
Glesbygd	-8 928	-10 874	155 051	-15 596
SAMMANLAGT	-11 946	-16 408	331 837	-18 239

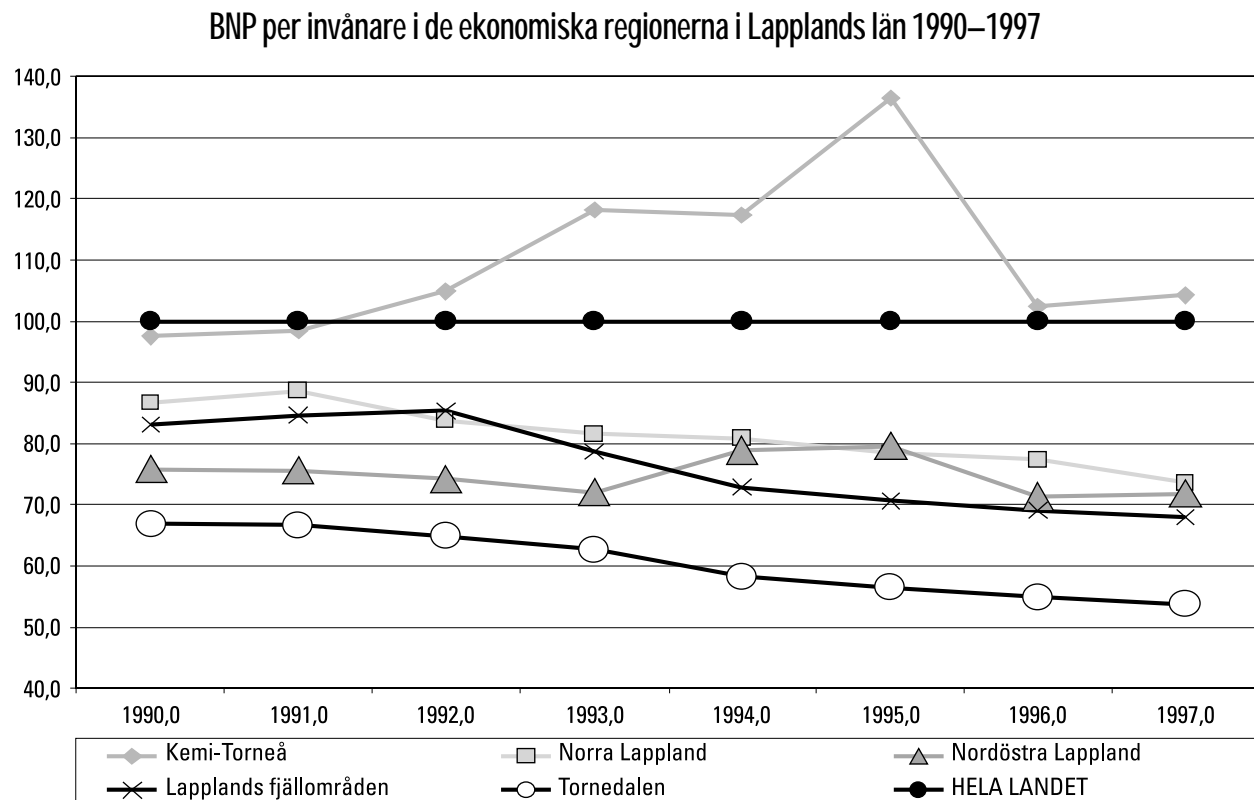
Figur 2a. BNP per invånare i Lapplands län. Källa: Statistikcentralen

Jyväskylä, som ligger nära mål 1-området, påverkar bl.a. flyttningsrörelsen, näringslivet och erbjuder utbildningsmöjligheter.

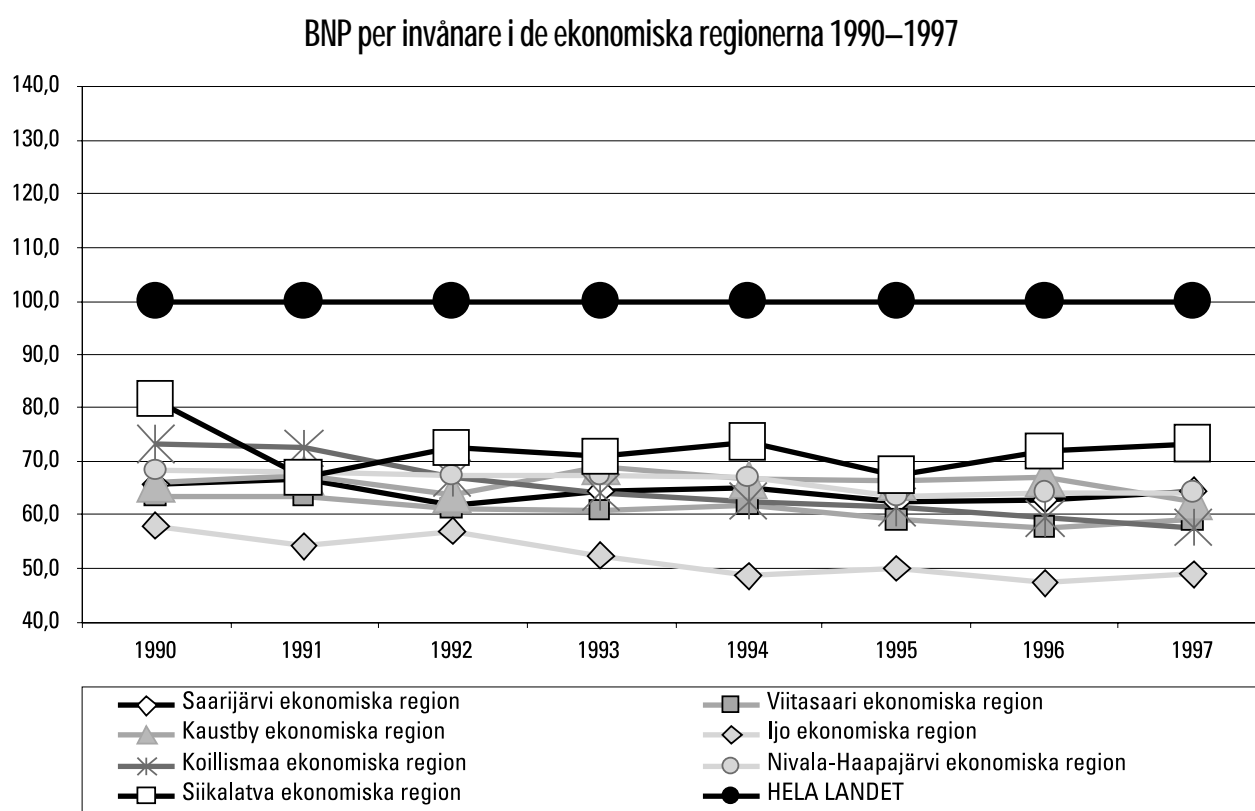
Åldersfördelningen bland befolkningen var fram till 1990-talet relativt normal. Tack vare den naturliga befolkningstillväxten ökade folkmängden. I slutet av förra årtiondet ökade utflyttningen så kraftigt att folkmängden började minska och befolkningen åldras på ett oroväckande sätt. Folkmängden minskar på Norra Fin-

lands mål 1-område såväl i städerna som på landsbygden.

Ett dominerande inslag när det gäller befolkningen i Lappland är den samiska ursprungsbe-
folkningen. I Finland finns det omkring 7 000
samer. I det nordligaste Lappland – i kommuner-
na Enontekiö, Utsjoki och Enare samt norra de-
len av Sodankylä kommun som tillsammans bil-
dar Samernas hembygdsområde (sameområdet)
bor ca 4000 samer. Samernas rätt att utveckla

Figur 2b. BNP per invånare på Norra Finlands mål 1-område, undantaget Lapplands län. Källa: Statistikcentralen

*Figur 2b. BNP per invånare på Norra Finlands mål 1-område, undantaget Lapplands län.
Källa: Statistikcentralen*

sin kultur finns inskriven i Finlands grundlag. I Finland används tre samiska språk: nordsamiska, enaresamiska och skoltsamiska. Vart och ett av språkområdena har sina egna från varandra avvikande kulturella särdrag.

2.1.2 Socioekonomisk redogörelse

I alla ekonomiska regioner inom Norra Finlands mål 1-område förutom i den ekonomiska regionen Kemi-Torneå ligger bruttonationalprodukten betydligt under medeltalet för hela landet. År 1997 var bruttonationalprodukten per invånare i den ekonomiska regionen Ijo bara 48,9 procent av hela landets bruttonationalprodukt. Den högsta bruttonationalprodukten har Kemi-Torneå ekonomiska region, alla övriga ekonomiska regioner ligger klart under landets medeltal, som är 82,8 procent.

Även om utbildningsnivån på Norra Finlands mål 1-område steg under förra årtiondet, hör den fortfarande till de lägsta i Finland. Närmare

hälften av dem som fyllt 15 år har ingen utbildning efter grundskolan. Den lägsta utbildningen har de som är över 50 år. Liksom i landet i övrigt har kvinnorna i området en något högre utbildning än männen. I synnerhet inom högskoleutbildningen har kvinnorna oftare än männen avlagt examen. På Finlands mål 1-område finns det en högskola, Lapplands universitet i Rovaniemi. Dessutom ligger Jyväskylä och Uleåborgs universitet i närheten. I området finns ett stort antal läroanstalter på mellanstadiet och på andra stadiet. Det finns 22 skolor eller enheter i området som bedriver olika slag av verksamhet inom forskning och utbildning.

På Norra Finlands mål 1-område var arbetslösheten som högst i mitten av 1990-talet, då arbetslöshetsnivån i många ekonomiska regioner översteg 25 procent. Även om sysselsättningen mot slutet av årtiondet förbättrats i synnerhet i de södra delarna av området, är arbetslösheten fortfarande mycket hög, 20,4 procent (arbetsministeriet). De regionala skillnaderna i arbetslöshetsnivån är sto-

Typ av område	Arbetslösa 1996	%	Arbetslösa 1999	%	Förändringar i arbetslösheten 1996-1999 %
Städer	9 574	24,7	8 320	21,6	-3,1
Tätortsnära landsbygd	3 708	23,7	3 187	20,2	-3,5
Egentlig landsbygd	4 875	18,1	3 875	14,7	-3,4
Glesbygd	20 643	26,2	16 470	21,9	-4,3
SAMMANLAGT	38 800	24,2	31 852	20,4	-3,8

Tabell 4. Arbetslösheten på Norra Finlands mål 1-område.

Källa: Arbetsministeriet (Arbetsministeriets arbetslöshetssiffror är högre än Statistikcentralens beroende på skillnader i de statistiska beräkningsgrunderna. Statistikcentralens siffror följer Internationella arbetsorganisationen ILO:s rekommendationer och den praxis som tillämpas av EU:s statistikverk Eurostat. Arbetsministeriets statistik grundar sig på gällande lagar och administrativa föreskrifter.)

ra. Andelen arbetslösa ungdomar har minskat i första hand tack vare särskilda sysselsättningspolitiska åtgärder. Däremot har antalet långtidsarbetslösa ökat kontinuerligt.

Omkring 61 procent av arbetstillfällena på Norra Finlands mål 1-område finns inom servicebranschen. Det är värt att notera att en synnerligen stor andel är offentliga tjänster: över hälften av arbetstillfällena i servicebranschen finns inom den offentliga sektorn. Av arbetstillfällena finns 23 procent inom produktförädlingen och 12 procent inom jord- och skogsbruket. En av svagheter i näringsstrukturen är att denna i stor utsträckning är beroende av den offentliga sektorn och på den egentliga landsbygden att primärproduktionen har en relativt stora andel av arbetstillfällena, eftersom arbetstillfällena i dessa branscher inte kommer att öka i framtiden. Näringsstrukturen varierar även regionalt. Jordbruket har den största betydelsen i de södra delarna av området, inom servicebranschen finns de flesta arbetstillfällena i områdets norra delar och arbetstillfällena inom produktförädlingen är koncentrerade till stadsregionerna. I Norra Finland finns många av Finlands mest kända resmål, turismen är en viktig näring.

Företrädare för storindustrin på området är den kemiska skogsindustrin, stålindustrin och gruv-

driften. Området Kemi-Torneå vid Bottenvikskusten är ett avgjort centrum för storindustrin i området. Det mervärde som enbart detta område tillför industrin utgör 13 procent av hela områdets bruttonationalprodukt.

De viktigaste branscherna för sme-företagen på Norra Finlands mål 1-område är trävaruindustrin, metallvaruindustrin och livsmedelsförädlingen. På området finns företag även i alla högteknologibranscher. Bland serviceföretagen har turismen en central betydelse. Företagen är små och merparten av dem sysselsätter färre än fem anställda. Industrin inriktar sig därför på närmarknaderna och bara ett fåtal företag bedriver direkt export. På området finns det emellertid ett flertal medelstora företag med goda tillväxtutsikter.

I Norra Finland är turismen redan nu en betydande arbetsgivare och den är en bransch i tillväxt. Turismen är för tillfället i huvudsak koncentrerad till Lappland och Koillismaa, men dess betydelse ökar också i andra ekonomiska regioner på området. Årligen registreras cirka 1 700 000 övernattningar, vilket är omkring 12 procent av alla övernattningar i hela landet.

Företagsverksamheten har utvecklats gynnsamt sedan 1994. Nettoökningen av företagens verk-

1998	Städer	Tätortsnära	Egentlig landsbygd	Glesbygd landsbygd	SAMMANLAGT
Primärproduktion %	2,4	9,1	21,7	14,8	12,0
* inklusive skog %	1,4	1,8	1,6	3,1	2,3
Förädling %	27,8	20,2	24,8	19,5	23,0
Privat service %	30,9	28,1	19,7	26,8	26,8
Offentlig service %	35,9	37,1	29,1	33,6	33,7
Okänd %	3,0	5,4	4,7	5,3	4,5
SAMMANLAGT	100,0	99,9	100,0	100,0	100,0

Tabell 5. Näringsstrukturen på Norra Finlands mål 1-område. Källa: Statistikcentralen

samhetsställen uppgick i slutet av 1996 till 1 000 företag och personalen ökade med 1 450 anställda.

Strukturförändringen inom jordbruket medför att jordbruket sysselsätter allt färre personer. På den tätortsnära landsbygden ersätter uppkomsten av nya företag de arbetstillfällen som går förlorade inom jordbruket, medan det i glesbygden är svårare att hitta nya utkomstmöjligheter. På mål 1-området i Norra Finland har lantbrukarna färre löne- eller andra företagsinkomster av arbete utanför gården än lantbrukarna i det övriga landet. Även inkomsterna av skogsbruket är lägre än i övriga Finland. Storleken på lägenheterna i området ligger något under medeltalet för hela landet. Produktionen vid mer än hälften av de aktiva lägenheterna är inriktad på nötkreatursskötsel. I Lappland bygger jordbruket så gott som enbart på husdjursproduktion.

I Lappland och i delar av landskapet Norra Östern bedrivs renskötsel på så kallade renskötselområden. Renskötseln har störst betydelse i de ekonomiska regionerna Lapplands fjällområde och Norra Lappland. Cirka 2 000 familjer får sin utkomst av renskötsel. Rennäringen bygger i stor utsträckning på utnyttjandet av naturliga betesmarker. På området produceras omkring 2,5 miljoner kilo renkött.

Antalet gårdsbruksenheter minskade under hela senare delen av 1990-talet, å andra sidan har storleken på enheterna (mätt i åkerareal) ökat.

2.2 Östra Finlands mål 1-område

Till Östra Finlands mål 1-område hör landskapen Södra Savolax, Norra Karelen, Norra Savolax och Kajanaland. Till området hör 78 kom-

Typ av område	Gårdsbruksenheter 1995	Åkerareal ha/enhet 1995	Gårdsbruksenheter 1998	Åkerareal ha/enhet 1998	Förändring i antalet gårdsbruksenheter 1995-1998	Förändring i åkerareal ha/enhet 1995-1998
Städer	247	21,2	241	26,9	-6	2,7
Tätortsnära landsbygd	454	17,1	436	18,4	-18	1,3
Egentlig landsbygd	3 393	22,4	3 052	26,1	-341	3,7
Glesbygd	5 008	18,0	4 633	20,1	-375	2,1
SAMMANLAGT	9 102	19,8	8 362	22,4	-740	2,6

Tabell 6. Gårdsbruksenheter och åkrar på Norra Finlands mål 1-område.

Källa: JSM/IACS, Gårdsbruksenheter 1995, 1998

muner. De största centralorterna är Kuopio, Joensuu, S:t Michel och Kajana. Området har en areal på 85 200 kvadratkilometer, vilket är en fjärdedel av hela landets areal. Typiskt för området är de många vattendragen. Vattendragens andel av den totala arealen är 17,5 procent. Östra Finlands gräns mot Ryssland uppgår till närmare 600 kilometer.

På Östra Finlands område finns det 101 200 fritidsbostäder och i insjötrakterna är fritidsbostadsbeståndet större än antalet stadigvarande bostäder. I Östra Finland omfattar de områden som ingår i Natura 2000-programmet 5 400 kvadratkilometer, vilket är 7,6 procent av hela områdets areal. Av dessa områden är 1 900 kvadratkilometer, d.v.s. 2,6 procent av områdets areal naturskyddsområden. Syftet med naturskyddsprogrammen är att trygga att särdragen och mångfalden i skogs-, myr- och sjölandskapet i synnerhet i Östra Finland bevaras.

2.2.1 Befolkning

På Östra Finlands mål 1-område bor 691 000 människor, vilket är 13,4 procent av alla Finlands invånare. Bosättningen i området är dels koncentrerad till trakterna av några landskapscentra, dels spridd över glesbygden. Utmärkande för området är gles bosättning, invånartätheten är 8,1 invånare per kvadratkilometer.

Östra Finlands mål 1-område

Figur 3. Östra Finlands mål 1-område

Så gott som hela området, såväl tätorterna som landsbygden, lider av utflyttningsöverskott. Utflyttningen har accelererat under de senaste åren. Dessutom är åldersstrukturen hos befolkningen snedvriden, då den allt mer domineras av äldre åldersklasser. I synnerhet välutbildade ungdomar och kvinnor är flyttningsbenägna. Enligt befolkningsprognosen kommer stadsregionernas utflyttningsöverskott att vändas till ett inflyttningsöverskott.

Typ av område	Kommuner	Invånare 31.12.1999	Areal km ² 1.1.1999	Invånartäthet invånare/km ²
Städer	7	271 979	4 301	63,2
Tätortsnära landsbygd	12	97 415	8 149	12,0
Egentlig landsbygd	15	81 719	11 174	7,3
Glesbygd	44	234 933	61 548	3,8
SAMMANLAGT	78	686 046	85 172	8,1

Tabell 7. Kommuner, invånarantal, areal och invånartäthet i Östra Finlands mål 1-område.

Källa: Statistikcentralen

Typ av område	Befolknings- förändring 1996-1999	Nettoflyttning 1996-1999	Befolknings- prognos 2030	Förändring i befolknings- prognos 1999-2030
Städer	60	-2 514	281 769	9 790
Tätortsnära landsbygd	-698	-1 750	99 930	2 515
Egentlig landsbygd	-2 948	-2 645	72 088	-9 631
Glesbygd	-11 690	-10 443	202 262	-32 671
SAMMANLAGT	-15 276	-17 352	656 049	-29 997

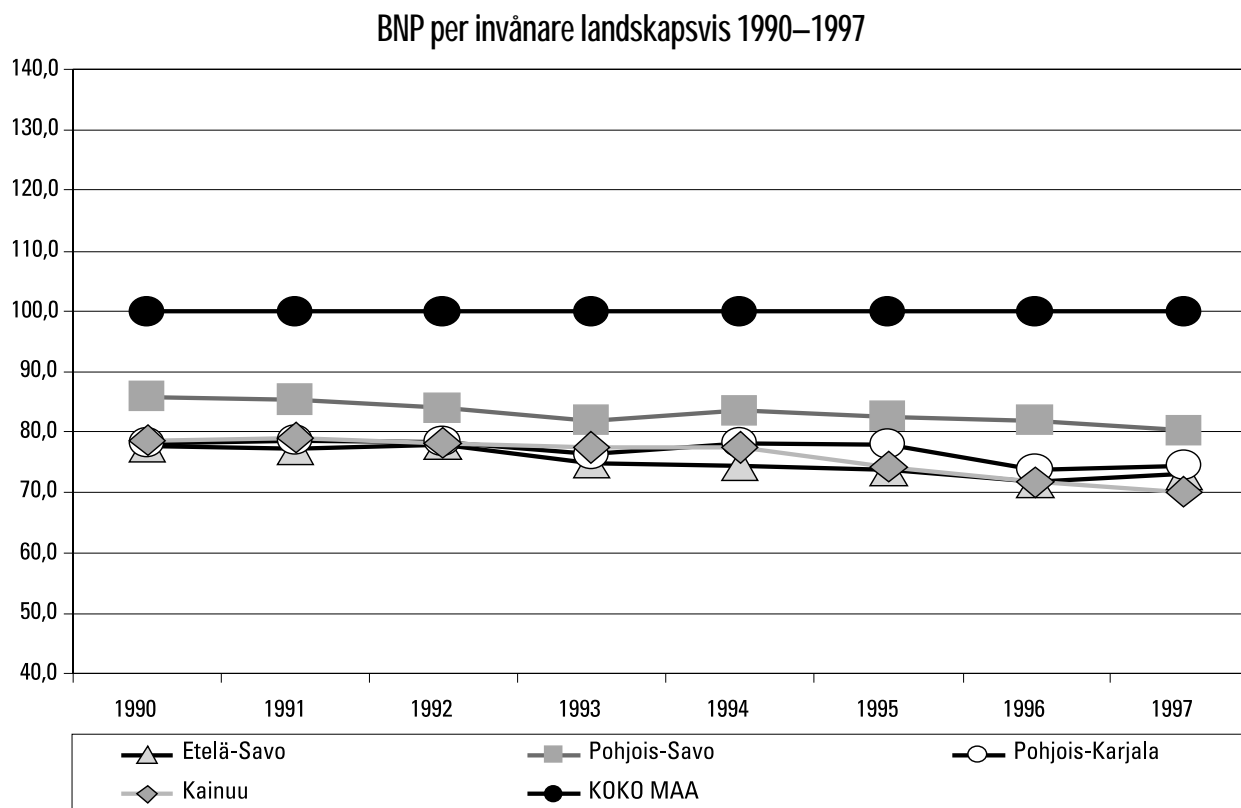
Tabell 8. Flyttningsrörelsen i Östra Finlands mål 1-område och befolkningsprognos för området.

Källa: Statistikcentralen

2.2.2 Socioekonomisk redogörelse

Bruttonationalprodukten per invånare i alla landskap på Östra Finlands mål 1-område ligger under landets medeltal. Bruttonationalprodukten i Norra Savolax är något högre än i de andra kommunerna i området. I jämförelse med medeltalet för Finland har bruttonationalprodukten per invånare i landskapen i Östra Finland försämrats fram till 1997.

I alla landskap på Östra Finlands mål 1-område ligger utbildningsnivån något under medeltalet för landet. Därtill har utbildningsnivån i Östra Finland stigit långsammare än i det övriga landet. Av männen har 53,6 procent avlagt minst yrkesexamen, och av kvinnorna har 56,9 procent avlagt examen. I Östra Finland är det färre som har en högre utbildning än i landet i genomsnitt. Av männen har 15,9 procent avlagt examen på högskolenivå och av kvinnorna 20,5

Figur 4. BNP per invånare i Östra Finlands mål 1-område. Källa: Statistikcentralen

Typ av område	Arbetslösa 1996	%	Arbetslösa 1999	%	Förändringar i arbetslösheten 1996-1999 %
Städer	28 663	22,9	23 747	18,9	-4,1
Tätortsnära landsbygd	8 636	19,4	6 985	15,7	-3,7
Egentlig landsbygd	7 462	20,5	6 062	17,3	-3,3
Glesbygd	25 199	23,6	20 485	20,2	-3,4
SAMMANLAGT	69 960	22,4	57 279	18,7	-3,7

Tabell 9. Arbetslösheten på Östra Finlands mål 1-område.

Källa: Källa: Arbetsministeriet (Arbetsministeriets arbetslöshetssiffror är högre än Statistikcentralens beroende på skillnader i de statistiska beräkningsgrunderna. Statistikcentralens siffror följer Internationella arbetsorganisationen ILO:s rekommendationer och den praxis som tillämpas av EU:s statistikverk Eurostat. Arbetsministeriets statistik grundar sig på gällande lagar och administrativa föreskrifter.)

procent, medan i medeltal 22,5 procent i hela landet har avlagt examen på högskolenivå. (Statistikcentralen) I regionen finns två högskolor, Kuopio och Joensuu universitet. Regionen har tre universitetsfilialer. I regionen finns många yrkesläroanstalter samt fyra yrkeshögskolor. Östra Finland har 14 forskningsinstitut eller forskningsenheter verksamma på olika områden.

Arbetsstillfällena i Östra Finland minskade katastrofalt under 1990-talet. Under 1990–1996 sjönk antalet arbetstillfällen med en femtedel. Trots att folkmängden och arbetskraften samtidigt minskade ledde det till en omfattande arbetslöshet, som har lättat först under de senaste åren. Arbetslöshetsnivån i Östra Finlands mål 1-område har sjunkit, men långsammare än i det övriga landet. De senaste årens nedgång i Östra Finlands arbetslöshet beror huvudsakligen på utflyttning, på att många ställts utanför arbetsmarknaden och på arbetskraftspolitiska åtgärder, och inte i någon större utsträckning på uppkomsten av nya arbetstillfällen. Sysselsättningsuppgången i tillväxtbranscherna har inte räckt till för att ersätta de förlorande arbetstillfällen i andra branscher. Sysselsättningen av ungdomar har förbättrats. Även antalet långtidsarbetslösa har gått ner, men deras andel av det totala antalet arbetslösa har ökat.

Största delen av företagen i Östra Finland är serviceföretag. Serviceföretagens andel av alla Östra Finlands verksamhetsställen år 1998 var 62 procent. Den viktigaste företagsservicen i Östra Finland var transportservicen, vars andel är mycket större där än i övriga Finland. Industrieföretagens andel av alla verksamhetsställen i Östra Finland uppgick till 12 procent, vilket är något lägre än i resten av landet. De industriella företagen stod för närmare 34 procent av arbetstillfällena, vilket avsevärt överstiger motsvarande andel för övriga delar av landet. De viktigaste industrigrenarna i Östra Finland är trävarutillverkning, tillverkning av metallprodukter, tillverkning av maskiner och anordningar samt livsmedelstillverkning. Dessa företag har en andel på över hälften av alla industrieföretag i området. Jämfört med resten av landet har Östra Finland en större andel företag som tillverkar pappers-, trä- och stenprodukter samt livsmedel, medan andelen nya företag i tillväxtbranscherna, till exempel företag i elektronik- och informationsteknologibranschen, är lägre än i det övriga landet. Också turistföretagen har stor betydelse för Östra Finland och deras andel är högre än i det övriga Finland. Turismen spelar en stor roll för i synnerhet Södra Savolax och Kajanaland, som har en större andel turistföretag än det övriga Östra Finland.

1998	Städer	Tätortsnära landsbygd	Egentlig landsbygd	Glesbygd	SAMMANLAGT
Primärproduktion %	2,1	11,8	21,1	20,2	10,7
* inklusive skog %	1,1	1,6	2,1	3,5	2,0
Förädling %	23,8	24,7	25,1	23,1	23,8
Privat service %	33,3	23,5	20,9	22,3	27,5
Offentlig service %	37,8	36,2	28,4	29,9	34,2
Okänd %	3,1	3,9	4,5	4,5	3,8
SAMMANLAGT	100,1	100,1	100,0	100,0	100,0

Tabell 10. Näringsstrukturen på Östra Finlands mål 1-område. Källa: Statistikcentralen

I Östra Finland har grundats färre nya företag än i resten av landet. Kvoten för nygrundade företag i Östra Finland (d.v.s. grundade företag i förhållande till företagsbeståndet) var 8,8 procent, medan motsvarande siffra för hela landet var 10 procent.

Jordbruket i Östra Finland bygger på odling av vall, nötkreatursskötsel och i synnerhet mjölkproduktion. Av mjölken i Finland produceras närmare en tredjedel i Östra Finland. Även om arbetstillfällena inom skogsbruket har minskat, är skogarna fortfarande en viktig naturresurs och arbetsgivare i Östra Finland. Hela Östra Finlands skogssektor sysselsätter cirka 18 000 personer. Av det som skogssektorn producerar i hela landet kommer en sjättedel från Östra Finland. Skogen sysselsätter också indirekt, bl.a. är trädbränslets andel av Östra Finlands energiproduktion cirka 33 procent (i hela landet 18 procent).

I Östra Finland har antalet gårdsbruksenheter minskat kraftigt, men enheternas genomsnittliga åkerareal har ökat. Gårdarna i Östra Finland har jämfört med det övriga Finland små åkerarealer. De östfinländska lantbrukarnas inkomster av skogsbruket är genomsnittligt sett större än i det övriga landet.

2.3 Områden utanför mål 1-programmet

Utanför mål 1-programmet blir följande områden: landskapen Nyland, Östra Nyland, Egentliga Finland, Satakunta, Egentliga Tavastland, Päijänne-Tavastland, Birkaland, Kymmenedalen, Södra Karelen, Södra Österbotten och Österbotten i sin helhet samt delar av landskapen Mellersta Finland, Mellersta Österbotten och Norra Österbotten. Områdets areal på 114 850 kvadratkilometer utgör 34 procent av hela landets areal. Området har 302 kommuner.

Typ av område	Gårdsbruks-	Åkerareal ha/	Gårdsbruks-	Åkerareal ha/gårdsbruks-	Förändring 1995-1998 enheter 1995-1998	Förändring i åkerareal ha/enhet 1995-1998
Städer	713	17,7	630	20,0	-83	2,3
Tätortsnära landsbygd	2 543	18,2	2 235	20,8	-308	2,6
Egentlig landsbygd	4 203	20,4	3 720	23,6	-483	3,2
Glesbygd	10 253	17,3	8 826	20,2	-1 427	2,8
SAMMANLAGT	17 712	18,2	15 411	21,0	-2 301	2,86

Tabell 11. Gårdsbruksenheter och åkrar på Östra Finlands mål 1-område. Källa: JSM/IACS, Gårdsbruksenheter 1995, 1998

Områdena utanför mål 1-programmet omfattas av ett regionalt utvecklingsprogram för landsbygden ALMA. Hela området, förutom de 12 största städernas stadsplaneområden, ingår i programmet för utveckling av landsbygden.

I regionen genomförs två mål 2-program: Södra Finlands och Västra Finlands mål 2-program. På vidstående karta har de regioner som ingår i mål 2-programmen utmärkts med en mörkare färg-ton. Mål 2-områdenas areal utgör cirka 20 procent av Finlands totalareal och där bor 30,1 procent av Finlands befolkning.

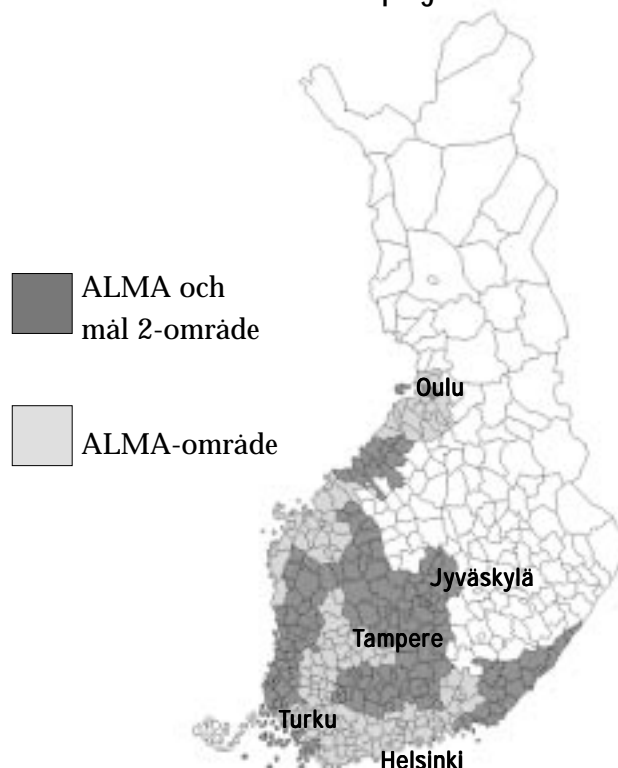
I regionen finns cirka 700 NATURA-områden, deras totala areal är något under 1 000 kvadratkilometer, vilket är cirka en procent av områdets areal. (I siffrorna ingår landskapen Mellersta Finland, Södra Österbotten och Mellersta Österbotten i sin helhet, trots att delar av dem hör till Norra Finlands mål 1-område.)

2.3.1 Befolkning

I området utanför mål 1-programmet bor sammanlagt 4 109 072 människor, vilket är cirka 80 procent av hela landets befolkning.

Om man ser närmare på de ekonomiska regionerna lägger man märke till att de områden som har den starkaste befolkningstillväxten är koncentrerade till de stora städernas ekonomiska regioner. I de ekonomiska regionerna Helsingfors, Tammerfors och Uleåborg bor en tredjedel av

Områden utanför mål 1-programmet

Figur 5. Områden utanför mål 1-programmet

hela landets befolkning. I området finns sex ekonomiska regioner som är glest bebyggda och där befolkningstätheten är under 10 invånare per kvadratkilometer.

Landsbygdsbefolkningen minskar kontinuerligt, i befolkningsprognosen förutspås att samma utveckling kommer att fortsätta. Däremot ökar befolkningen i städerna och på den tätortsnära landsbygden i området. Enligt prognosen kommer flyttströmmen att vara fortsatt stark i synnerhet i riktning mot städerna i området, men

Typ av område	Kommuner	Invånare 31.12.1999	Areal km ² 1.1.1999	Invånartäthet Invånare/km ²
Städer	47	2 556 979	11 117	230,0
Tätortsnära landsbygd	67	676 781	23 891	28,3
Egentlig landsbygd	146	738 803	58 671	12,6
Glesbygd	42	136 509	21 171	6,4
SAMMANLAGT	302	4 109 072	114 850	35,8

Tabell 12. Kommuner, invånarantal, areal och invånartäthet i området utanför mål 1-programmet.
Källa: Statistikcentralen

Typ av område	Befolknings- förändring 1996–1999	Nettoflyttning 1996–1999	Befolknings- prognos 2030	Befolkningsför- ändring, prognos 1999–2030
Städer	69 371	57 443	2 726 399	169 420
Tätortsnära landsbygd	14 267	5 405	701 099	24 318
Egentlig landsbygd	-12 640	-13 985	658 428	-53 375
Glesbygd	-4 491	-3 149	122 626	-13 883
SAMMANLAGT	66 507	45 714	4 235 552	126 480

Tabell 13: Flyttningsrörelsen inom området utanför mål 1-programmet och befolkningsprognos för området. Källa: Statistikcentralen

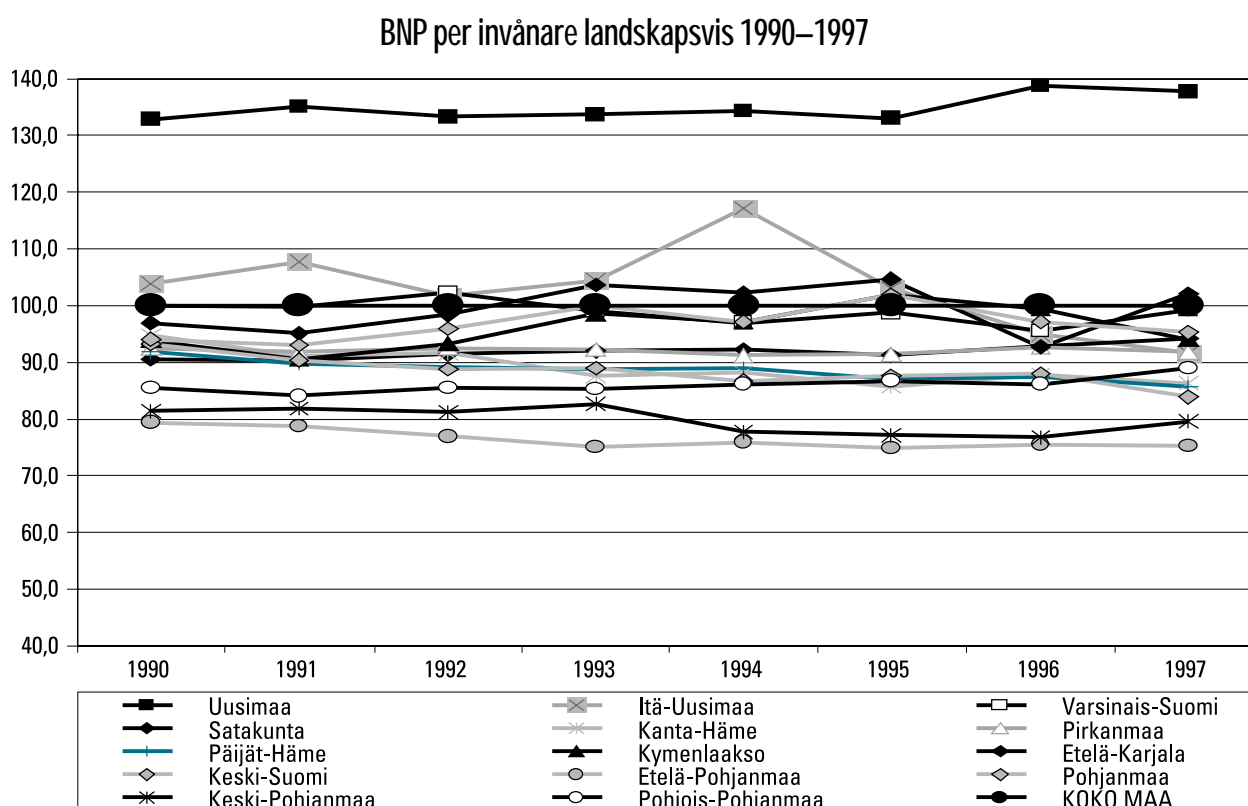
även mot den tätortsnära landsbygden. I området finns alla betydande tillväxtcentra i Finland: huvudstadsregionen, Tammerfors, Uleåborg, Jyväskylä och Åbo. Även om regionen som helhet sedd har ett inflyttningsöverskott, finns det ekonomiska regioner och städer som lider av ett utflyttningsöverskott.

2.3.2 Socioekonomisk redogörelse

I alla landskap i området är bruttonationalprodukten per invånare högre än i landskapen i

Norra och Östra Finland. Det är emellertid bara bruttonationalprodukten i landskapet Nyland som varje år klart överstiger medeltalet för landet, år 1997 uppgick den till 137,8.

Största delen av högskolorna i Finland ligger i det område som inte omfattas av mål 1-programmet. Där finns bl.a. Helsingfors, Tammerfors, Åbo, Jyväskylä, Vasa och Uleåborgs universitet. Människorna i området har en bättre utbildning än i landet i medeltal. Av områdets befolkning i arbetsför ålder (15–75-åringar) har

Figur 6. BNP per invånare i området utanför mål 1-programmet. Källa: Statistikcentralen

58,6 procent avlagt examen, medan medeltalet för landet är 57,7 procent. Av den arbetsföra befolkningen i området har 23,8 procent avlagt en högskoleexamen, medan medeltalet för hela landet är 22,5 procent. Inom området är de regionala skillnaderna i utbildningsnivån stora. (Statistikcentralen)

Under åren 1996–1999 har arbetslösheten i kommunerna i glesbygden och på den egentliga landsbygden sjunkit något långsammare än i hela området i medeltal. Andelen arbetslösa av hela arbetskraften är fortfarande större på landsbygden än i hela området. De långtidsarbetslösas andel av de arbetslösa har ökat på landsbygden, medan den genomsnittligt sett har sjunkit på annat håll.

Vart och ett av områdena förädling, privat service och offentlig service sysselsätter omkring en tredjedel av befolkningen. Arbetstillfällena är i högre grad än i landet i övrigt koncentrerade till förädling och privat service.

Viktiga arbetsgivare i landsbygdsregionerna är förutom jordbruket även livsmedelsindustrin och skogsbruket. Deras sysselsättande effekt minskade emellertid under det förra årtiondet. Bl.a. till följd av att marknaderna öppnades och konkurrensen skärptes sjönk antalet arbetstill-

fällen inom livsmedelsindustrin under 1990-talet. Livsmedelsindustrin sysselsatte 1998 omkring 40 000 personer. Antalet anställda inom skogsbruket gick snabbt ned i början av 1990-talet och uppgår i dag till cirka 13 000 personer.

Området har omkring 4 000 verksamhetsställen inom mekanisk träförädling och dessa sysselsätter uppskattningsvis 20 000 personer. Tillverkningen av metallindustriprodukter sysselsätter närmare 30 000 personer i hela landet. Av landets cirka 56 000 arbetstillfällen inom tillverkningen av maskiner och anordningar finns även de till största delen i Nyland, Egentliga Finland, Birkaland och Tavastland.

Företagen inom elektronikindustrin sysselsätter sammanlagt närmare 50 000 personer, av vilka närmare 20 000 i Nyland. Elektronikindustrin är en viktig arbetsgivare även i Egentliga Finland, Norra Österbotten, Österbotten samt Mellersta Finland.

Majoriteten av företagen i elektronikbranschen är små, mer än hälften av företagen sysselsätter färre än 5 personer. Under de senaste åren har det uppstått nya företag i branschen och antalet företag har ökat med mer än en fjärdedel sedan 1992. Antalet anställda har under de senaste fem åren ökat med 5 000, d.v.s. mångdubblats.

Typ av område	Arbetslösa 1996	%	Arbetslösa 1999	%	Förändringar i arbetslösheten 1996–1999 %
Städer	221 571	18,3	170 663	13,6	-4,7
Tätortsnära landsbygd	50 458	15,9	37 417	11,5	-4,4
Egentlig landsbygd	55 044	16,4	41 471	12,5	-3,8
Glesbygd	11 549	18,6	9 124	15,3	-3,4
SAMMANLAGT	338 622	17,6	258 674	13,1	-4,5

Tabell 14. Arbetslösheten i området utanför mål 1-programmet.

Källa: Arbetsministeriet (Arbetsministeriets arbetslöshetssiffror är högre än Statistikcentralens beroende på skillnader i de statistiska beräkningsgrunderna. Statistikcentralens siffror följer Internationella arbetsorganisationen ILO:s rekommendationer och den praxis som tillämpas av EU:s statistikverk Eurostat. Arbetsministeriets statistik grundar sig på gällande lagar och administrativa föreskrifter.)

1998	Städer	Tätortsnära landsbygd	Egentlig landsbygd	Glesbygd maaseutu	SAMMANLAGT
Primärproduktion %	0,8	6,8	16,4	18,1	4,2
* inklusive skog %	0,2	0,5	1,0	2,7	0,4
Förädling %	25,8	36,6	31,6	26,7	28,0
Privat service %	40,5	25,8	22,6	23,5	35,7
Offentlig service %	30,7	27,6	25,9	27,8	29,5
Okänd %	2,2	3,3	3,6	3,9	2,6
SAMMANLAGT	100,0	100,1	100,1	100,0	100,0

Tabell 15. Näringsstrukturen i det område som inte omfattas av mål 1-programmet.

Källa: Statistikcentralen

Turismen är inte en lika betydelsefull näring eller extra inkomstkälla som i Lappland och Insjöfinland. I de områden i regionen som har den största landsbygdsprägeln finns det enligt företagsregistret vid Lantbruksekonomiska forskningsanstalten något under 1 800 företag som erbjuder turist- och rekreationsservice. Detta är cirka 56 procent av motsvarande landsbygdsföretag i hela landet.

Av alla gårdsbrukslägenheter i Finland finns 63 och av aktivlägenheterna 72 procent på ett område som inte omfattas av mål 1-programmet. Aktivlägenheternas andel av lägenheterna är således större än genomsnittet för landet. I programområdet finns 76 procent, d.v.s. omkring 1,7 miljoner hektar av Finlands åkerareal. De största lägenheterna är belägna i de södra och

sydvästra delarna av landet: i Egentliga Finland, Nyland och Tavastland. De genomsnittligt sett minsta lägenheterna finns i Mellersta Finland, Södra Karelen och Birkaland.

Storleken på lägenheterna i området, mätt i åkerareal, är i genomsnitt större än i det övriga Finland. I synnerhet i Södra Finland är det vanligare att lantbrukarna har löne- och andra företagsinkomster än i Norra och Östra Finland.

Jordbruksproduktionen i området är mångsidig. Produktionsinriktningarna är emellertid koncentrerade till olika delar av landet. Mjölkskaphållning är den huvudsakliga produktionsinriktningen vid 24 procent av lägenheterna. Av programområdets lägenheter har 6 procent uppfödning av köttboskap och 8 procent svinhus-

Typ av område	Gårdsbruksenheter 1995	Åkerareal ha/enhet 1995	Gårdsbruksenheter 1998	Åkerareal ha/enhet 1998	Förändring i antalet gårdsbruksenheter 1995–1998	Förändring i åkerareal ha/enhet 1995–1998
Städer	4 784	26,7	4 274	30,0	-510	3,3
Tätortsnära landsbygd	14 303	26,0	12 845	29,4	-1 458	3,4
Egentlig landsbygd	41 980	24,0	37 574	27,5	-4 406	3,4
Glesbygd	6 819	17,8	5 971	20,5	-848	2,7
SAMMANLAGT	67 886	24,0	60 664	27,4	-7 222	3,4

Tabell 16. Jordbrukslägenheter och åkrar i det område som inte omfattas av mål 1-programmet. Källa: JSM/IACS, Gårdsbrukslägenheter 1995, 1998

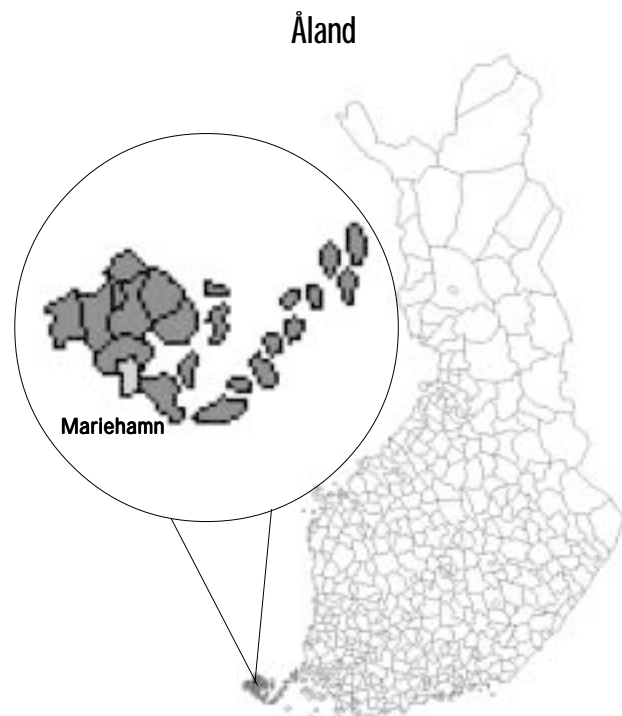
hållning som huvudsaklig inriktning. Produktionen av svinkött i vårt land är koncentrerad till området utanför mål 1-programmet, i synnerhet till landets västra del. Praktiskt taget alla ägg i landet produceras i detta område, där 2 procent av lägenheterna har äggproduktion som huvudsaklig inriktning.

Spannmålsodlingen har stor betydelse för området, 40 procent av lägenheterna uppger sig ha denna som huvudsaklig inriktning. I Nyland odlar närmare 60 procent av alla lägenheter spannmål. Strukturen inom jordbruksproduktionen domineras allt mer av växtproduktion och samtidigt minskar antalet husdjurslägenheter. Det innebär att en allt större del av lägenheterna inte kan erbjuda lönsamt arbete året runt. Särskilt spannmålsodlare har ofta ett avlönat arbete utanför lantbruksföretaget. I synnerhet på den egentliga landsbygden och i glesbygden, där det är svårare att arbeta utanför gården, ser lantbrukarna det som en möjlighet att utveckla småföretagarverksamheten i anknytning till gårdsbruket. Mångsyssleriet får en allt större betydelse för jordbruksbefolkningen.

2.4 Åland

Området är beläget i skärgården mellan Finland och Sverige. Åland är ett demilitariserat självstyrkt landskap som hör till Finland. Med stöd av självstyrelselagen för Åland som har karaktären av grundlag har ålänningarna rätt att i lag besluta om sina inre angelägenheter och fastställa budget för landskapet. Landskapslagarna fastställs av lagtinget. På Åland sköter landskapsstyrelsen många av de angelägenheter som i det övriga Finland hör till statens uppgifter. Eftersom Åland är ett demilitariserat område får inga militära trupper förläggas till landskapet.

Åland är det minsta och västligast belägna landskapet i Finland. Området uppgår till 1 551,93 kvadratkilometer, d.v.s. 0,46 procent av hela landets areal. Till Åland hör 16 kommuner och i dessa finns inga verksamma aktionsgrup-

Figur 7. Ålands landsbygdsprogram och mål 2-område

per som skulle ha sökt till LEADER+-programmet.

Åland har ett eget landsbygdsprogram som omfattar hela Åland. Åland har ett eget mål 2-område och dit hör alla åländska kommuner förutom Mariehamns stad.

2.4.1 Befolkning

Området har 25 625 invånare, d.v.s. 0,5 procent av hela Finlands invånarantal. Av de 6 500 öar och skär som hör till Åland finns det bosättning på 65. Befolkningstätheten i området är 16,5 invånare per kvadratkilometer. Befolkningen är koncentrerad till den största ön, d.v.s. fasta Åland, där omkring 90 procent av hela områdets befolkning är bosatt. Huvudstad i landskapet är Mariehamn, som samtidigt om man ser till befolkningens mängd är landskapets största kommun.

Mariehamn med omgivning hör till ett område med inflyttningsöverskott, medan de små skär- och gårdskommunerna tappar invånare. Inflyttning-

söverskottet påverkas även av att det är svårt att få hembygdsrätt på Åland. Inflyttningsöverskottet i landskapet var 149 personer, d.v.s. 0,6 procent av hela landskapets befolkning.

2.4.2 Socioekonomisk redogörelse

I relation till den genomsnittliga bruttonationalprodukten i Finland uppgick bruttonationalprodukten per invånare i landskapet Åland år 1997 till 119,4 procent. Arbetslöshetsnivån i området är låg, i synnerhet under sommaren. Intervallet ligger mellan 0,0 procent på Sottunga och 5,3 procent på Kumlinge, m.a.o. är arbetslösheten den lägsta inom EU. När arbetslösheten ökar i landskapet förstärks också flyttströmmen, som vanligen går mot Sverige dit även landskapets ungdomar ofta beger sig för att studera. I landskapet finns inga högskolor.

Sjöfarten, jordbruket och fisket hör sedan lång tid tillbaka till basnäringarna inom det åländska näringslivet. Turismen är starkt säsongbetonad. I takt med att turismen och servicenäringarna ökat har basnäringarna minskat, men i synnerhet för sysselsättningen i skärgården har de fortfarande en stor betydelse.

2.5 Jämställdhet; män, kvinnor och ungdomar

I Finland är kvinnorna, särskilt de unga kvinnorna, nästan lika välutbildade som männen. Av befolkningen (över 15 år) har 57,7 procent avlagt en yrkes- eller högskoleexamen. Av männen har 58,5 procent och av kvinnorna har 57,0 procent avlagt en examen. Av dem som avlagt en examen har 22,5 procent avlagt en högskoleexamen. Något färre män än kvinnor har avlagt en högskoleexamen. Av männen har 21,2 procent en högskoleexamen, motsvarande siffra för kvinnor är 23,7 procent. Yngre generationer är bättre utbildade än äldre. (Statistikcentralen)

Andelen personer som avlagt examen på högskolenivå har ökat såväl på landsbygden som i tätorter. Av invånare över 15 år som avlagt hög-

skoleexamen kommer emellertid närmare hälften färre från landsbygden än från tätorter. Också av dem som avlagt en examen på mellanstadiet kommer fler från tätorter än från landsbygdsområden. (Statistikcentralens översikter 1999/2, Suomen maaseutu EU-kauden alussa – Maa-seutuindikaattorit, s. 158–159)

Av hela befolkningen i arbetsför ålder finns det 100 000 fler män än kvinnor som är sysselsatta. De arbetandes andel av hela befolkningen är cirka 40 procent. Av männen arbetar 42 procent och av kvinnorna 37 procent. Sysselsättningsnivån bland ungdomar är lägre, eftersom en stor del av dessa fortfarande studerar. Under de senaste trettio åren har arbetslösheten bland kvinnor varit lägre än bland män, under de senaste fem åren har emellertid arbetslöshetsnivån hos kvinnor varit högre. Arbetslösheten bland kvinnor uppgick 1999 till 10,7 procent och bland män till 9,8 procent. Medellönerna bland kvinnor är lägre än bland män, kvinnornas medelinkomster av ordinarie arbete utgör 80 procent av männens inkomster. (Statistikcentralen)

Arbetslösheten i glesbygden är betydligt högre än i andra områden. På kärnlandsbygden är arbetslösheten lägre än genomsnittet. Den höga arbetslöshetsnivån i glesbygden har i vissa områden blivit ett bestående problem. I glesbygden finns färre långtidsarbetslösa än på kärnlandsbygden eller i stadsregionerna. Förklaringen till den låga långtidsarbetslösheten i glesbygden är aktiva arbetskraftspolitiska åtgärder. Arbetslösheten i glesbygden skulle kunna beskrivas som periodisk arbetslöshet. Långtidsarbetslösheten är i stor utsträckning ett problem för den äldre befolkningen.

Arbetslösheten hos ungdomar är lägre i landsbygdskommuner än i tätortskommuner. Detta kan förklaras med att ungdomarna endast utgör en liten del av befolkningen och att de söker sig till städer för att studera och stannar sedan kvar där som arbetssökande.

Typ av område	Kvinnor i % av befolkningen (31.12.1998)	Ungdomar (15-30 år) i % av befolkningen (31.12.1998)	Netto- flyttning 1999	Netto- flyttning kvinnor 1999	Kvinnor i % av netto- flyttningen	Netto- flyttning ungdomar (15-30 år) 1999
Städer	52,3	20,6	9 147	5 312	58,1	15 833
Tätortsnära landsbygd	49,9	16,6	1 968	841	42,7	-3 644
Egentlig landsbygd	50,1	16,4	-4 522	-2 651	58,6	-6 161
Glesbygd	49,2	15,0	-6 593	-3 502	53,1	-6 028
Hela landet	51,2	18,7				

Tabell 17. Kvinnors och ungdomars andel av befolkningen och deras nettoflyttning. Källa: Statistikcentralen

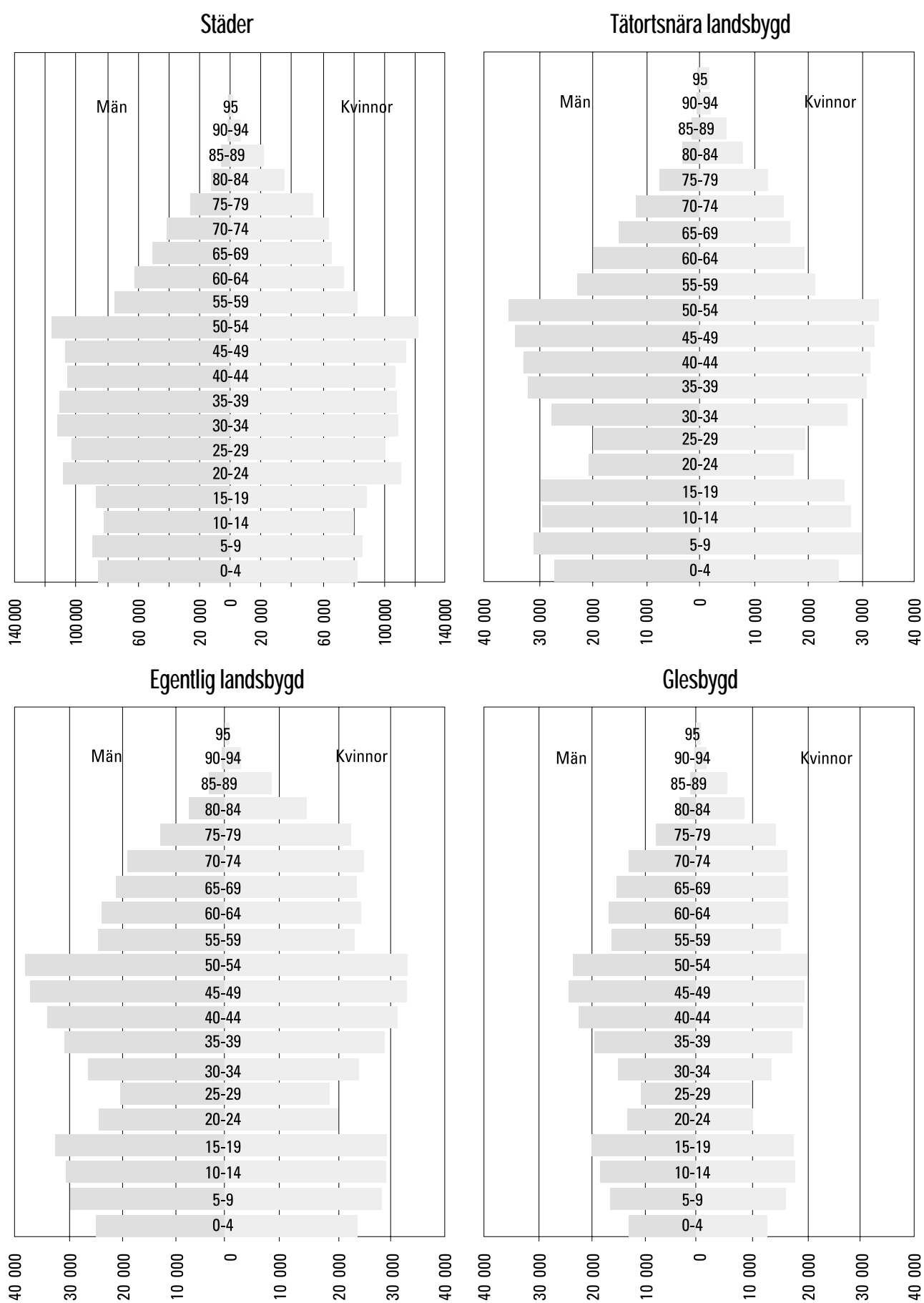
Arbetslösheten hos kvinnor är lägre på den glesbebyggda landsbygden än i stadsregionerna. Kvinnors arbetslöshet är i viss mån dold arbetslöshet som syns i statistiken. Det är vanligt på landsbygden att kvinnor drar sig tillbaka från arbetsmarknaden eller arbetar deltid. För vissa är inkomsterna av gårdsbruket ett hinder för att de skall kunna få arbetslöshetsförmåner. Sådana fall framgår inte av arbetslöshetsstatistiken. Arbetslösheten på landsbygden blir lägre även till följd av den snabba flyttningsrörelsen till städerna. (JSM:s publikationer 9/1999, Muuttuva maaseutu – maaseutupoliittinen selvitysraportti, Raija Volk, s. 32–34)

Kvinnorna har aktivt deltagit i arbetet i aktionsgrupperna redan inom LEADER II- och POMO-programmet. Det finns lika många kvinnor som män såväl i styrelsen för aktionsgrupperna och bland de anställda som bland projektdeltagarna.

Flyttningen från landsbygden är ett stort problem och ett hot för landsbygdsregionerna. Ung-

domarna är den största gruppen utflyttare. De söker sig till städerna för att studera eller arbeta där. Flyttningen från landsbygden till städerna uppvisar 1999 för ungdomarnas del ett netto på 15 833. Med tanke på landsbygdens framtid är även kvinnornas utflyttning ett problem. Fler kvinnor än män flyttar från kärnlandsbygden och glesbygden till städerna. Ålders- och könsstrukturen på landsbygden blir allt mer snedvriden.

Redan nu har landsbygden en snedvriden åldersstruktur. Även om flyttningsrörelsen stannar upp, skulle nativiteten sjunka på grund av att ungdomarna och kvinnorna är så få i förhållande till antalet män. Om flyttströmmen fortsätter kommer landsbygdsbefolkningen att reduceras kraftigt i framtiden. De som flyttar från landsbygden har fortfarande genomsnittligt sett en bättre utbildning än de som stannar kvar. På detta sätt koncentreras kompetensen till vissa områden i Finland, vilket påverkar även den framtida näringsstrukturen.

Figurerna 8-11: Ålderspyramid (31.12.1998) i städerna, på den tätortsnära landsbygden, på den egentliga landsbygden och i glesbygden. Källa: Statistikcentralen

2.6 Tillståndet för miljön

Finland hör till den norra barrskogsregionen. Utmärkande för denna är den rikliga förekomsten av myrmarker och vattendrag samt kraftiga årstidsväxlingar, kort växtperiod, karg jordmån samt en synnerligen sårbar ekologisk balans.

En miljö som internationellt sett är ren, hälsosam och av god kvalitet samt servicenätet och kulturmiljön på landsbygden erbjuder goda möjligheter till utveckling av den finländska landsbygden. En ren och hälsosam natur är konkurrensfaktorer som Finland ännu inte dragit nytta av i full utsträckning. En betydande resurs är att de finländska naturprodukterna och de produkter som förädlats ur dem betraktas som ofarliga för hälsan. Användningen av bekämpningsmedel är ringa, luftens belastning av förorenade substanser är låg och halten av tungmetaller i växterna är liten. Större delen av våra skogar utsätts inte för gödsling eller någon annan kemisk behandling. Ren natur, riklig förekomst av skogar och sjöar, snö, ljus, vidsträckta ödemarker, tillgänglighet och serviceutbud är av största betydelse för naturturismen. Landskapet, en ren miljö och en rik natur är produktionsfaktorer för företagaren i naturbranschen och det är viktigt att de möjligheter som naturen erbjuder bevaras och att deras kvalitet vid behov förbättras. Tillståndet för den finländska skogsmiljön är i huvudsak gott.

Finlands skogar utnyttjas intensivt inom produktionen. Skogsindustrin har länge varit en av stöttepelarna för vår ekonomi, och i synnerhet i Östra och Norra Finland, där huvuddelen av våra skogsresurser finns, en betydande faktor inom den regionala ekonomin. Naturskyddsområdena fördelar sig geografiskt synnerligen ojämnt. Merparten av de skyddade skogarna finns i Norra Finland. Skyddsområdenas betydelse för turismen har ökat.

Utmärkande för ägandet av mark i Finland är att marken i stor utsträckning är privatägd.

Omkring två tredjedelar av skogsarealen är i privat ägo. Också allt fler stadsbor äger skog. I Finland äger 920 000 personer skog och det finns 440 000 skogslägenheter på över en hektar. Jordbrukarna äger cirka 31 procent av all skogsareal i privat ägo.

Det splittrade ägandet av skog är ett problem exempelvis när skogarna används för produktion av turist- och rekreationstjänster. Man har försökt lösa problemet bland annat genom att till de skogsbruksplaner som alla markägare utarbetar samtidigt foga även annan planering av byns näringar. Eftersom det är möjligt att nå alla markägare i samband med skogsbruksplaneringen blir det samtidigt lättare att i planeringen väga in t.ex. rekreationsbehoven hos den lokala befolkningen och turistföretagens behov, exempelvis skyddet av landskap, andra skyddsbehov och vandringsleder och andra leder.

Insjövattnen i Finland håller allmänt taget en hög kvalitet. Betecknande för insjöarna är emellertid att de är grunda och har en dålig buffertförmåga. Vattendragen kan således dåligt stå emot övergödning och försurning. Finland har rikligt med grundvattenresurser som till största delen är av synnerligen god kvalitet. Problemet är den ojämna regionala fördelningen. De områden där bebyggelsen är som tätast och konsumtionen som störst har den lägsta grundvattentillgången. Havsområdena lider av övergödning. Belastningen på Finska viken påverkas i väsentlig grad även av utsläppen från grannländerna.

Kvaliteten på luften i Finland är generellt sett god. De största problemen när det gäller luftkvalitet är trafikutsläppen i tätorterna, utsläppen från vissa stora industrianläggningar och de luftburna föroreningarna från både söder och öster.

Mångfalden i naturen har minskat under de senaste årtiondena till följd av bosättning och näringsverksamhet. Den största betydelsen för mångfalden har arterna i gamla skogar, lundar, näringsrika myrar, små vattendrag i naturtill-

stånd och i de livsmiljöer som traditionellt odlad mark och betesmark erbjuder. Omkring hälften av de utrotningshotade arterna hör till skogarnas och myrnarnas arter.

Programmet NATURA 2000 har som mål att alla ursprungliga och värdefulla ekotyper och ekologiska helheter skall bevaras för kommande generationer i en sådan utsträckning att arterna av organismer i dessa områden kan tryggas. I Finlands förslag till NATURA 2000 ingår 1 458 områden i enlighet med Europeiska unionens natur- och fågeldirektiv. Den sammanlagda arealen av dessa områden uppgår till 4,8 miljoner hektar av vilka tre fjärdedelar är landområden och en fjärdedel vatten. Finlands förslag omfattar cirka 12 procent av totalarealen. Merparten, d.v.s. 97 procent av de landområden som ingår i förslaget hörde redan tidigare till något skyddsprogram eller var förknippade med något förbehåll.

Kulturlandskapet står i ett nära samband med förhållandet mellan människan och jorden, med sättet hur marken används samt med den produktionsteknologi som tillämpas vid utnyttjandet av naturtillgångarna. Dessa faktorer förändras ständigt och påverkar förändringarna i landskapet. Kulturlandskapet är emellertid en mycket viktig del av invånarnas och medborgarnas egen identitet och ett betydelsefullt element med tanke på boendetrivselsn och turismnäringen.

Koncentrationen av bebyggelsen och avfolkningen av landsbygden samt å andra sidan det faktum att jordbruksenheter blivit allt större har lett till stora förändringar i landsbygdens landskap i synnerhet under de senaste tio åren. När husdjuren försvinner, växer också betesmarkerna igen, växtsortimentet blir ensidigare, tomma hus och övergivna byggnader berättar om att invånarna blir allt färre. Å andra sidan finns som en motström till avfolkningen av landsbygden en tilltagande fritidsbebyggelse, som för många börjar få drag av en andrabostad för åretruntboende.

2.7 Resultat från programperioden 1995–1999 och utvecklingsbehov som bygger på dessa resultat

2.7.1 LEADER II-programmet

Under programperioden 1995–1999 fanns det i Finland två LEADER II-program, och för genomförandet av dem utvaldes sammanlagt 22 LEADER-grupper. Av dessa var 12 grupper verksamma på mål 5b-området och 10 på mål 6-området. Europeiska unionens finansiella bidrag till Finlands LEADER II-program uppgick på mål 5b-områdena till sammanlagt 16,48 miljoner euro (97,96 milj. mk) och på mål 6-områdena till 12,21 miljoner euro (72,62 milj. mk). Den nationella offentliga finansieringen var lika stor. Vidare knöts till programmen på mål 5b–LEADER-områdena en privat medfinansiering på 21,09 miljoner euro (125,36 milj. mk) och på mål 6–LEADER-områdena 11,55 miljoner euro (68,66 milj. mk). Över LEADER II-programmen finansierades under 1997–1999 sammanlagt 2 817 projekt av vilka 1 716 på mål 5b-områdena och 1 101 på mål 6-områdena.

LEADER II-programmet lyckades väl finna sin plats bland de EU-finansierade och nationellt finansierade utvecklingsprogrammen för landsbygden. LEADER II-programmets mål att öka samarbetet mellan olika parter samt att aktivera den lokala befolkningen uppnåddes till och med bättre än förväntat. Arbetssättet inom LEADER lämpar sig på grund av sin lokala förankring mycket väl för att aktivera landsbygdsbefolkningen. Det har varit lätt för invånarna att sköta kontakterna med de anställda vid LEADER-kontoret, och på detta sätt har man kunnat engagera nya människor i utvecklingen av landsbygden. Nya aktörer har fört med sig nya idéer. Också landsbygdsinvånarnas tilltro till att de själva kan påverka utvecklingen har ökat tack vare det nya språkrör som LEADER-programmet erbjöd.

Till följd av LEADER-programmet uppstod nya arbetstillfällen, framför allt deltidsarbeten, samt

nya företag på landsbygden. Under det totala inflytande av LEADER-programmet (mål 5b- och 6-områdena) hade det i slutet av 1999 skapats sammanlagt 973 heltids- och 1 570 deltidsarbeten. Totalt 331 nya företag grundades. I informations-, aktiverings- och utbildningsinsatser deltog 24 233 personer. Därtill har de lokala aktionsgrupperna styrt många projektförslag till andra utvecklingsprogram för landsbygden inom sitt verksamhetsområde.

Enligt halvtidsutvärderingen av LEADER II-programmet var de lokala aktionsgrupperna dock inte helt nöjda med antalet nya arbetstillfällen och företag. LEADER II-grupperna ansåg att ett allt viktigare mål i framtiden var att skapa nya företag och arbetstillfällen. Nu när invånarna har aktiverats och deras intresse har väckts, är nästa steg att med allt större eftertryck ge intresset utlopp i handling. Målet att inrätta nya företag och arbetstillfällen står väl i samklang med de allmänna målen för LEADER+-programmet som syftar till att förbättra näringsmöjligheterna på landsbygden.

För nya lokala aktionsgrupper är hela arbetssättet inom LEADER nytt, och följaktligen är att aktivera och engagera invånarna i verksamhetsområdet även för dem en viktig fas för att komma i gång med arbetet. Inom LEADER II-programmet uppnåddes de bästa resultaten just med aktiveringen av landsbygdsinvånarna.

Eftersom det i utvecklingen av landsbygden ansågs vara viktigt med ett arbetssätt som utgick från lokala aktionsgrupper, utvidgades detta med stöd av nationell finansiering. Under åren 1997–1999 finansierades helt och hållet med nationella medel sammanlagt 26 POMO-grupper (av 'Paikallisen omaehtoisuuden maaseutuohjelma' = utvecklingsprogram för landsbygden utifrån lokala initiativ).

2.7.2 Övriga program för utveckling av landsbygden

POMO-programmet

Landsbygdsprogrammet POMO, som i sin verksamhet utgick från lokala initiativ, finansierades helt och hållet med nationella medel, och var därför inte bundet till de områden som omfattades av EU-programmen. Det fanns aktiva grupper på mål 6-, 5b- och 2-områdena samt även utanför dessa. Verksamhetsområdena för 26 POMO-grupper täckte omkring en tredjedel av Finland.

POMOs programperiod sträckte sig över åren 1997–1999. Jord- och skogsbruksministeriets medfinansiering uppgick till 28 milj. mk per år under vart och ett av de tre åren. Detta utgjorde 50 procent av gruppens årliga finansieringsram. Den återstående hälften av finansieringen ordnade gruppen med stöd av privat och/eller kommunal medfinansiering samt eventuell annan statlig finansiering. Den privata och/eller kommunala medfinansieringen skulle emellertid uppgå till minst 25 procent. Den totala finansieringen av programmet steg således till omkring 190 milj. mk.

I POMO ingick ingen företagsfinansiering. Under programperioden genomfördes sammanlagt över 1 800 insatser.

POMO-grupperna har för sin del medverkat till uppkomsten av nya deltids-, heltids- eller säsongarbetstillfällen som var antingen ordinarie eller enbart för projektiden samt förnyandet av gamla arbetstillfällen. Med hjälp av POMO har samarbetet och byggandet av nätverk mellan olika aktörer och instanser förts framåt. Inom projekten har man byggt upp bl.a. nya samarbetsnätverk, utvecklingsplaner för byarna och olika serviceställen. Hundratals kurser med olika teman har anordnats. Programmets hävstångseffekt är stor. POMO-programmet kompletterade och påskyndade genomförandet av andra program tack vare att projektansökningar och pro-

jektidéer till ett värde av omkring 80 miljoner mark matades in i andra finansieringskällor.

POMO-grupperna utarbetade ett treårigt program för utvecklingen av sitt område. Jord- och skogsbruksministeriet anslog årligen medel på basis av gruppernas verksamhets- och ekonomiplaner. Före utarbetandet av den årliga verksamhets- och ekonomiplanen hade POMO-grupperna på sina områden anordnat ett projektansökningsförfarande och till verksamhets- och ekonomiplanerna valt ut de åtgärder som var bäst lämpade att genomföras inom ramen för deras program.

Jord- och skogsbruksministeriet betalade ut stödet till POMO-grupperna efter hand som programmet framskred. I förskott kunde gruppen på ansökan få högst 25 procent av det maximala belopp som årligen beviljades gruppen. När gruppen ansökte om utbetalning av förskott eller den första raten, måste en detaljerad verksamhets- och ekonomiplan lämnas in. Av denna skulle framgå hur medlen enligt stödbeslutet i fråga hade använts för olika åtgärder. Den ansökan om utbetalning som POMO-gruppen lämnade till jord- och skogsbruksministeriet innehöll således gruppvisa sammanställningar och sammandrag av åtgärderna. Utifrån detta granskade jord- och skogsbruksministeriet lagligheten i åtgärderna. När gruppen ansökte om utbetalning av nästa rat skulle en redogörelse lämnas för användningen av den tidigare raten och en uppskattning ges av den kommande periodens utgifter för genomförandet av programmet. Den sista raten av anslagen för 1999 kunde betalas ut när slutrapporten över verksamheten och redovisningen för användningen av medlen hade godkänts. POMO-gruppen ansvarade därefter i enlighet med utbetalningsanvisningarna för utbetalningarna till dem som gruppen sedan valde ut att genomföra programmet.

POMOs särskilda styrka låg i dess utpräglade självständighet. Gruppen fattade självständigt beslut om finansieringen av åtgärder och utbe-

talningen av anslag. Endast aktionsgruppen hade direkt kontakt med dem som genomförde åtgärderna. Aktionsgruppen hjälpte genomförarna i det praktiska arbetet samt förmedlade uppgifter om utbetalningar, uppföljning och rapportering till jord- och skogsbruksministeriet.

Med POMOs hjälp har utvecklingsarbetet på landsbygden tillförts många nya element. Under förra perioden var POMO en betydande resurs för de områden som inte hörde till EU:s programområden. Den verkliga gräsrotsförankringen fungerade väl inom POMO: för dem som ansvarade för åtgärderna men var ovana vid projektarbete var det lätt att kontakta aktionsgruppens kontor som låg i närheten. Med hjälp av arbetet inom POMO har arbetet i aktionsgrupperna och förmågan och beredskapen att utveckla den övriga landsbygden förbättrats.

Tillvägagångssättet inom det nationella programmet med förskottsbetalningar var med tanke på gruppernas ekonomi ett fungerande system och gav inte upphov till några problem med likviditeten.

Det största problemet för POMO var den ytterst stränga tidtabellen och det faktum att ansökan om vilka åtgärder som skulle vidtas under året bara kunde göras en gång per år. Detta har medfört att bland de åtgärder som skulle finansieras fanns sådana som inte var helt slutförda. Inför utbetalningen hade jord- och skogsbruksministeriet på sitt ansvar att utifrån uppgifter som presenterats till pappers granska lagligheten hos hundratala åtgärder. POMO-gruppernas arbete har i en del områden varit alltför lösryckt från det övriga utvecklingsarbetet, huvudsakligen beroende på förvaltningsmodellen. POMO-gruppen kunde ibland vara tvungen att få ihop hela årets finansiering från flera olika finansiärer (jord- och skogsbruksministeriet, Arbetskrafts- och näringscentraler, kommuner, förbund på landskapsnivå, länsstyrelser). Detta innebar också att ansökningarna om utbetalning och rapporterna skulle riktas till många instanser.

Mål 5b-programmet

Mål 5b-programmets prioritet 2, en mångsidigare primärproduktion, hade som mål att utveckla landsbygden genom att förbättra primärproduktionen och företagsverksamheten på landsbygden. Enligt halvtidsutvärderingen gavs stödet till i synnerhet sådana åtgärder som ingick i de allmänna målen för programmet och som var direkt inriktade på prioritet 2 och det mål som uppställts för antalet gårdsbrukslägenheter (48 000 aktiva lägenheter). Målet var också att ändra produktionsinriktningen på 4 000 gårdar. Åtgärderna inom prioritet 2 invercade även på uppnåendet av målen för nya arbetstillfällen, sänkningen av arbetslösheten och i sista hand minskningen av de regionala skillnaderna i utvecklingen.

I slutet av 1999 hade 6 323 projekt godkänts. Av dessa innebar 37 procent finansiering av företagsprojekt.

Som resultatmål för prioritet 2 uppställdes i programdokumentet 7 000 nya eller bevarade arbetstillfällen. Enligt uppgifter från projektansvariga hade det med stöd av åtgärder inom prioriteten skapats 3 485 nya arbetstillfällen 31.12.1999. I fråga om bevarade arbetstillfällen överskattar uppföljningsuppgifterna helt klart betydelsen av 5b-programmet, om man beaktar att arbetstillfällena inom jordbruket minskat under den aktuella tiden.

Ett annat viktigt resultatmål för prioritet 2 var att införa ny företagsverksamhet vid 3 000 gårdar. Fram till 31.12.1999 hade på gårdarna grundats 1 147 företag med verksamhet som anknöt till gårdsbruket och 772 andra företag inlett sin verksamhet, m.a.o. hade 1 919 nya företag grundats.

Enligt ett av resultatmålen för prioriteten skulle även antalet produktutvecklingsenheter ökas med 60 stycken. Målet har uppnåtts med god marginal, eftersom 145 nya produktutvecklingsenheter har införts i projektregistret.

Prioriteten förväntas leda till att sammanlagt 220 projekt kring informationsteknik, forskning och utveckling kommer att genomföras. Sammanlagt 78 projekt som direkt anknyter till utnyttjandet av informationsteknik har inletts. Majoriteten av dem har som mål att förbättra färdigheterna i ADB på landsbygden. Dessutom ingår i många projekthelheter sådana avsnitt som syftar till att gynna användningen av informationsteknik.

Allt som allt om man ser till strategin för mål 5b-programmet har den utveckling av arbetstillfällena som ägt rum på de viktigaste verksamhetsområdena varit omväxlande. Enligt uppföljningsuppgifterna i slutrapporten från halvtidsutvärderingen av programmet hade i slutet av 1998 mål 5b-programmet resulterat i 11 975 nya arbetstillfällen och 38 166 bevarade. En stor del av de nya arbetstillfällena på området kom till tack vare servicesektorn, och mål 5b-programmet hade närmast en indirekt verkan.

På det område som programmet omfattar har (fram till 6.9.1999) beviljats 5a-stöd för jordbruket för investeringar på sammanlagt omkring 700 gårdar, för inledande av drift på 1 700 gårdar samt för bokföringsstöd på omkring 900 gårdar. Sammanlagt har i stöd beviljats 298 miljoner mark och i räntestödslån 314 miljoner mark. För investeringar har EU-medel använts närmast bara för byggande av ladugårdar för mjölkboskap. Alla andra investeringar inom jordbruket har finansierats nationellt. Under motsvarande tid har i nationellt investeringsstöd beviljats nästan 1 miljard mark och i räntestödslån över 3 miljarder mark.

Mål 6-programmet

Syftet med mål 6-programmet var att generellt sett avlägsna problemen i de glesbygdsområden som ur ett samhällsekonomiskt perspektiv betraktas som underutvecklade. Programmet genomfördes med stöd av finansiering ur alla strukturfonder och i programmet inkluderades

ett särskilt landsbygdspaket som var inriktat på utveckling av landsbygden. Projekten i landsbygdspaketet, som medfinansierades över EUFGJ, inriktades på att åstadkomma ett mångsidigare näringsliv på landsbygden och i synnerhet på åtgärder som gynnade skogsbruket och användningen av trä samt landsbygdsturismen. Dessutom inriktades utvecklingsarbetet på lokal utveckling av landsbygden och på miljöåtgärder.

Vid genomförandet av programmet landskapsvis på lokal nivå har i planeringen och förverkligandet av strategin deltagit olika aktörer och myndigheter ur breda kretsar i regionen. Utvecklingsinsatserna på området har samordnats och genomförts med utgångspunkt i de omfattande åtgärdshelheterna inom tyngdpunktsområdena.

Med hjälp av de utvecklings- och företagsinvesteringsprojekt som finansierades över EUFGJ har man skapat 2 350 nya bestående arbetstillfällen samt medverkat till att 8 350 arbetstillfällen kunnat bevaras. Som ett resultat av de åtgärder som vidtagits har 550 nya företag grundats. Därtill har man till följd av programmet på över 400 gårdar inlett en ny kompletterande verksamhet. Ett viktigt resultat är att i gårdsbrukslägenheternas samarbetsnätverk nu ingår ca 3 500 gårdar.

På programområdet har jordbrukets 5a-stöd beviljats för totalt omkring 600 jordbruksinvesteringar och för 426 projekt som gällde bokföringsstöd. En stor del av det finansiella stödet från EU har investerats i ladugårdar. Alla andra jordbruksinvesteringar har finansierats nationellt. Stödet till investeringarna har möjliggjort en snabb strukturförändring på området. Man bör lägga märke till att trots att gårdarna har blivit färre är till exempel produktionsvolymen på mål 6-området oförändrad eller har i vissa fall ökat något. I startstöd till unga odlare har på programområdet beviljats sammanlagt 90,1 milj. mark för inledandet av drift på 760 gårdar. Stöd för förädlingen inom livsmedelsindustrin och utvecklingen av marknadsföringen har be-

viljats 31 projekt som var kostnadsberäknade till sammanlagt 102 milj. mark.

Fram till utgången av 1999 hade 2 119 projekt godkänts av vilka över 1 500 var företagsprojekt.

Bland de viktigaste tyngdpunktsområdena i alla landskap var skogsbruket, ökad användning av träbaserad energi och mekanisk användning av trä. Omkring 100 utvecklingsprojekt genomfördes och till dem var omkring 500 företagsprojekt anknutna.

Även satsningen på projekt som förbättrar företagandets och företagarnas kompetens har visat sig vara betydelsefulla. Dessa resulterade i över 300 företagsprojekt. En åtgärd som haft en påtaglig dragningskraft inom alla utvecklingsprogram har varit utbildning och utbildning av landsbygdsbefolkningen. Utvecklingen av landsbygdsturismen var också ett tyngdpunktsområde i regionerna och har särskilt dragit nytta av det regionala utvecklingsarbetet. I anknytning till detta arbete genomfördes 80 projekt och i samband med dem över 200 företagsprojekt.

Omkring 100 projekt som syftade till att utveckla nya eller föränderliga produktionsområden inom jordbruket genomfördes och i samband med dem 70 företagsprojekt. Antalet projekt som gällde småskalig utveckling, förädling och marknadsföring av jordbruks- och naturprodukter uppgick till 106, och till dem anknöt 85 företagsprojekt. Sammanlagt 64 projekt var inriktade på att utveckla byasamfund och lokala sammanslutningar, och i samband med dem genomfördes över 40 företagsprojekt.

Landsbygdspolitiska samarbetsgruppen

För landsbygdspolitiken är det nödvändigt att det på det nationella planet finns ett organ som fungerar som en samlingslinje mellan olika ministerier och andra centrala organisationer kring utvecklingsarbetet på landsbygden. För denna uppgift svarar landsbygdspolitiska samlings-

gruppen (YTR) som är bistår regeringen med att utarbeta ett genomgripande program för utvecklingen av landsbygden eller ansvarar för genomförandet av ett genomgripande program som upprättats på något annat sätt. Samarbetsgruppen har en mycket viktig uppgift i att utveckla branscher som är betydelsefulla landsbygdspolitiskt sett. Samarbetsgruppen åtar sig sådana uppdrag som aktörer inom utvecklingen av regionerna hänför till ärenden som är gemensamma och som skall skötas av en instans. Hit räknas bland annat branschvisa register- och statistikfrågor, en del av informationsverksamheten, utbildning och internationellt samarbete samt de omfattande nätverksprojekt som finansieras av YTR. På detta sätt betjänar samarbetsgruppen den regionala utvecklingen, de många projekten på varje område och de företagare och sakkunniga som är engagerade i projekten. På flera områden har man kommit till en sådan fas i utvecklingen som innebär överskridande av regionala gränser och i någon mån även branschvisa skilljelinjer. I detta avseende behövs det ett samarbete och en arbetsfördelning inom verksamheten på riksomfattande och regional nivå.

Sitt regionala serviceuppdrag sköter den landsbygdspolitiska samarbetsgruppen med hjälp av temagrupper och riksomfattande nätverksprojekt. Inom dessa utförs uppgifterna som ett samarbete mellan många olika instanser. För att systemet skall utvecklas, behöver regionen sådan verksamhet som motsvarar arbetet i temagrupper

och byggstenar till nätverksprojekten. De regionala arbetsmetoderna och deltagarna behöver inte exakt motsvara organen på riksplanet, men mellan dem måste det finnas ett målmedvetet samarbete och en arbetsfördelning. Den landsbygdspolitiska samarbetsgruppen stöder en intensifiering av nätverksbyggandet genom tidningar som temagrupperna ger ut, branschvisa seminarier, andra informationstjänster och genom forsknings- och utvecklingsprojekt. Samarbetsgruppen utnyttjar i sitt arbete även utredningspersonal och arbetsgrupper som tillsätts bara för en kortare tid.

Inom landsbygdspolitiska samarbetsgruppen ingår ständigt 10–15 temagrupper. Ett från regionernas och hela landets ståndpunkt långsiktigt utvecklingsarbete utförs bland annat kring följande teman: små och medelstora företag inom livsmedelsbranschen (MatFinland), landsbygdsturism, kvinnor som utvecklare landsbygden, lokal initiativförmåga (LEADER- och POMO-temagrupper), distansarbete, utveckling av byarna (byanätverksprojekt), naturprodukter, trävaror (handlingsprogrammet TräFinland), perifer landsbygd och stärkande av expertsystemen på landsbygden (bl.a. byaombudsmän för byskolor, PD-utbildning för landsbygden samt utbildning av dem som svarar för landsbygdens och byarnas utveckling). Temana växlar efter behov, och gruppernas sammansättning granskas med jämna mellanrum.

2.8 Resurser, möjligheter, svagheter och hot i Finlands landsbygdsområden

SWOT-analys av Finlands landsbygdsområden

RESURSER	SVAGHETER
<ul style="list-style-type: none"> – en ny typ av samarbetskultur som härrör från förra programperioden – hög grundutbildningsnivå och ett stort antal olika läroanstalter – traditionellt hantverkskunnande – små, lokala och högklassiga produkter – naturen och naturresurser – vidsträcktheten och stillheten i den finländska naturen – NATURA 2000 – utbredd användning av informations- och tele-teknik samt av trådlös kommunikation – frivilligverksamhet, samverkan och bygemen-skap 	<ul style="list-style-type: none"> – ringa samarbete i synnerhet inom ekonomin – krympande resurser och ett allt glesare service-nät – låg företagsamhet – ensidig näringsstruktur – arbetslöshet i allmänhet och ett minskat behov av arbetskraft såväl inom kommun- som jord-brukssektorn – låg förädlingsgrad av råvaror – små varupartier → ingen plats på de stora han-delskedjornas hyllor – den nordliga naturens dåliga tolerans – glesbebyggelse och långa avstånd → försvårar all näringsverksamhet och upprätthållandet av service och annan infrastruktur – avfolkning, i synnerhet välutbildade kvinnor och ungdomar flyttar → snedvriden ålders- och könsstruktur
MÖJLIGHETER	HOT
<ul style="list-style-type: none"> – utnyttjande av möjligheterna till ökat samar-be-te – stöd till mikroföretag – skräddarsydda utbildningar – utnyttjande av hantverkskunnandet som in-komstkälla – produktutveckling, vidareförädling av råvaror – marknadsnisch för små, lokala och högklassiga produkter, eftersom de stora företagen i livs-medelsbranschen är centraliserade – nätverksbyggen och gemensam marknadsföring för små producenter – småskaliga miljöprojekt, vidareförädling av lo-kala ekologiskt odlade produkter, naturturism – utnyttjande av NATURA 2000 – produktiv användning av informationsteknik t.ex. i företag och vid distansarbete (minskar också problemet med långa avstånd) → mer ar-bete – möjligheter att kanalisera frivilligverksamheten på ett lämpligt sätt – tillvaratagande av kulturarvet och särdragen i regionen t.ex. inom turismen → samtidigt stärks invånarnas anknytning till hembygden – växelverkan mellan landsbygd och stad – internationella kontakter 	<ul style="list-style-type: none"> – resurserna används inte produktivt → förlust av potentiella utvecklingsmöjligheter – förmåga saknas att satsa på branscher i utveck-ling – nedsmutsning av miljön – näringsverksamheten, upprätthållandet av ser-vice och annan infrastruktur försvåras

För upptäckten av nya tankegångar och för att pröva dessa är det nödvändigt att invånarna i regionen och de lokala organisationerna med företrädare från så många områden som möjligt deltar i den lokala aktionsgruppens verksamhet. Det är också viktigt att engagera nya människor som inte tidigare har deltagit i landsbygdsutvecklingsarbetet. På detta sätt kan området utvecklas så, att åtgärderna inriktas exakt på de ställen där behovet finns och de befintliga resurserna kan utnyttjas så effektivt som möjligt. En hotbild är om de befintliga resurserna används på ett icke-produktivt sätt, vilket kan leda till att området går miste om potentiella utvecklingsmöjligheter. På landsbygden sköts utvecklingsarbetet ofta på det sätt som man alltid har gjort, och det satsas inte tillräckligt på branscher i utveckling.

I vissa finländska landsbygdsregioner har **samarbetet** av tradition varit ringa. I synnerhet det ekonomiska samarbetet exempelvis mellan företag har varit obetydligt. Under den förra programperioden fick man emellertid i gång ett samarbete även mellan sådana instanser som inte tidigare samarbetat, t.ex. mellan företag och föreningar. Den nya typen av samarbetskultur är en betydande resurs som det är skäl att utnyttja, bl.a. för att göra näringsverksamheten på landsbygden mera mångsidig. Det är livsviktigt med samarbete, redan av den orsaken att det blir allt svårare att reda sig på egen hand, eftersom servicenätet på landsbygden och andra resurser som riktas till landsbygden kraftigt skurits ner. LEADER+-programmet har som mål att fortsätta och utöka samarbetet mellan de lokala aktionsgrupperna och de regionala och lokala myndigheterna, samt ta fram nya samarbetsformer och samarbetsområden.

De lokala aktionsgrupperna anser att det viktigaste utvecklingsarbetet på deras verksamhetsområden är att främja **företagarandan**. **Mikroföretagen** är viktiga arbetsgivare på landsbygden, och LEADER+-programmet kommer även i fortsättningen att stödja och stimulera verksamhe-

ten i dem. Mikroföretagen kan erbjuda alternativ sysselsättning eller sysselsättning på deltid till bl.a. jordbrukare, som vid sidan av jordbruket behöver någon annan inkomstkälla eller som har för avsikt att helt och hållet upphöra med jordbruksproduktionen. Även mikroföretagen i början av sin verksamhet sysselsätter exempelvis 1–2 personer och vanligen bara sina grundare, kan framgångsrika företag senare växa så att de sysselsätter även andra landsbygdsinvånare än företagarfamiljen. Nya idéer är ofta små i början, men i bästa fall kan de senare försörja flera människor. Många små företag sysselsätter fler människor än ett stort företag här och där. Grundandet av små företag har även en betydande indirekt inverkan på landsbygdens livskraft då företagarfamiljen stannar kvar på landsbygden.

Finland har av tradition få företagare jämfört med många andra länder. Därtill är näringsstrukturen i många landsbygdskommuner synnerligen ensidig. Eftersom såväl jordbrukssektorn som den kommunala sektorn under 1990-talet kraftigt minskat sina bidrag till sysselsättningen och en stor del av befolkningen i arbetsför ålder är arbetslös, behöver landsbygden nya företag för att få en mångsidigare näringsstruktur och nya arbetstillfällen.

För att grunda ett företag krävs dock förutom eget kapital även förmåga att ta risker. Om **utbildningen** tillgodoser landsbygdsbefolkningens behov är det en möjlig åtgärd som kan sporra invånarna till att inleda eller vidareutveckla en företagsverksamhet. Också för att utveckla andra nya idéer behövs det ofta en lämplig utbildning som vanligtvis inte erbjuds inom ramen för läroanstalternas normala utbildningsprogram. En hög grundutbildningsnivå och ett stort antal läroanstalter av olika slag ger en god grund för att tillsammans med sakkunniga på området anordna en utbildning som är inriktad på att tillgodose särskilda behov. Exempelvis landsbygdens traditionella hantverkskunnande kunde i större utsträckning utnyttjas

som utkomställa. Utnyttjandet av informationsteknik förutsätter satsningar på basfärdigheter och en sådan specialkompetens som verksamheten i fråga kräver.

Förutom att näringsstrukturen är ensidig och jordbruksproducenterna blir allt färre är ett av landsbygdens problem naturresursernas låga förädlingsgrad. Det pris som kan tas ut vid försäljningen av råvaror är lägre än för en förädlad produkt. Därför medför en **småskalig produktutveckling och förädling av landsbygdens råvaror** såväl att näringsstrukturen blir mångsidigare som att de lokala råvarorna indirekt ger högre avkastning. Den starka centraliseringen av de stora livsmedelsföretagen öppnar en marknadsnisch även för små lokala produkter av god kvalitet. Efterfrågan på exempelvis ekologiskt odlade produkter ökar ständigt. Problemet har varit att få ut småproducenternas produkter på marknaden. Många stora affärskedjor köper in endast så stora partier att det inte är möjligt för småproducenterna att leverera dem. Med hjälp av nätverksbyggen och gemensam marknadsföring kan man ändra på situationen.

Naturen och naturtillgångarna är en resurs för den finländska landsbygden. Tack vare den glesa bebyggelsen och de långa avstånden är Finlands natur fortfarande renare än i Europa i genomsnitt. Å andra sidan har naturen i norr en lägre toleransförmåga än längre söderut, och om tillståndet för miljön försämras innebär det ett större hot än på sydligare breddgrader, om man inte satsar tillräckligt på skyddet av miljön. De lokala aktionsgrupperna vill inrikta sig på en hållbar användning av naturen och naturresurserna, med hjälp av till exempel småskaliga miljöprojekt, förädling av lokala naturprodukter och naturturism. Med hjälp av turism i liten skala kan man även bättre utnyttja vidsträcktheten och tystnaden som är kännetecknande för den finländska naturen och som inte har någon motsvarighet i till exempel Mellan- och Sydeuropa. Inom naturturismen kan man dessutom dra nytta av NATURA 2000-områden.

Den glesa bebyggelsen och de långa avstånden är å andra sidan ett problem för den finländska landsbygden. Det försvårar all näringsverksamhet och upprätthållandet av service och annan infrastruktur, eftersom den potentiella kundkretsen är liten. Från den egentliga landsbygden och glesbygdsområdena är det även svårt att ta sig på jobb till olika centra på grund av att avstånden är långa.

Informations- och teleteknik samt trådlös kommunikation används i Finland i mycket större utsträckning än i många andra länder. Förekomsten av informationsteknik gagnar emellertid inte i sig näringsverksamheten, om tekniken inte kan användas på ett lönsamt sätt. I detta avseende finns det ännu många utvecklingsmöjligheter. På den finländska landsbygden är informationstekniken redan i flitig användning, och därför medför ett effektivare utnyttjande av den nya sysselsättningsmöjligheter exempelvis inom företagsverksamhet eller distansarbete som utförs för centralt belägna företag. Tack vare den nya tekniken är det möjligt att avhjälpa en hel del av de problem som förorsakas av långa avstånd, i synnerhet när det gäller kärnlandsbygden och glesbygdsområdena.

Frivilligverksamheten är en resurs för landsbygden som rätt kanaliserad kan åstadkomma mycket. På landsbygden finns en livlig föreningsverksamhet, till exempel lantbruks- och hushållningssällskap, lantmannagillen och byalag. Byarna har en lång erfarenhet av samverkan och tack vare verksamheten i byalagen har samarbetet under de senaste åren vuxit sig starkare. Även det arbete som under den förra programperioden utfördes i aktionsgrupperna har haft ett avsevärt inflytande på aktiveringen av invånarna. Medborgar- och frivilligverksamheten har stor betydelse eftersom den bidragit till ökad boendetrivsel, höjd livskvalitet och bättre livsmiljö. Vid sidan av den verksamhet som aktiverar invånarna och ökar boendetrivseln, behövs det dock alltid även en finansiell verksamhet, eftersom det inte är möjligt att hålla landsbygden levande om

det saknas utkomstmöjligheter. Tillvaratagandet av kulturarvet är förknippat med såväl ökad boendetrivsel som finansiell verksamhet. Man kan dra nytta av kulturarvet och särdragen i regionen till exempel inom turismen och genom att ordna olika evenemang i området. Samtidigt aktiverar man invånarna och stärker deras anknytning till hembygden.

Under de senaste åren har Finlands landsbygdsbefolkning reducerats avsevärt. Problemet har varit att i synnerhet **ungdomar och kvinnor** flyttat bort. De som flyttat har även haft en utbildning som legat över genomsnittet. Detta kommer till uttryck i en snedvriden ålders- och könsfördelning, bl.a. pensionärernas märkbart stora andel av landsbygdsbefolkningen. LEADER+-programmet betonar jämställdhet och att sporra i synnerhet ungdomar till att utveckla sin hembygd. För att hålla landsbygden levande är det av stor betydelse att man lyckas få ungdomarna att stanna kvar i hembygden eller återvända dit efter avslutad mellanstadie- eller högskoleutbildning.

Jämställdhet mellan könen innebär inte enbart en ökning av de åtgärder som riktas till kvinnor, även om lika möjligheter för kvinnor och ungdomar iakttas genom hela LEADER+-programmet. I Finland förvärvsarbetar kvinnor ungefär i samma utsträckning som män. Av de arbetstillfällena som skapades tack vare LEADER II-programmet gick över hälften till kvinnor. Däremot är många män på landsbygden arbetslösa och saknar yrkesutbildning, och hotas därför av ut-

slagning, i synnerhet eftersom de arbetsuppgifter som av tradition är avsedda för män under de senaste årtiondena radikalt förändrats eller försvunnit helt och hållet.

Med **växelverkan mellan landsbygd och stad** försöker man öka jämlikheten mellan olika regioner. På landsbygden är den lokala marknaden begränsad, följaktligen sträcker sig marknadsföringen av lokala produkter till de närmaste centralorterna. De små företagen på landsbygden kan även fungera som avtalsproducenter eller ingå i ett produktionssamarbete med centralorternas företag.

Under LEADER II-programmet inledde de flesta lokala aktionsgrupper ett samarbete kring planeringen av internationella projekt med parter från andra EU-länder. På grund av att Finlands programperiod blev mycket kort nådde bara ett fåtal grupper fram till det egentliga projektstadiet. De internationella samarbetsparterna bidrog emellertid med ny kunskap och nya idéer som kan tillämpas vid utvecklingen av den egna regionen. Inom LEADER+-programmet utökar man de internationella kontakterna och de nya idéerna och synpunkterna tillvaratas framför allt inom näringslivet. Det **internationella samarbetet** tillför det lokala utvecklingsarbetet ett mervärde då man koncentrerar sig på att lösa sådana problem som även i övrigt är av betydelse för regionen. Med hjälp av internationellt samarbete kan man gynna det lokala näringslivet, exempelvis genom att bygga nätverk med andra länders företag och samfund i samma bransch.

3 Förhandsbedömning

Förhandsbedömningen av Finlands LEADER+-program har genomförts med iakttagande av de krav som fastställts i artikel 19 och 41 i den allmänna förordningen, i punkt 26 och 34 i kommissionens meddelande om fastställande av riktlinjer för gemenskapsinitiativet LEADER+ för landsbygds utveckling (2000/C 139/05) och i kommissionens meddelande om förhandsbedömningen av gemenskapsinitiativet LEADER+ innan programmet skickas till kommissionen.

Förhandsbedömningen skall genomföras av en oberoende och sakkunnig instans. Vid valet var det väsentliga kännedom om LEADER-principerna och andra strukturfondsprogram. Efter som tidtabellen för utarbetandet av LEADER+-programmet var stram, skickade jord- och skogsbruksministeriet sin begäran om förhandsbedömning av Finlands LEADER+-program och de lokala aktionsgruppernas utvecklingsplaner direkt till två föreslagna utvärderare med gedigen erfarenhet. Dessa instanser hade inte deltagit i planeringen av programmet och kommer inte att delta i genomförandet, administrationen eller finansieringen av programmet.

Till förhandsbedömare av Finlands LEADER+-program valdes forskningsinstitutet Suomen Aluetutkimus FAR som har koncentrerat sig på forskningen kring den finländska och den europeiska regionutvecklingen. Utvärderarnas långa erfarenhet av olika utvärderingsuppdrag inom EU:s olika strukturfonder samt en synnerligen god kännedom om arbetssättet inom LEADER avgjorde valet. I september 2000 ingicks ett avtal mellan jord- och skogsbruksministeriet och utvärderarna i vilket fastställdes kraven på förhandsbedömningen samt tidtabellen för bedömningen.

Vid förhandsbedömningen skulle särskild vikt fästas vid åtgärdernas pilotkaraktär, åtgärdernas

regionala dimension med betoning på de lokala aktionsgrupperna, beaktande inom strategin av nätverksbyggande och samarbete, det integrerade tillvägagångssättet för programmet med utgångspunkt i en hållbar utveckling samt genomförandet av det nerifrån och upp-perspektiv som tillämpades i verksamheten.

Vid förhandsbedömningen skulle även innehållet granskas i den SWOT-analys som beskriver den nuvarande situationen i det landsbygdsområde där programmet skall genomföras. Vidare granskades ändamålsenligheten hos programmålen och de förväntade effekterna samt jämställdhets- och miljöfrågornas relevans samt programmets överensstämmelse med andra regionala stödåtgärder. Vid förhandsbedömningen granskades också rutinerna för genomförandet av förvaltning, uppföljning och utvärdering.

Enligt **de viktigaste slutsatserna** i förhandsbedömningen har programmet beaktat de mål som kommissionen fastställt för LEADER+-verksamheten. Dessutom har man i tillräcklig utsträckning beaktat programmets planerade komplementaritet i relation till de övergripande programmen. De utvecklingsplaner som har utarbetats av de lokala aktionsgrupperna ligger till grund för det nationella programdokumentet. På detta sätt synliggörs att den lokala aspekten som är ett av kommissionens krav har vägts in när målen uppställdes. Enligt förhandsbedömningen presenteras de olika verksamhetssektorerna inom programmet och målen för dem samt temaalternativen på ett ändamålsenligt sätt i programdokumentet. De allmänna målen för programmets åtgärdshelheter står i överensstämmelse med målen för LEADER+-programmet. De kvantitativa och de kvalitativa målen för åtgärdshelheterna är även de ändamålsenligt uppställda och realistiska i förhållande till programmålen. När målen ställdes upp har man generellt sett i tillräcklig omfatt-

ning beaktat den dubbla målsättningen för LEADER+. De förväntade effekterna av programmet konstaterades ligga i linje med den ursprungliga situationen och med målen.

Enligt förhandsbedömarna har tillståndet för miljön beskrivits på ett korrekt sätt i Finlands LEADER+-program där programmets riksomfattande karaktär beaktats, vilket innefattar områdets vidsträckthet och mångfalden i miljön. I beskrivningen av tillståndet för miljön har granskats den naturliga miljön och kulturmiljön, och i detta sammanhang framhävs Finlands rena och hälsosamma miljö som en konkurrensfaktor, som man ännu inte förstått att utnyttja i tillräckligt hög grad. Dessa möjligheter har beaktats även i SWOT-analysen, utifrån vilken de strategiska programvalen har gjorts.

I Finlands LEADER+-program i samband med behandlingen av den nuvarande situationen på landsbygden granskas jämställdheten som jäms- tälldhet mellan könen, men granskningen tar upp även jämställdheten mellan olika ålders- klasser. I programtexten behandlas jämställdhe- ten med hänsyn till utbildning, sysselsättning, lönenivå, samhällsengagemang, deltagande i ak- tionsgruppens verksamhet och flyttningsrörel- sen. Jämställdhetsaspekten genomsyrar hela programdokumentet, och även beskrivningen av den nuvarande situationen på landsbygden beaktar i tillräcklig utsträckning genomförandet av jämställdhet och bristerna i samband med detta. Beskrivningen rent av överträffar de mini- mikrav som ställts av kommissionen.

I fråga om programadministrationen nämndes det i förhandsbedömningen att man inom pro- grammet inte kommer att överföra beslutande- rätten på de lokala aktionsgrupperna. Inom LEADER+ har programadministrationen ändrats jämfört med hur fallet var vid genomfö- randet av LEADER II-programmet så, att bes- lutsfattandet när det gäller finansieringen kon- centrerats till Arbetskrafts- och näringscentralens landsbygdsavdelning, medan besluten tidigare

fattades vid Arbetskrafts- och näringscentralens landsbygds- och företagsavdelningar. Även om de officiella finansieringsbesluten fattas någon annanstans än i den lokala aktionsgruppen, sät- ter detta emellertid inte de lokala aktionsgrup- pernas autonomi på spel, eftersom myndigheten kan avvika från aktionsgruppens beslutsförslag endast av verkligt vägande skäl. Den kan inte heller förbigå aktionsgruppen när den fattar projektbeslut. Arbetsfördelningen förutsätter dock ett nära och konstruktivt samarbete mellan den lokala aktionsgruppen och myndigheterna på regional nivå, vilket var fallet redan under LEADER II. Tillvägagångssättet har utvecklats i den riktning som utvärderaren utstakade så, att aktionsgruppen i första hand håller kontakt med projektgenomförarna och bereder utbetal- ningarna. Enligt förhandsbedömningen har stor vikt fästs vid definitionen av uppföljningsindi- katorerna och anordnandet av uppföljningen. Även erfarenheterna från motsvarande teman under förra programperioden har utnyttjats och bl.a. insamlingen av bakgrundsuppgifter har up- pmärksammats.

De viktigaste framställningarna i förhandsbe- dömningen och förslagen till komplettering och ändring av programutkastet gällde en bredare analys av de åtgärder som vidtagits under före- gående programperiod, klargörande av målen och strategin, en mera omfattande beskrivning av övriga nationella stödåtgärder samt ändring av klassificeringen av indikatorerna.

Programmet har utökats med flera analysavs- nitt, i synnerhet i fråga om det nationellt finan- sierade POMO-programmet som genomfördes 1997–1999 och som gällde en breddning av LEADER II-programmet. Trots att effekterna av POMO beskrevs i programutkastet som redan behandlats av förhandsbedömarna, har till pro- grammet fogats ytterligare analysavsnitt särskilt med avseende på de kvantitativa och kvalitativa resultaten av POMO samt förvaltningsförfaran- det sett ur POMO-gruppernas och förvaltnin- gens synvinkel.

Enligt förhandsbedömningen är de allmänna programmålen och de strategier som tillämpas för att nå målen ändamålsenliga, men det sätt som de framställdes på i programutkastet var inte tydligt. Detta uppmärksammades vid finslipningen av programmet. Eftersom Finlands LEADER +-program bygger på utvecklingsprogram som utarbetats av de 57 lokala aktionsgrupper som ansökt om finansiering via LEADER+, är det emellertid inte möjligt att göra allt för stora ändringar i målen och strategidelen utan att riskera att programmets lokala förankring sätts ur spel.

Eftersom Finlands LEADER+-program betonar näringsaspekten, spelar främjandet av företagsverksamhet en central roll i programmet. Enligt förhandsbedömningen är prioriteringarna riktiga. I bedömningen sågs det att LEADER+-programmet skall profilera sig med en tydlig tonvikten på landsbygdens mikroföretag. I utkastet till program för LEADER+ har man med företagsverksamhet dock äsyftat småföretag och mikroföretag, då LEADER+ inte är tänkt som en finansieringskanal för stora företagsprojekt. I den finländska lagstiftningen fastställs att finansieringen av företag enligt LEADER+-programmet kan inriktas på sådana företag som sysselsätter högst fem personer.

I det utkast till program som ligger till grund för förhandsbedömningen föreslogs att företagsprojekten skulle utgöra 35 procent av alla projekt. I förhandsbedömningen föreslogs att andelen skulle utökas. Utifrån intressegruppernas utlåtanden om programutkastet och efter en ny analys av målen sänktes emellertid den eftersträlvade nivån på företagsprojekten till 30 procent av alla projekt. I programdokumentet preciseras det, att målnivån i fråga uttryckligen gällde bara direkta företagsstöd. Dessutom kommer betingelserna för företagsverksamheten att underlättas med stöd av utvecklingsprojekt för företag och allmänna utvecklingsprojekt. Företagen stöds således genom ett bredare utvecklingsarbete än enbart via direkta företagsstöd.

Enligt förhandsbedömningen bör Finlands LEADER+-program noggrannare beskriva de nationella åtgärderna i anknytning till landsbygdsutvecklingen, den regionala utvecklingen, sysselsättningen och miljöområdet. I processen när programmet avfattades har alla dessa åtgärder och program ingått som bakgrundsmaterial. Vid skrivningen av LEADER+-programmet har man beaktat riktlinjerna för olika program och de åtgärder som vidtagits i samband med dem på så sätt att LEADER+-programmet inte överlappar åtgärderna i fråga och inte heller står i konflikt med till exempel de nationella målen för sysselsättningen eller miljövärden och naturskyddet. Efter förhandsbedömningen har programförslaget utökats med en beskrivning av nationella åtgärder och program. Dessutom bör man uppmärksamma att det i de lokala aktionsgruppernas utvecklingsplaner finns en mycket djupgående analys av det övriga programarbete som utförs på området i fråga, varvid LEADER-åtgärdernas kompletterande verkan, synergieffekter och överlappning när det gäller andra åtgärder som genomförs i samma område tydligt framträder i den praktiska projektverksamheten.

Övriga kommentarer och kompletteringsförslag som framförts vid förhandsbedömningen har införts i programdokumentet under de avsnitt det gäller. Resultaten av förhandsbedömningen har således beaktats i sin helhet i programdokumentet i enlighet med kraven i artikel 19 och 41 i den allmänna förordningen och i kommissionens meddelande om riktlinjerna för gemenskapsinitiativet LEADER+ (2000/C 139/05).

För förhandsbedömningen användes 17 dagars arbetsinsats av en heltidsanställd person. Förhandsbedömningen baserade sig på ett prognostiserande undersökningsmaterial och den genomfördes huvudsakligen med hjälp av matrismetoden. Föremål för förhandsbedömning var Finlands förslag till LEADER+-program som var daterat 11.9.2000. Rapporten från förhandsbedömningen finns som bilaga 2 till detta program.

Efter att ha lämnat in sin rapport ombads den som utförde förhandsbedömningen att komplettera utvärderingen för landsbygdsområdesanalysens vidkommande.

Förutom en förhandsbedömning av förslaget till Finlands LEADER+-program, görs en extern förhandsbedömning av alla lokala aktionsgruppers utvecklingsplaner (57 st) som lämnats till jord- och skogsbruksministeriet innan de lokala aktionsgrupperna väljs. Eftersom avsikten är att välja de lokala aktionsgrupperna så snabbt som möjligt efter att Finlands förslag till LEADER+-program har godkänts, har jord- och skogsbruksministeriet redan valt Landsbygdens forsknings- och utbildningsinstituts enhet i S:t Michel till extern förhandsbedömare av de lokala aktionsgruppernas utvecklingsplaner. Enheten har en gedigen erfarenhet av LEADER II-program-

met och av utvecklings- och forskningsarbete med landsbygdsfrågor på riksomfattande, regional och lokal nivå. Med hjälp av förhandsbedömningen av utvecklingsplanerna vill man försäkra sig om objektiviteten och genomskinligheten i valet av de lokala aktionsgruppernas utvecklingsplaner. Den externa förhandsbedömningen av utvecklingsplanerna ger även dem som gjort det slutliga valet värdefull information om de lokala aktionsgrupper som kommer att väljas till att genomföra LEADER+-programmet samt om de realistiska möjligheterna att fullfölja utvecklingsplanerna och budgeten.

Kostnaderna för förhandsbedömningen av såväl Finlands LEADER+-program som de lokala aktionsgruppernas utvecklingsprogram betalas i sin helhet av nationella medel.

4 Målen för programmet och dess strategi

4.1 Utvecklingsmål och strategi

Målet för LEADER+-programmet är att pröva nya idéer i utvecklingen av landsbygden. Detta kan innebära exempelvis att nya produkter, tjänster och produktionsmetoder utvecklas eller att man i samband med utvecklingsåtgärderna använder en ny form av samarbete. De bästa av de nya idéerna kan senare vidareutvecklas med stöd av annan finansiering. Strategin för hur målen uppfylls varierar på de olika lokala aktionsgruppernas områden, eftersom det är grupperna som ansvarar för programgenomförandet.

Varje lokal aktionsgrupp har i sin utvecklingsplan definierat vilka åtgärder och särskilda mål som är lämpliga med hänsyn till regionens särdrag. De lokala aktionsgruppernas utvecklingsplaner utgör grunden för detta programdokument. Det är skäl att utforma de allmänna ramarerna för LEADER+-programmet så övergripande som möjligt. Projekten genomförs under sammanlagt åtta års tid, och därför vill man inte begränsa programmet till att gälla bara en eller ett fåtal sektorer.

LEADER+ syftar till att utöka och bredda möjligheterna och dragningskraften inom näringslivet på landsbygden huvudsakligen med hjälp av småskaliga åtgärder som är anpassade till särförhållandena i varje enskilt område. Med hjälp av nya idéer från landsbygdsbefolkningen, utbildning och ett mera omfattande samarbete än tidigare förväntar man sig att det skapas nya arbetstillfällen och företag samt annan nyskapande verksamhet.

En verksamhet av LEADER-typ passar särskilt bra för att främja samarbetet på landsbygden. Typiskt för den finländska landsbygden är att resurserna är få och splittrade. De lokala aktions-

sgrupperna för samman olika instanser: landsbygdsbefolkningen, lokala företag och föreningar samt lokala myndigheter och sporrar dem till samarbete. Med hjälp av LEADER+-programmet utökas och stärks samarbetet genom finansieringen av projekt som är gemensamma för flera instanser, i synnerhet i sådana fall när samarbetet har som syfte att främja näringslivet, exempelvis genom att flera småproducenter gemensamt marknadsför sina produkter. Förutom det interna samarbetet inom ett område främjas också samarbetet mellan områden och även internationellt.

I syfte att åstadkomma ett mångsidigare näringsliv med fler möjligheter satsar man särskilt på att grunda småföretag och utveckla verksamheten och samarbetet i dem. LEADER+-programmet stöder huvudsakligen mikroföretag. Med hjälp av utbildning som anpassats till varje områdes särskilda behov skaffar man sig de färdigheter som behövs för ett mångsidigare näringsliv på landsbygden. Hantverkarskunnandet och de lokala råvarorna liksom naturen och naturtillgångarna är resurser för den finländska landsbygden. Dessa resurser vill man utveckla allt mer och dra nytta av dem inom näringslivet.

Landsbygdsbefolkningens utbildningsnivå ligger alltså under genomsnittet för landets befolkning. Detta beror till en del på åldersstrukturen, men anpassningen till den snabba strukturomvandlingen på landsbygden förutsätter att kompetensnivån höjs. En mångsidigare företagsverksamhet kräver en högre kunskaps- och kompetensnivå hos nya företagare. Landsbygden erbjuder inte en tillräckligt omfattande utbildning som tillgodoser företagarnas behov, till exempel inom marknadsföring. Ledningen av verksamheten vid och den totala kvalitetsledningen av ett mångsidigt företag kan förbättras genom att företagarna utbildas.

Vid sidan av näringsverksamheten framhävs även livskvaliteten på landsbygden. I detta sammanhang kan man utnyttja den av tradition livliga frivillig- och föreningsverksamheten, såsom byalagsverksamhet samt föreningar som i sin verksamhet utgår från ett yrke eller en fritidsverksamhet. En annan styrka hos landsbygden är naturen och naturtillgångarna. En småskalig verksamhet av LEADER-typ passar bra för att främja en hållbar utveckling såväl i en social, kulturell som i en ekologisk bemärkelse.

Finland är en föregångare, också på landsbygden, när det gäller informations- och teleteknik. Det finns många möjligheter i en effektiv användning av informations- och teleteknik, i synnerhet för perifert belägna och glesbebyggda landsbygdsområden där avstånden till centralorterna är långa. Med hjälp av LEADER+-programmet förbättrar man landsbygdsbefolkningens kompetens och möjligheter att använda informationssystem och tillgodogöra sig information samt producera information om regionen. Med kunskaper i informationsteknik skapar man en grund för nya företag och arbetstillfällen.

Med hjälp av LEADER+ främjas jämställdheten såväl mellan könen, bl.a. genom att kvinnor sporras till företagande, som mellan olika regioner genom att dynamiken mellan landsbygden och staden gynnas så, att den gagnar båda sidor. Genom att sysselsättningen av ungdomar stöds uppmuntras dessa till att stanna kvar på hemorten eller återvända dit efter avslutade studier.

Principerna om en hållbar utveckling genomsyrar all verksamhet. En småskalig verksamhet av LEADER-typ har vanligen ingen större inverkan på miljön i en ekologisk bemärkelse. Projekt som förbättrar miljön gynnas. I socialt och kulturellt hänseende har en verksamhet av LEADER-typ en betydande effekt på livsmiljön. Principerna om en hållbar utveckling främjas framför allt i detta avseende. Samtidigt förbättras livskvaliteten på landsbygden.

Det småskaliga utvecklingsarbetet av LEADER-typ utgör ett gott stöd för de ekologiska, ekonomiska samt sociala och kulturella principerna om en hållbar utveckling. I programmet LEADER+ gynnas sådana projekt som förbättrar miljön, såsom vården av kulturlandskap i syfte att främja den biologiska mångfalden, regionala och lokala återvinningsprojekt samt bioenergiprojekt som tar till vara lokala råvaror. Projektet förväntas ge långvariga socioekonomiska effekter och de får inte medföra skuldsättning eller slöseri med reserver. Den ekonomiska hållbarheten stöds även genom satsningar på det mänskliga kapitalet i form av utbildning och utvecklingsarbete. I socialt och kulturellt hänseende har LEADER-verksamheten en avsevärd inverkan på landsbygdens invånare, genom att den ger människorna en möjlighet att fritt utveckla sitt område och även bevara den lokala kulturen samt bredda det sociala umgänget och ta ansvar för välbefindandet i den egna regionen.

LEADER+-programmets mervärde

Programmet LEADER+ kompletterar och fördjupar andra utvecklingsprogram på landsbygden, framför allt på grund av sitt lokalt förankrade tillvägagångssätt och sina mångkunniga aktörer. Detta är nära förknippat med projektens småskalighet, eftersom det i huvudsak är landsbygdens invånare och lokala samfund som genomför projekten inom LEADER, och inte de stora organisationerna. Den maximala stödnivån för ett projekt som finansieras är 500 000 mark (84 094 euro). Redan under programperioden 1995–1999 har finansieringen styrts i den riktningen att stora projekt finansieras via de övergripande programmen och små projekt över LEADER. Särdragen inom LEADER+, såsom den lokala förankringen, lämpar sig bäst för finansieringen av små projekt, även om små projekt strängt taget inte heller har uteslutits ur de övriga programmen.

Genomförandet av programmet EQUAL bygger på s.k. utvecklingspartnerskap. Detta avviker

emellertid påtagligt från de lokala aktionsgrupper som genomför programmet LEADER+. Inom utvecklingspartnerskap spelar myndigheterna en större roll, medan lokalbefolkningen bildar basen i en lokal aktionsgrupp och de lokala myndigheterna är i minoritet. Också målgrupperna för gemenskapsinitiativen EQUAL och LEADER+ skiljer sig i regel från varandra. Gemenskapsinitiativet EQUAL lägger tyngdpunkten vid att motverka all utslagning i arbetslivet. En av målgrupperna är de landsbygdsinvånare som är svåra att sysselsätta, men inriktningen av resurser på denna grupp är tämligen anspråkslös i förhållande till programmets totala finansieringsram. LEADER+-programmets koppling till andra landsbygdsutvecklingsprogram beskrivs närmare i kapitel 13.

De som ansöker om finansiering över LEADER+-programmet är huvudsakligen aktörer på det lokala planet, inte etablerade utvecklingsorganisationer på landsbygden, medan förhållandet inom de övergripande programmen är det motsatta. De lokala aktörerna har sällan någon tidigare erfarenhet av projektarbete eller av att administrera stora projekt, och därför är det naturligt att inleda med att genomföra små projekt. Tillvägagångssättet inom LEADER framhåller uttryckligen aktiveringen och sporrandet av deltagarna på gräsrotsnivå. Utvecklingsplanerna utarbetas av lokala invånare och sammanslutningar, inte av stora organisationer och yrkesfolk. Detta avgör å sin sida vilken typ av projekt som finansieras över programmet.

Programmet LEADER+ innehåller krav på pilotkaraktär, vilket inte ingår i de övergripande programmen. De projekt som finansieras över LEADER+ innehåller sådan verksamhet som på nå-

got sätt är ny på området i fråga. Detta garanterar för sin del att de lokala aktionsgrupperna på sina verksamhetsområden tillför landsbygdsutvecklingen ett mervärde.

LEADER+-programmet är till sitt innehåll mera flexibelt än programmet LEADER II, eftersom alla lokala aktionsgrupper inte längre genomför samma underåtgärder. Varje enskild lokal aktionsgrupp kan således bättre än tidigare koncentrera sig på särdragen i sitt område, på att utveckla de starka sidorna och stimulera de svaga sidorna. Programmet LEADER+ tillgodoser bättre de lokala behoven hos landsbygdsbefolkningen. Också av den anledningen skiljer sig de projekt som finansieras över LEADER+ från dem som finansieras över de övergripande programmen.

Varje lokal aktionsgrupp har till grund för sitt utvecklingsprogram valt ett eller två teman. Detta medför ett bättre strategiskt grepp om utvecklingsplanerna och borgar för sin del för att gruppernas verksamhet i olika regioner skiljer sig från varann allt efter vilka omständigheter som den enskilda gruppen väljer att satsa på.

Befolkningstätheten är låg överallt på den finländska landsbygden. En utveckling som utgår från lokala aktionsgrupper lämpar sig synnerligen väl för sådana förhållanden, eftersom kännetecknande för gruppens verksamhet är att splittrade resurser och olika instanser sammanförs för att diskutera och lösa regionens problem. På detta sätt kan man effektivt utnyttja den lokala sakkunskapen på olika områden. Det är följaktligen en avsevärd förbättring att programmet LEADER+ kan genomföras på vilket landsbygdsområde som helst i Finland.

4.2 Kvantitativa och kvalitativa mål för programmet

Mål för programmet LEADER+ och frågor som bör följas upp:

KVANTITATIVA MÅL	INDI-KATOR	antal	UPPFÖLJNINGSSINDIKATORER
Nya (skapade) arbetstillfällen omvandlade till heltidsanställningar för kvinnor för ungdomar (under 30 år)	Resultat	2 400 1 200 360	Nya (skapade) arbetstillfällen omvandlade till heltidsanställningar samt deras antal, av vilka för kvinnor/ungdomar (under 30 år) Den nya arbetsplatsens kontaktuppgifter
Förnyade (bevarade) arbetstillfällen omvandlade till heltidsanställningar för kvinnor för ungdomar (under 30 år)	Resultat	600 300 20	Förnyade (bevarade) arbetstillfällen samt deras antal omvandlade till heltidsanställningar, av vilka för kvinnor/ungdomar (under 30 år) Den nya arbetsplatsens kontaktuppgifter
Arbetsplatser (i årsverken) under projektet/programmet för kvinnor för ungdomar (under 30 år)	Resultat	1 000 500 150	Arbetsplatser under projektet/programmet omvandlade till årsverken, samt deras antal, av vilka för kvinnor/ungdomar (under 30 år)
Blivande nya företag för kvinnor för ungdomar (under 30 år)	Resultat	500 200 50	Blivande nya företag, av vilka för kvinnor/ungdomar (under 30 år) Det nya företagets kontaktuppgifter
			Det nya företagets bransch
Andelen företagsprojekt av alla projekt 30 % (direkta företagsstöd)	Insats		Antal företagsprojekt
Utbildningar, elevarbetsdagar (7 timmar) för kvinnor för ungdomar (under 30 år)	Produkt	20 000 10 000 2 000	Elevarbetsdagar (7 timmar), av vilka för kvinnor/ungdomar (under 30 år) Antalet deltagare i utbildningen, av vilka kvinnor/ungdomar (under 30 år) Antalet utbildningar Typ av utbildning: kvalitetsutbildning, kunskap i marknadsföring, miljökunskap, förnyande av produktionsmetoder, företagarutbildning, informationsteknik, utbildning i projektarbete, utvecklande utbildning, jämställdhetsutbildning eller någon annan utbildning
Antalet deltagare i informations- och aktiveringsinsatser för kvinnor för ungdomar (under 30 år)	Produkt	50 000 25 000 10 000	Antalet deltagare i informations- och aktiveringsinsatser, av vilka för kvinnor/ungdomar (under 30 år) Antal informations- och aktiveringsinsatser
Sammanlutningar organiserade av företag och andra samfund (föreningar, företag, andelslag o.s.v.)	Resultat		Antal sammanslutningar och deras kontaktuppgifter
Antal projekt med en positiv inverkan på miljön 20 % av alla projekt	Resultat		Antal projekt med en positiv inverkan på miljön

KVALITATIVA MÅL	INDI-KATOR	Uppföljningsuppgifter som samlas in med tanke på utvärderingen, särskild blankett för de kvalitativa målen och genomförandet av dem. Grupperna kan dessutom ställa upp egna mål och indikatorer för uppföljningen av dem
Förbättra miljön	Effekt	Projekt med inverkan på miljön fyller i uppföljningsblanketten för miljöeffekter. En verbal beskrivning av projektets positiva och negativa miljöeffekter, t.ex. ändringar i mängden utsläpp och avfall, inverkan på landskapet, inverkan på mångfalden i naturen, sammandrag av åtgärderna i fråga
Förbättra livskvaliteten	Effekt	Blankett, verbal beskrivning av i vilken mån projektet bidragit till att förbättra invånarnas livskvalitet; sammandrag av åtgärderna i fråga
Utökat samarbete	Effekt	Organiserade samarbetscirklar, antal instanser som deltar i samarbetsprojekten, antal deltagare i utbildnings- och aktiveringsinsatser. Dessutom en verbal beskrivning
Större jämställdhet	Effekt	Med uppföljningsindikatorerna följs kvinnornas, männens och ungdomarnas andel i resultaten. Dessutom en verbal beskrivning
Alla invånare i området har lika möjligheter att delta i områdets utveckling	Effekt	LEADER+-gruppens medlemsantal, medlemsstruktur, antal gruppmedlemmar som deltagit i möten, omsättning på styrelsemedlemmar, olika instanser som ansöker om projekt samt information. Dessutom en verbal beskrivning
Pilotkaraktär (och innovativitet)	Resultat	Antal och typ av innovationer. Verbal beskrivning i synnerhet av överförbarheten i de modeller som skapats inom projektet
Bromsa upp flyttningsrörelsen/främja flyttningen till landsbygden	Effekt	Sammandrag av vilka åtgärder som genomförts, verbal beskrivning av måluppfyllelsen
Främja växelverkan mellan landsbygd och stad	Effekt	Sammandrag av vilka åtgärder som genomförts, verbal beskrivning av måluppfyllelsen
Aktivering av invånare och uppmuntran till ökat deltagande	Effekt	Antalet deltagare i åtgärderna, sammandrag av vilka åtgärder som genomförts, verbal beskrivning av måluppfyllelsen

De totala målen för programmet och de frågor som skall följas upp har specificerats i åtgärdshelheterna A–D.

4.3 Ekonomiska och sociala effekter samt miljöeffekter

Ekonomiska effekter

Programmet LEADER+ har som mål att utveckla näringsverksamheten på landsbygden. Nya företag och arbetstillfällen bereder landsbygdsbefolkningen en möjlighet att stanna kvar på sin hemort varvid avfolkningen av landsbygden avtar. En återhämtning av näringslivet medför att landsbygden får ha kvar ett sådant befolkningssunderlag som tryggar bevarandet av servicen. På detta sätt kan man bryta den negativa utvecklingstrenden. Hävstångseffekten av näringsverksamheten blir synlig inom såväl den offentliga ekonomin som den privata servicesektorn i form av en ökad efterfrågan. Skatteinkomsterna möjliggör en stabilare kommunal ekonomi samt ett skäligt serviceutbud. LEADER+ är en del av EU:s programhelheter, som även den i sin helhet bara är en av de faktorer som påverkar strukturer och ekonomin på landsbygden. Det är därför inte möjligt att ge en noggrann uppskattning av de kvantitativa effekterna.

Sociala och kulturella effekter

Strategin för verksamheten inom LEADER+ utgår från att det är fråga om ett samhällsförankrat utvecklingsprogram som stärker aktörernas påverkans-, inlärnings- och utvecklingsprocesser. Arbetet i aktionsgrupperna har engagerat nya människor i utvecklingen av landsbygden och aktiverat lokala föreningar, bl.a. byakommittéer. Verksamheten ger upphov till sociala nätverk som innebär ekonomiska möjligheter av många slag och leder till att den sociala miljön fungerar bättre. Till följd av detta förbättras trivselen och tron på de framtida möjligheterna vaknar och växer. På detta sätt ökar livskraften i hela regionen och det blir lättare att ta till vara de befintliga utvecklingsmöjligheterna.

Arbetet i aktionsgrupperna har i stor utsträckning vilat på aktiva kvinnors axlar. LEADER+-

programmets inriktning på näringslivet stärker kvinnors självförtroende och möjligheter att starta företag och sysselsätta sig själv. På detta sätt kan man påverka ett av de grundläggande problemen på landsbygden, nämligen att kvinnor flyttar till städerna där jobben finns. Arbetstillfällena inom jordbruket har minskat samtidigt som det gjorts kraftiga nedskärningar inom den offentliga sektorn, vilket har lett till att unga kvinnor har ytterst små sysselsättningsmöjligheter på landsbygden, om man inte får igång ny företagsverksamhet.

LEADER+ ger även de män som hotas av utslagning på grund av att lantbruksföretagen blir allt färre en möjlighet att integreras i sociala nätverk samt ger upphov till nya arbetstillfällen.

Den finländska landsbygden kännetecknas av att befolkningen åldras, vilket ökar behovet av att skapa nya sysselsättningsmöjligheter. LEADER+-programmet kan vara ett stöd för exempelvis nya småskaliga serviceföretag som kompletterar den kommunala äldreomsorgen eller utveckla ett nätverk av stödpersoner för ensamma äldre. Även den äldre befolkningen bör engageras i LEADER-verksamheten, vilket kan förhindra att de slås ut från det övriga samhället. Samtidigt medverkar det till att äldre delar med sig av sina erfarenheter och know-how samt att kulturarvet förs vidare till yngre generationer.

LEADER+-programmet är ett ypperligt instrument för att stärka kulturella mål som inkluderar en hållbar utveckling, genom att man inom programmet arbetar för att bevara lokala folkliga traditioner och mattraditioner, kulturlandskapet samt kulturellt värdefulla byggnader och livsmiljöer. De kulturella åtgärderna främjar även dynamiken mellan landsbygd och stad.

Miljöeffekter

Under förra perioden genomfördes inom ramen för LEADER II ett flertal projekt som direkt

syftade till att förbättra miljön. Bland dem kan nämnas landskapsvård, istandsättning av kulturlandskap, sanering av gamla byggnader, återupplivande av gamla byggnadstekniker, restaurering av ängar och myrar, sanering av vattendrag samt avfalls- och återvinningsprojekt. Avsikten är att även inom LEADER+ fortsätta med liknande verksamhet.

Programmet LEADER+ har som mål att bevara landsbygdens livskraft, förbättra kvaliteten på livsmiljön samt utveckla en mångsidig näringsverksamhet. På detta sätt medverkar man till att bromsa upp avfolkningen av landsbygden och landskapens utarmning. De åtgärder med vilka det traditionella byggnadsbeståndet istandsätts och sedan tas i nytt bruk inverkar positivt på bevarandet av såväl kulturlandskapen som biodiversiteten. Alla gränssnitt och förändringar i formerna för markanvändningen gynnar lev-

nadsmöjligheterna för olika arter av organismer. Effektiva projekt som förbättrar tillståndet för miljön har en direkt positiv inverkan på situationen för landsbygdsmiljön.

Under den förra programperioden utvecklade aktionsgrupperna naturturismen och inom LEADER+-programmet kommer man att fortsätta att ekonomiskt utnyttja naturvärdena. De ekonomiska möjligheter som naturskyddet gett upphov till gör attityderna mer positiva till naturskydd. De områden som omfattas av NATURA 2000 kan utnyttjas som resmål inom naturturismen.

Bedömningen av miljöeffekterna av programmet LEADER+ kompletteras i samband med utvärderingen av programkomplementet med iakttagande av artikel 41.2 punkt b i förordningen nr 1260/1999.

5 Teman, verksamhetssektorer och åtgärdsområden

Programmet LEADER+ är uppbyggt på följande sätt:

- Valt tema
 - Verksamhetssektorer 1 och 2
 - Åtgärdsområde
 - Underåtgärd
(i gruppens utvecklingsplan)
 - Enskilda projekt

De utvalda temana, verksamhetssektorerna och åtgärdsområdena har definierats i detta programdokument. Underåtgärderna har definierats i varje LEADER+-grupps utvecklingsplan, alla grupper genomför således inte samma underåtgärder. LEADER+-gruppen väljer ut de projekt som skall finansieras i dess område så, att en av de underåtgärder som fastställts av gruppen, en av åtgärdsområdena i detta programdokument, verksamhetssektor 1 eller 2 samt det tema som gruppen valt ut i sin utvecklingsplan genomförs samtidigt.

Temaalternativ inom programmet

De lokala aktionsgrupperna har kopplat strategi- och åtgärdsdelen i sin utvecklingsplan till ett eller högst två teman. I alla projekt som finansieras av gruppen skall det utvalda temat genomföras.

1. Att använda sig av ny know-how och ny teknik för att göra lokala produkter och tjänster mer konkurrenskraftiga
2. Att höja livskvaliteten för landsbygdsbefolkningen
3. Att vidareförädla lokala produkter; särskilt genom att med gemensamma ansträngningar göra det lättare för små företag att marknadsföra sina produkter

4. Att ta till vara de resurser som finns i natur och kultur, exempelvis de möjligheter som områdena inom NATURA 2000 erbjuder
5. Att bromsa upp flyttströmmen från landsbygden till staden och stimulera flyttströmmen till landsbygden
6. Att öka växelverkan mellan landsbygd och stad

Om strategi- och åtgärdsdelen i den lokala aktionsgruppens utvecklingsplan är kopplad till två teman, skall utvecklingsplanen dock omfatta en helhetssyn. Utvecklingsplanen är inte bara en samling projekt eller underåtgärder, utan den skall ha en klar ledande tanke, d.v.s. "röd tråd".

Det tema som valts av gruppen skall vara tillräckligt omfattande och överensstämmande med utvecklingsbehoven i varje enskilt område, så att goda projektförslag som anknyter till området kan genomföras under hela programperioden 2000–2006.

Temana 1–4 ingår i kommissionens riktlinjer för programmet LEADER+ (2000/C 139). De anknyter till främjandet av sådana frågor som är viktiga med tanke på landsbygdsutvecklingen i hela Europa. Användningen av ny know-how och ny teknik är viktig för att man skall kunna göra landsbygdsområdenas produkter och tjänster

ter mer konkurrenskraftiga. I Finland som är ett högteknologiland är förutsättningarna för detta goda. För att landsbygden skall betraktas som en attraktiv boendemiljö måste en höjning av invånarnas livskvalitet prioriteras. Finland är ett glesbebyggt land, och därför är det viktigt att i synnerhet satsa på att förbättra och trygga servicen och förbindelserna på landsbygden. Att höja de lokala produkternas förädlingsgrad är ett angeläget tema för utvecklingen av landsbygden. I detta sammanhang uppmuntrar man mikro- och sme-producenter och företagare att samarbeta inom såväl produktutveckling som marknadsföring. I det regionala utvecklingsarbetet blir det allt viktigare att områdena stöder sig på sina egna styrkeresurser. Det är främst naturen och kulturen som skiljer landsbygden från andra områden och deras betydelse för sysselsättningen och som inkomstkälla ökar allt mer.

Temana 5 och 6 har föreslagits av de lokala aktionsgrupperna och har ansetts vara viktiga även med tanke på hela den finländska landsbygdsutvecklingen. Flyttströmmen från landsbygden till staden har varit stark under hela 1990-talet. Detta har lett till att landsbygden fått ett allt magrare serviceutbud och rent av avfolkats. Å andra sidan finns det ett intresse hos många stadsbor att flytta ut på landet. Om målet är att hela Finlands landsbygd skall vara befolkad är det viktigt att bromsa upp flyttströmmen från landsbygden till staden och göra landsbygden till en attraktivare boendemiljö. En större växelverkan mellan landsbygd och stad förbättrar samarbetet mellan dessa och på det sättet även utkomstmöjligheterna på landsbygden. Temana 5 och 6 är även tillräckligt omfattande för att det skall vara möjligt att anknyta projekt till dem under hela programperioden.

Verksamhetssektorer

LEADER+-programmet har tre verksamhetssektorer:

Verksamhetssektor 1: Lokal utveckling av landsbygden

Verksamhetssektor 2: Regionalt och internationellt samarbete

Verksamhetssektor 3: Nationell nätverksenhet

LEADER+-programmets tyngdpunkt ligger på verksamhetssektor 1. Till den kanaliseras 86 procent av den offentliga finansieringen. Också förvaltningen av de lokala aktionsgrupperna finansieras i sin helhet över verksamhetssektor 1, trots att en del av uppgifterna hör till verksamhetssektor 2. Andelen för verksamhetssektor 2 har uppskattats till 10 procent av den offentliga finansieringen.

I Finland finansieras under 2000 och 2001 de insatser som anknyter till verksamhetssektor 3 helt och hållet med nationella medel. I februari 2000 inrättades med stöd av nationell finansiering en gemensam nätverksenhet för alla lokala aktionsgrupper som finansieras över olika landsbygdsutvecklingsprogram. Om verksamheten inom den gemensamma nätverksenheten inte fortsätter under hela programperioden 2000–2006, inrättas tidigast i början av 2002 en nätverksenhet inom LEADER+. För detta har reserverats 1 procent av den offentliga finansieringen. Dessutom har för tekniskt stöd reserverats 3 procent av den offentliga finansieringen.

5.1 Verksamhetssektor 1) Lokal utveckling av landsbygden

Målet för verksamhetssektor 1 är att öka i synnerhet sådan verksamhet på landsbygden som antingen direkt eller indirekt har en sysselsättande effekt. Över verksamhetssektor 1 finansieras sådana utvecklingsprojekt för landsbygden som genomförs på en lokal aktionsgrupps verksamhetsområde och som utgår från de lokala invånarnas eller näringsidkarnas idéer och behov. Dessutom finansieras över verksamhetssektor 1 gruppens kostnader för administration och kontorsutrymmen. Nya lokala aktionsgrupper kan under verksamhetssektor 1 ta upp även kostnader för förvärvande av sådan kunskap som behövs inom LEADER-arbetsättet. Huvuddelen

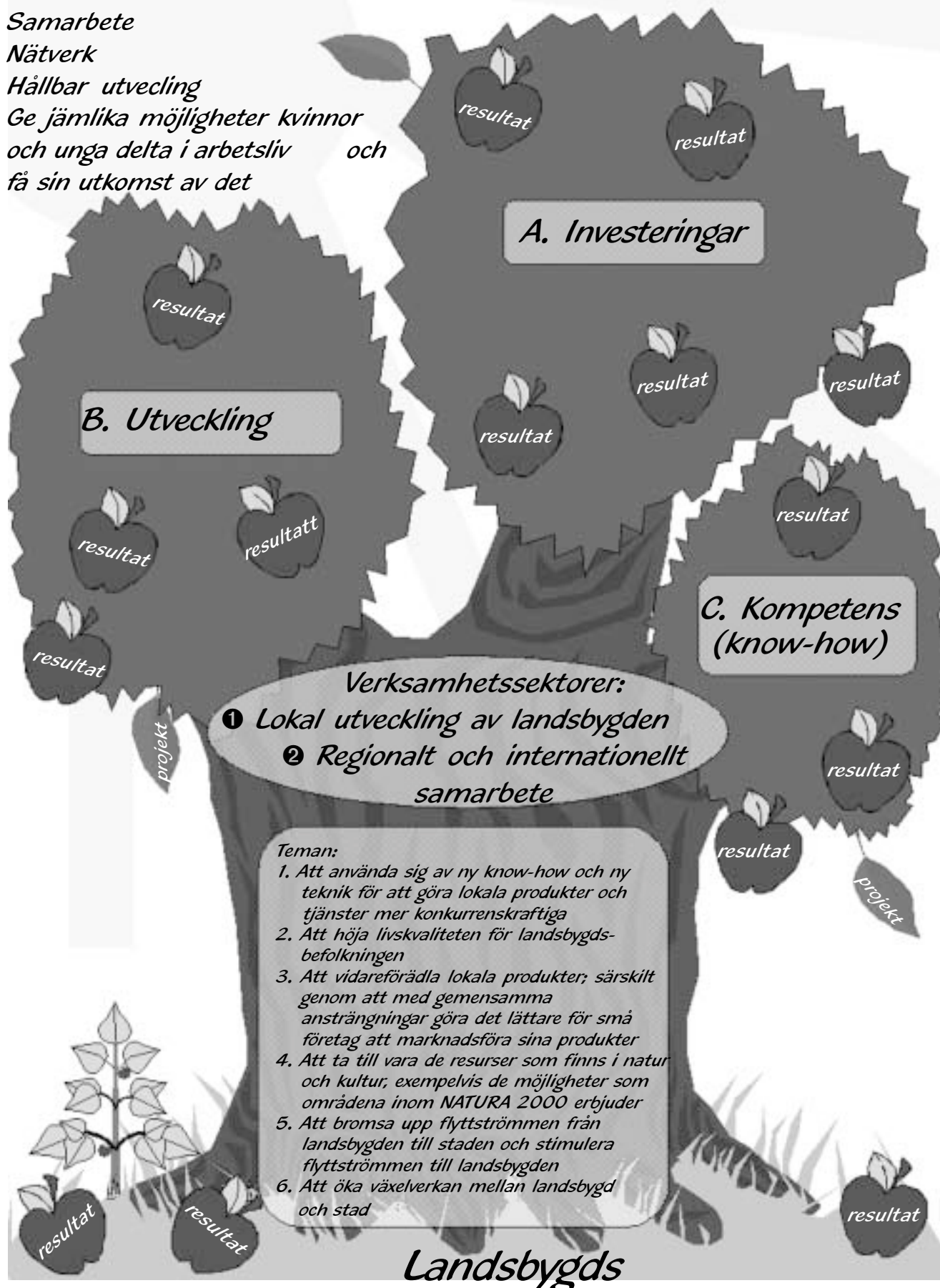
Finlands LEADER+ program

Samarbete

Nätverk

Hållbar utveckling

*Ge jämlika möjligheter kvinnor
och unga delta i arbetsliv och
få sin utkomst av det*

av de medel som anslås för verksamhetssektor 1 används emellertid för finansieringen av utvecklings- och investeringsprojekt på verksamhetssområdet.

Åtgärdshelheter

I programmet ingår fem åtgärdshelheter:

- A. Investeringar
- B. Utveckling
- C. Kompetens (know-how)
- D. De lokala aktionsgrupperna administration
- E. Förvärvande av kunskap

Varje projekt som finansieras över programmet har ett tema som valts av den lokala aktionsgruppen och skall anknytas förutom till verksamhetssektor 1 eller 2 även till en av åtgärdshelheterna A, B eller C. Åtgärdshelheterna överlappar inte temana, utan de projekt som genomför åtgärdshelheterna A, B eller C kan ingå i varje temaalternativ.

Inom åtgärdshelheterna kan varje lokal aktionsgrupp ha egna underåtgärder. På detta sätt säkerställer man särprägel hos gruppernas utvecklingsplaner och deras lämplighet för tyngdpunktsområdena och lösningen av de särskilda problemen i regionen i fråga.

LEADER+-programmets EU-andel finansieras i sin helhet med medel från utvecklingssektionen vid Europeiska utvecklings- och garantifonden för jordbruket (EUGFJ-U). Eftersom strukturfonderna har utsträckt sin verksamhet inom gemenskapsinitiativen även till andra fonders områden, kan även projekt som hör till Europeiska regionutvecklingsfondens (ERUF) och Europeiska socialfondens (ESF) områden finansieras över LEADER+-programmet.

Allmänna mål för åtgärdshelheterna

Allmänna mål för åtgärdshelheterna A, B och C är att förbättra utkomst- och sysselsättningsmöjligheterna på landsbygden.

Vid genomförandet av programmet betonas åtgärdernas pilotkaraktär och innovativitet. Genom att främja dessa stärker man landsbygdsområdets attraktivitet och i synnerhet konkurrenskraften inom näringslivet.

Alla åtgärdshelheter som finansierar projekt har som genomgående principer målen samarbete, att bygga nätverk, hållbar utveckling samt att förbättra situationen för olika befolkningsgrupper, exempelvis kvinnor och unga och ge dem jämlika möjligheter att delta i arbetslivet och få sin utkomst av det.

De projekt som finansieras kan gagna invånarna i gruppens verksamhetsområde (enskilda personer eller flera personer tillsammans), lokala sammanlutningar, företag och stiftelser samt den lokala aktionsgruppen själv.

Måluppfyllelsen för åtgärdshelheterna följs upp med hjälp av standardindikatorer som är gemensamma för alla. Dessutom har varje åtgärdshelhet sina egna särskilda indikatorer. Varje lokal aktionsgrupp kan därtill ta i bruk egna indikatorer som är anpassade till utvecklingsplanen och tyngdpunktsområdena i den. Inom varje åtgärdshelhet följer man även andelen kvinnor, män och ungdomar av deltagarna och förmånstagarna och dessutom effekterna på miljön.

Frågor som skall följas upp inom åtgärdshelheterna A, B och C:

- antal projekt som finansierats
- antal nya företag som grundats, deras kontaktuppgifter och bransch → för kvinnor/män/av vilka ungdomar (under 30 år)
- antalet nya skapade arbetstillfällen/omvandlade till heltidsanställningar → för kvinnor/män/av vilka ungdomar (under 30 år)
- antal förnyade (bevarade) arbetstillfällen/omvandlade till heltidsanställningar → för kvinnor/män/av vilka ungdomar (under 30 år)
- antal arbetstillfällen under projektets/programmets gång/omvandlade till årsverken

→ för kvinnor/män/av vilka ungdomar (under 30 år)

- Elevarbetsdagar, antalet utbildningsinsatser, antalet deltagare i utbildningsinsatserna samt typ av utbildning g för kvinnor/män/av vilka ungdomar (under 30 år)
- Antal investeringar och deras markbelopp
- antal utredningar över genomförbarhet
- Antal aktiveringsinsatser och antalet deltagare i dem → för kvinnor/män/av vilka ungdomar (under 30 år)
- Antal innovationer (tjänster, produktionsmetoder och andra produkter)
- Antal företag och sammanslutningar som deltagit i projektet
- Projektens miljökonsekvenser och projekt som särskilt syftar till att förbättra miljön
- Projektens inverkan på jämställdheten

5.1.1 Åtgärdshelhet A: Investeringar

Över åtgärdshelhet A finansieras grundandet av nya företag, utökningen eller förnyandet av produktionskapaciteten m.m. i befintliga små- och mikroföretag samt andra investeringar. Basjordbruk finansieras inte.

Målet för åtgärdshelheten är en mångsidigare näringsstruktur på LEADER-gruppernas verksamhetsområden, skapa nya arbetstillfällen, förbättra verksamhetsbetingelserna för befintliga företag och sporra landsbygdsinvånarna, bl.a. unga och kvinnor till företagande.

I sina utvecklingsplaner ansåg de lokala aktionsgrupperna att det viktigaste tyngdpunktsområdet var främjandet av företagsverksamhet och företagande. Viktiga insatser för att skapa nya utkomstmöjligheter och förbättra företagens verksamhetsbetingelser på landsbygden är att grunda nya mikro- och småföretag samt åtgärder för att utvidga och förnya produktionskapaciteten vid befintliga företag.

En mera detaljerad beskrivning av åtgärdshelheten ges i komplementet till LEADER+-programmet.

Förmånstagare:

Landsbygdsbefolkningen (enskilda personer eller flera personer tillsammans) samt lokala sammanslutningar.

Stödformer:

- Bidrag

Exempel på verksamhet som stöds:

- småskaliga investeringar (maximalt stöd 500 000 mk, d.v.s. 84 094 euro)
- startstöd för företag
- byggande
- anskaffning av maskiner och anläggningar

Mål för åtgårdshelhet A och frågor som skall följas upp:

KVANTITATIVA MÅL	antal	UPPFÖLJNINGSIKATORER
Nya (skapade) arbetstillfällen omvandlade till heltidsanställningar för kvinnor för unga (under 30 år)	2 000 1 000 300	Nya (skapade) arbetstillfällen omvandlade till heltidsanställningar samt deras antal, av vilka för kvinnor/unga (under 30 år) Den nya arbetsplatsens kontaktuppgifter
Förnyade (bevarade) arbetstillfällen omvandlade till heltidsanställningar för kvinnor för unga (under 30 år)	200 100 10	Förnyade (bevarade) arbetstillfällen omvandlade till heltidsanställningar samt deras antal, av vilka för kvinnor/unga (under 30 år) Den nya arbetsplatsens kontaktuppgifter
Nya företag som kommer att grundas för kvinnor för unga (under 30 år)	500	Nya företag som kommer att grundas, av vilka för kvinnor/unga (under 30 år). Det nya företagets kontaktuppgifter
	200 50	Det nya företagets bransch
DESSUTOM FÖLJER MAN UPP:		
Antal projekt som finansierats		
Förändring i företagets omsättning, markbelopp och procentandel		
Antal projekt som riktat sig till kvinnor och unga		
Antal projekt som riktat sig till kvinnor och unga		
Projekt som särskilt syftar till att förbättra miljön		
Antal projekt som utnyttjar NATURA-områden		
KVALITATIVA MÅL	Uppföljningsuppgifter som samlas in för utvärderingen	
Projektens miljöeffekter	Blankett för miljöeffekter, se punkt 4.4	
Projektens inverkan på jämställdheten	Med uppföljningsindikatorerna följer man upp mäns, kvinnors och de ungas andel i resultaten. Dessutom en verbal beskrivning.	
Diversifiering av näringsstrukturen	Indelning av de nya företagen enligt näringsgren	
Att främja företagsverksamhet, grunda och utveckla i synnerhet småföretag	Antal företagsprojekt, antal nya företag	
Att sporra landsbygdsbefolkningen, i synnerhet kvinnor och unga, att inleda företagsverksamhet	De ungas och kvinnors andel i antalet nya företag	
Att skapa nya utkomst- och sysselsättningsmöjligheter	Antal nya företag och antal nya samt förnyade arbetstillfällen	
Innovativitet	Blankett, antal innovationer (tjänster, produktionsmetoder, andra produkter)	

Dessutom kan den lokala aktionsgruppen ha egna indikatorer som anknyter till gruppens egen utvecklingsplan. Uppföljningsindikatorerna preciseras i komplementet till LEADER+-programmet.

5.1.2 Åtgärdshelhet B: Utveckling

Över åtgärdshelheten finansieras projekt som gör landsbygden till en attraktivare boendemiljö och sådana miljöprojekt och projekt som främjar och tar till vara den lokala kulturen.

Åtgärdshelheten har som mål att göra landsbygden till en trivsammare boende- och livsmiljö med beaktande av principerna för en hållbar utveckling. Därtill är målet att öka miljömedvetenheten och gynna åtgärder som förbättrar miljön.

Genom att miljöns kvalitet förbättras och trivseln ökar kan det bli attraktivare att bo och idka näring på landsbygden. Samtidigt medverkar åtgärden till att principerna för en hållbar utveckling genomförs med hänsyn till såväl miljön som sociala och kulturella faktorer. Bättre kvalitet på miljön och ökad trivsel stöder främjandet av näringarna i området och effekterna av projekt som syftar till livligare företagsverksamhet med beaktande av den mänskliga och miljömässiga aspekten i utvecklingsarbetet. Å andra sidan kan projekt som anknyter till miljön i sig gynna näringslivet.

Även andra insatser som medverkar till ett bättre och mångsidigare näringsliv och som ger landsbygden fler arbetstillfällen är viktiga med tanke på en levande landsbygd. Exempelvis distansarbete som utförs för ett företag på en centralort eller något annat arbete som bygger på utnyttjandet av informationsteknologin innebär nya utkomstmöjligheter för landsbygden.

Produktutveckling och vidareförädling av landsbygdens råvaror höjer priset på dessa och ger landsbygdsbefolkningen arbete.

En ny form av samarbete, t.ex. mellan instanser som inte tidigare samarbetat, kan bidra till nya lösningar på problemen i det aktuella området. Med hjälp av samarbete uppnås även synergifördelar. Företagen på landsbygden är ofta mycket små, och därför är det viktigt att samarbeta exempelvis vid marknadsföringen av produkter.

Över LEADER+-programmet finansieras ofta sådana småskaliga projekt inom landsbygdsturism som huvudsakligen är inriktade på naturturism eller projekt som anknyter till nätverk som upprättas av små turistföretag. I synnerhet innan man beviljar nya turistprojekt finansiering skall aktionsgruppen se till att projektet har pilotkaraktär. Verksamhet som överlappar andra program finansieras inte.

Förmånstagare:

Landsbygdsbefolkningen (enskilda personer eller flera personer tillsammans) samt lokala sammanslutningar och stiftelser.

Stödformer:

- Bidrag

Exempel på verksamhet som stöds:

- projekt som ökar miljömedvetenheten och förbättrar miljön
- återvinningsprojekt
- medborgarkontor (ej offentlig service)
- projekt som förbättrar boendemiljön och ökar boendetrivseln
- projekt som tar till vara den lokala kulturen, t.ex. anordnandet av olika evenemang, programtjänster
- lokala kulturprodukter
- produktutveckling, t.ex. utvecklingen av nya jordbruks-, skogs- och fiskeri- och naturprodukter
- gemensam marknadsföring av lokala produkter och tjänster
- nya serviceföretag
- småskaliga natur- och andra turistprojekt
- utredningar om genomförbarhet

5.1.3 Åtgärdshelhet C: Kompetens (know-how)

Över åtgärdshelhet C finansieras sådana, huvudsakligen småskaliga utbildningsinsatser, som inte ges någon annanstans, och som kan bidra

Mål för åtgårdshelhet B och frågor som skall följas upp:

KVANTITATIVA MÅL	antal	UPPFÖLJNINGSIKATORER
Nya (skapade) arbetstillfällen omvandlade till heltidsanställningar för kvinnor för (under 30 år)	400 200 60	Nya (skapade) arbetstillfällen omvandlade till heltidsanställningar samt deras antal, av vilka för kvinnor/unga (under 30 år) Den nya arbetsplatsens kontaktuppgifter
Förnyade (bevarade) arbetstillfällen omvandlade till heltidsanställningar för kvinnor för unga (under 30 år)	300 150 10	Förnyade (bevarade) arbetstillfällen omvandlade till heltidsanställningar samt deras antal, av vilka för kvinnor/unga (under 30 år) Den nya arbetsplatsens kontaktuppgifter
Arbetsplatser under projektets/programmets gång (årsverken) för kvinnor för unga (under 30 år)	660 330 99	Arbetsplatser under projektets/programmets gång omvandlade till årsverken samt deras antal, av vilka för kvinnor/unga (under 30 år)
Antal deltagare i informations- och aktiveringsinsatser för kvinnor för unga (under 30 år)	30 000 15 000 6 000	Antal deltagare i informations- och aktiveringsinsatser, av vilka för kvinnor/unga (under 30 år) Antal informations- och aktiveringsinsatser
Sammanslutningar organiserade av företag och andra samfund (föreningar, företag, andelslag o.s.v.)	50	Antal sammanslutningar och deras kontaktuppgifter
DESSUTOM FÖLJER MAN UPP:		
Antal byaplaner som upprättats inom projektet		
Elevarbetsdagar (7 timmar), av vilka för kvinnor/unga (under 30 år) Antal deltagare i utbildningen, av vilka för kvinnor/unga (under 30 år) Antal utbildningsinsatser Typ av utbildning: kvalitetsutbildning, marknadsföringskunskaper, miljökunskap, förnyande av produktionsmetoder, företagsutbildning, informationsteknik, utbildning i projektarbete, utvecklande utbildning, utbildning i jämställdhet eller någon annan utbildning		
Företag som kommer att grundas, av vilka för kvinnor/unga (under 30 år) Det nya företagets kontaktuppgifter		
Det nya företagets bransch		
Antal projekt som finansierats		
Antal projekt som riktat sig till kvinnor och unga		
Antal företag och sammanslutningar som deltagit i projektet		
Antal projekt som utnyttjar NATURA-områden		
KVALITATIVA MÅL	Uppföljningsuppgifter som samlas in för utvärderingen	
Projektens miljöeffekter	Blankett för miljöeffekter, se punkt 4.4	
Projektens inverkan på jämställdheten	Med uppföljningsindikatorerna följer man upp mäns, kvinnors och de ungas andel i resultaten. Dessutom en verbal beskrivning.	
Att förbättra trivseln i miljön	Blankett för miljöeffekter, verbal beskrivning	
Att genomföra principerna för en hållbar utveckling med hänsyn till såväl miljön som sociala och kulturella faktorer	Blankett för miljöeffekter, verbal beskrivning	
Att öka miljömedvetenheten och gynna åtgärder som förbättrar miljön	Blankett för miljöeffekter, verbal beskrivning	
Att främja den lokala kulturen	Blankett för miljöeffekter, verbal beskrivning	
Innovativitet	Blankett, antal innovationer (tjänster, produktionsmetoder, andra produkter) Verbal beskrivning	

Dessutom kan den lokala aktionsgruppen ha egna indikatorer som anknyter till gruppens egen utvecklingsplan. Uppföljningsindikatorerna preciseras i komplementet till LEADER+-programmet.

till lösningen av särskilda problem på de lokala aktionsgruppernas verksamhetsområden. I synnerhet sådana utbildningar finansieras som förbättrar elevernas praktiska yrkeskunskaper och kunskaper i marknadsföring. Över programmet finansieras emellertid inte grund- eller yrkesutbildning, inte heller sådan utbildning där eleven är föremål för stödåtgärder som beviljas arbetslösa.

Åtgärdshelheten har som mål att förbättra sådana kunskaper hos landsbygdsbefolkningen som antingen direkt eller indirekt medverkar till ett mångsidigare näringsliv och skapar nya företag och/eller arbetstillfällen. Samtidigt kan de mänskliga resurserna i området tas bättre till vara.

Med tanke på landsbygdens livskraft är det viktigt att höja kompetensnivån. På de flesta landsbygdsområden ligger utbildningsnivån under genomsnittet för hela landet. Gårdsbruken har snabbt minskat i antal under de senaste åren, men de odlare som övergett lantbruksproduktionen vill enligt undersökningar fortfarande bo kvar på landsbygden. Å andra sidan finns det gårdsbruk, där inkomsten av jordbruket inte längre ger en tillräcklig utkomst för försörjningen av hela familjen. För att kunna idka någon annan näring, exempelvis som företagare, behöver dessa före detta jordbrukare vidareutbildas.

Även de landsbygdsinvånare som redan är småföretagare behöver ofta en påbyggnadsutbildning som förbättrar kompetensen, effektiviteten eller kvaliteten på verksamheten, exempelvis hjälper företagaren att effektivare marknadsföra sina produkter. I synnerhet en sådan utbildning som bidrar till att förbättra kvinnors och ungdomars färdigheter som företagare kan medverka till att kvinnor och ungdomar stannar kvar på landsbygden.

På senare tid har man på landsbygden börjat uppmärksamma att det traditionella hantverkskunnandet håller på att försvinna. Med hjälp av hantverksutbildning vore det möjligt för till

exempel många ungdomar på landsbygden att få ett yrke och en arbetsplats på hemorten. Det är viktigt att man också har nytta av sin utbildning i praktiken. Om utbildningen ger nya färdigheter som kan utnyttjas som inkomstkälla, motiverar det eleven mer än en rent teoretisk utbildning.

För den som skall utveckla landsbygden är utbildningen viktig, eftersom den gör invånarna i ett område mer positivt inställda till olika slag av utvecklingsåtgärder och stärker samarbetet. Dessutom inverkar en utvecklande utbildning på landsbygdsutvecklingens framtida struktur och inriktning.

Förmånstagare:

Landsbygdsbefolkningen samt sammanslutningar och stiftelser på landsbygden.

Stödformer:

- Bidrag

Exempel på verksamhet som stöds:

- kompletterande utbildning som är nödvändig för invånarna i verksamhetsområdet, t.ex. utbildning som förbättrar den praktiska yrkesskickligheten
- utbildning i entreprenörskap anpassad till lokala förhållanden
- utbildning i marknadsföring
- utbildning i projektarbete
- utbildning som förkovrar LEADER-gruppens medlemmar och personal
- utredningar om genomförbarhet

5.1.4 Åtgärdshelhet D: De lokala aktionsgruppernas administration

Med de administrativa medlen finansieras sådana uppgifter som anknyter till genomförandet av aktionsgruppens utvecklingsplan eller som främjar planen. Hit hör bl.a. personalens löner

Mål för åtgärdsplan C och frågor som skall följas upp:

KVANTITATIVA MÅL	antal	UPPFÖLJNINGSINDIKATORER
Förnyade (bevarade) arbetstillfällen omvandlade till heltidsanställningar för kvinnor för unga (under 30 år)	100 50 0	Förnyade (bevarade) arbetstillfällen omvandlade till heltidsanställningar samt deras antal, av vilka för kvinnor/unga (under 30 år) Den nya arbetsplatsens kontaktuppgifter
Arbetsplatser under projektets/programmets gång (årsverken) för kvinnor för unga (under 30 år)	100 50 15	Arbetsplatser under projektets/programmets gång omvandlade till årsverken samt deras antal, av vilka för kvinnor/unga (under 30 år)
Utbildningsinsatser, elevarbetsdagar (7 timmar) för kvinnor för unga (under 30 år)	20 000 10 000 2 000	Elevarbetsdagar (7 timmar), av vilka för kvinnor/ungdomar (under 30 år). Antal deltagare i utbildningen, av vilka för kvinnor/ungdomar (under 30 år) Antal utbildningsinsatser. Typ av utbildning: kvalitetsutbildning, kunskap i marknadsföring, miljökunskap, förnyande av produktionsmetoder, utbildning i entreprenörskap, utbildning som förbättrar den praktiska yrkesskickligheten, informationsteknik, utbildning i projektarbete, utvecklande utbildning, utbildning i jämställdhet eller någon annan utbildning
Antal deltagare i utbildningsinsatserna för kvinnor för unga (under 30 år)	8 000 4 000 800	
DESSUTOM FÖLJER MAN UPP:		
Antal projekt som finansierats		
Antal företag och sammanslutningar som deltagit i projektet		
Antal projekt som riktat sig till kvinnor och unga		
Projekt som är särskilt inriktade på att förbättra miljön		
KVALITATIVA MÅL	Uppföljningsuppgifter som samlas in för utvärderingen	
Projektens miljöeffekter	Blankett för miljöeffekter, se punkt 4.4	
Projektens inverkan på jämställdheten	Med uppföljningsindikatorerna följer man upp mäns, kvinnors och de ungas andel i resultaten. Dessutom en verbal beskrivning.	
Ge landsbygdens invånare en sådan kompletterande utbildning som behövs för idkande av ny näring eller för att utveckla eller åstadkomma en mångsidigare näringsverksamhet	Typ av utbildning: bl.a. företagarutbildning, utbildning som förbättrar den praktiska yrkesskickligheten samt utbildning som bidrar till förnyade produktionsmetoder, antal deltagare i utbildningen och deras fördelning män/kvinnor/unga. Verbal beskrivning	
I syfte att utveckla landsbygden förbättra kunskaperna och färdigheterna hos invånarna i området	Typ av utbildning; antal deltagare i den utvecklande utbildningen och deras fördelning män/kvinnor/unga. Verbal beskrivning	
Utbildningens kvalitet	För varje utbildning fyller deltagarna i en utvärderingsblankett som utarbetats av projektgenomförarna, ett sammandrag av utvärderingarna ges i slutrapporten	
Innovativitet	Antal innovationer (tjänster, produktionsmetoder, andra produkter). Verbal beskrivning	

Dessutom kan den lokala aktionsgruppen ha egna indikatorer som anknyter till gruppens egen utvecklingsplan. Uppföljningsindikatorerna preciseras i komplementet till LEADER+-programmet.

och resor, kanslikostnader samt kostnader för att informera verksamhetsområdet om LEADER+-programmet och gruppens utvecklingsplan. Den lokala aktionsgruppen skall emellertid hålla sina administrativa kostnader på en skälig nivå. Enligt huvudregeln skall kommunerna i verksamhetsområdet finansiera minst 20 procent av kostnaderna för administrationen. Administrationen kan i sin helhet finansieras med offentliga medel.

På basis av erfarenheter från förra programperioden bedömer man att skäliga administrativa kostnader innebär högst 15 procent av den offentliga finansieringen av verksamhetssektor 1, förutsatt att gruppernas genomsnittliga finansiering ligger på samma nivå som i LEADER II-programmet. På detta sätt säkerställer man en skälig nivå för de lokala aktionsgruppernas verksamhet. De uppgifter som åligger den lokala aktionsgruppen kräver att minst två personer är anställda på heltid. Gruppens personal ansvarar för fler uppgifter än under LEADER II-programperioden.

Den som ansöker om ett projekt inom LEADER+-programmet skall lämna sin ansökan om stöd och sina ansökningar om utbetalning till den lokala aktionsgruppen. Gruppen förbehandlar förutom projektansökan även ansökan om utbetalning och kontrollerar att sökanden har lämnat in alla nödvändiga bilagor innan ansökan sänds vidare till Arbetskrafts- och näringscentralens landsbygdsavdelning. Gruppen har således betydligt fler uppgifter och större ansvar jämfört med förra programperioden, och den behöver även fler sakkunniga inom personalen.

Finland är ett glesbebyggd land och har därför en småskalig funktionell och organisatorisk struktur. I kommunerna och byarna på landsbygden finns det många föreningar, med de har få aktiva medlemmar och antalet sjunker hela tiden. Förvaltningen av de lokala aktionsgrupperna kan inte inordnas som en del av en redan befintlig or-

ganisation. För att trygga autonomin och en öppen och jämlik verksamhet i den lokala aktionsgruppen är det nödvändigt med en egen organisation.

Sammandrag av de åtgärder som finansieras med administrativa medel:

- rekrytering och avlöning av den lokala aktionsgruppens personal enligt tidsbundna kontrakt
- personalens resor och styrelsemedlemmarnas nödvändiga resekostnader
- kanslikostnader och databehandling
- nödvändiga anordningar och inventarier till gruppens kontor; hyreskostnader
- information till invånarna i området om LEADER+-programmet och om gruppens utvecklingsplan
 - bl.a. annonser, tidningsartiklar, broschyrer, lokala nyhets- och informationsblad
- deltagande i nätverksenhetsens verksamhet på nationell nivå och i Europa
 - bl.a. att samla in information och ställa den till nätverksenhetsens förfogande
- beredning av internationella projekt
 - bl.a. att skaffa samarbetsparter
- anordnande av utbildningar och information för invånarna i området och för gruppmedlemmarna
- anlitande av extern sakkunskap och service
 - bl.a. bokförings- och redovisningstjänster, anställa aktiverande personal.

En mera detaljerad beskrivning av åtgärdshelheten finns i komplementet till LEADER+-programmet.

Förmånstagare:

Lokala aktionsgrupper.

Stödformer:

- Bidrag

Mål för åtgårdshelhet D och frågor som skall följas upp:

KVANTITATIVA MÅL	antal	UPPFÖLJNINGSIKATORER
Arbetsplatser under projektets/programmets gång (årsverken) för kvinnor för unga (under 30 år)	240 120 36	Arbetsplatser under projektets/programmets gång omvandlade till årsverken samt deras antal, av vilka för kvinnor/unga (under 30 år)
Antal deltagare i informations- och aktiveringsinsatser för kvinnor för unga (under 30 år)	20 000 10 000 4 000	Antal deltagare i informations- och aktiveringsinsatser, av vilka för kvinnor/unga (under 30 år) Antal informations- och aktiveringsinsatser
DESSUTOM FÖLJER MAN UPP:		
Elevarbetsdagar (7 timmar), andel kvinnor/unga (under 30 år) Antal deltagare i utbildningen, andelen kvinnor/unga (under 30 år) Antal utbildningsinsatser		
Antal finansierade projekt		
Antal behandlade projekt		
Utredningar om genomförbarhet (antal) och ämnet för dem		
Antal och upplaga av de tidningar, broschyrer m.m. som gruppen gett ut		
Antal tidningsartiklar som berättar om gruppens verksamhet		
KVALITATIVA MÅL	Uppföljningsuppgifter som samlas in för utvärderingen	
Hur trebasprincipen har genomförts	Styrelsemedlemmar och vilka instanser de företräder	
Öppenhet och den lokala befolkningens möjligheter att delta	Antal medlemmar i LEADER+-gruppen och de instanser som medlemmarna företräder, antalet deltagare i gruppens möten och omsättningen av styrelsemedlemmar	
Verksamhetens effektivitet	Tid för handläggningen av ansökningarna, medeltal uttryckt i dygn	

Dessutom kan den lokala aktionsgruppen ha egna indikatorer som anknyter till gruppens utvecklingsplan. Uppföljningsindikatorerna preciseras i komplementet till LEADER+-programmet.

5.1.5 Åtgårdshelhet E: Förvärvande av kunskaper

Nya lokala aktionsgrupper kan ta in i sin finansieringsplan kostnader för förvärvande av kunskaper. Grupperna kan genomföra åtgärder inom denna helhet i första hand i sådana områden där en utveckling av landsbygden utifrån lokala aktionsgrupper är ett helt nytt arbetssätt och därför i början kräver förvärvande av nöd-

vändig kunskap. Som nya lokala aktionsgrupper betraktas grupperna i sådana verksamhetsområden vilkas invånare till minst 60 procent finns i sådana kommuner som inte tidigare ingått i ett LEADER II- eller POMO-programområde. Om en del av gruppens verksamhetsområde tidigare hört till ett LEADER II- eller POMO-område, kan de medel som är avsedda för förvärvande av kunskaper inte användas i dessa kommuner. Verksamhet som anknyter till förvärvande av kunskaper kan inte finansieras efter att genomförandet av gruppens utvecklingsplan har inletts.

Åtgärdshelheten förvärvande av kunskaper har som mål att informera nya lokala aktionsgrupper samt invånare och sammanslutningar i området om LEADER-arbetssättet. Förvärvande av kunskaper kan omfatta information om LEADER+-programmet och de lokala aktionsgruppernas verksamhet samt insatser för att utöka och bredda de lokala partnerskapen. Detta är av stor betydelse för att uppnå den kritiska massan samt för att göra programmet och arbetssättet känt på verksamhetsområdet i fråga.

Nya lokala aktionsgrupper har inte heller nödvändigtvis färdiga strukturer som behövs för att verkställa programmet och projekten inom det. I samband med förvärvandet av kunskaper kan gruppen inrätta ett kontor och skaffa den utrustning som behövs. Dessutom innefattar förvärvandet av kunskaper information till invånarna i gruppens verksamhetsområde om LEADER-arbetssättet och de möjligheter som programmet erbjuder och i anknytning till detta utbildning av gruppens medlemmar och personal.

Sammandrag av åtgärder som finansieras i anknytning till förvärvande av kunskaper:

- att inrätta ett kontor och skaffa nödvändiga inventarier/nödvändig utrustning
- att utbilda gruppens personal och styrelsemedlemmarna i LEADER-arbete
- att informera invånarna i området om LEADER-arbetssättet och de möjligheter som LEADER-programmet erbjuder
- nödvändiga resekostnader

Stödformer:

– Bidrag

Förmånstagare:

Lokala aktionsgrupper.

Målet är att de nya lokala aktionsgrupperna med hjälp av utbildning och information som särskilt riktar sig till nya grupper skall uppnå samma kunskapsnivå som de gamla grupperna.

Mål för åtgärdshelhet E och frågor som skall följas upp:

KVANTITATIVA MÅL	UPPFÖLJNINGSIKATORER
Senare när LEADER+-grupperna har utsetts och antalet nya grupper är känt ges en noggrannare definition av de kvantitativa målen	Antal deltagare i aktiverings- och informationsinsatser, av vilka för kvinnor/unga (under 30 år) Antal aktiveringsinsatser
	Elevarbetsdagar (7 timmar), av vilka för kvinnor/unga (under 30 år). Antal deltagare i utbildningsinsatserna, av vilka för kvinnor/unga (under 30 år) Antal utbildningsinsatser
	Antal och upplaga av de tidningar, broschyrer m.m. som gruppen gett ut
	Antal tidningsartiklar som berättar om gruppens verksamhet
KVALITATIVA MÅL	Uppföljningsuppgifter som samlas in för utvärderingen
Målet för åtgärdshelheten förvärvande av kunskaper är att informera nya lokala aktionsgrupper samt invånare och sammanslutningar i området om LEADER-arbetssättet	Uppföljningsindikatorer

Dessutom kan den lokala aktionsgruppen ha egna indikatorer som anknyter till gruppens utvecklingsplan. Uppföljningsindikatorerna preciseras i komplementet till LEADER+-programmet.

5.2 Verksamhetssektor 2) Samarbete mellan områden kring projekt för utveckling av landsbygden

I verksamhetssektor 2 ingår samma teman och åtgärdshelheter som i verksamhetssektor 1. De kvantitativa mål som presenterats i verksamhetssektor 1 innefattar också målen för verksamhetssektor 2.

Syftet med verksamhetssektor 2 är att uppmuntra och stödja samarbete mellan olika landsbygdsområden:

- a) mellan lokala aktionsgrupper i Finland (samarbete mellan områden)
- b) mellan lokala aktionsgrupper eller motsvarande grupperingar i olika länder (transnationellt samarbete).

Av anslagen för verksamhetssektor 2 kommer enligt uppskattningar 40 procent att användas för nationella projekt kring samarbetet mellan områden och 60 procent för transnationella samarbetsprojekt.

Val av projekt:

Urvalskriterierna för projekt inom samarbetet mellan områden är i huvudsak desamma som för projekt som finansieras över verksamhetssektor 1. Målet är att finna nya idéer och lösningar som kan tillämpas på de problem som framkommit i samband med utvecklingen av gruppens verksamhetsområde samt skapa en ny form samarbete mellan olika landsbygdsområden. Dessutom är målet att utöka möjligheterna att idka näring och förtjäna sitt uppehälle på landsbygden.

Det är av särskild vikt att samarbetsprojekten tillför de deltagande områdena ett mervärde. I synnerhet de transnationella samarbetsprojekten skall ge upphov till sådana resultat som inte hade varit möjliga att uppnå om projektet hade genomförts som en regional satsning med stöd av inhemska krafter. Projekten skall vidare an-

knyta till det tema som gruppen valt för sin utvecklingsplan samt vara förenliga med de åtgärdshelheter som finansieras över verksamhetssektor 1 och med underåtgärderna i gruppens utvecklingsplan. Temana och åtgärdshelheterna har presenterats i början av kapitel 5.

Samarbetsparter:

Vid ett samarbete mellan områden kring nationella projekt kan part i samarbetet med LEADER+-gruppen vara andra LEADER+-grupper i Finland eller lokala aktionsgrupper som finansieras över andra program. Emellertid kan endast LEADER+-gruppens omkostnader täckas med medel från LEADER+-programmet. Övriga samarbetsparter måste ordna sin andel av finansieringen från andra källor.

Möjliga samarbetsparter i ett transnationellt samarbete är LEADER+-grupper eller andra lokala aktionsgrupper i andra EU-länder eller motsvarande grupper av typen lokal aktionsgrupp i andra länder, till exempel i de länder i Öst- och Centraleuropa som ansöker om EU-medlemskap eller i Norge. Också i detta samarbete kan endast LEADER+-gruppernas omkostnader täckas genom finansiering från LEADER+-programmet. För att få ett finansieringsbeslut krävs en beskrivning av hur de olika grupperna som ingår i projektet är sammansatta, för att på så sätt säkerställa att det är fråga om en lokal aktionsgrupp eller motsvarande grupp. Dessutom krävs att alla parter i samarbetet ingår en förbindelse om deltagandet i finansieringen av projektet samt att ansvarsförhållandena anges.

Projektf finansiering:

Medel som anslagits för samarbete mellan områden i ett och samma medlemsland utbetalas till LEADER+-grupperna i samband med fastställandet av de årliga finansieringsramarna för verksamhetssektor 1. Redan under LEADER II-programmet samarbetade de lokala aktionsgrupperna kring många gemensamma projekt

med andra grupper i samma område. Av de lokala aktionsgrupper som sökt till LEADER+-programmet kunde de flesta redan i sina utvecklingsplaner presentera konkreta förslag till samarbete med andra grupper i Finland.

LEADER+-grupper kan beviljas finansiering för transnationella projekt först när verkställandet av utvecklingsplanen och de regionala projekten inletts och kommit ordentligt igång. De medel som anslås för transnationella samarbetsprojekt fördelas separat vid ett senare tillfälle beroende på hur många transnationella samarbetsprojekt de lokala aktionsgrupperna har inlett tillsammans med sådana samarbetsparter (lokal aktionsgrupp eller motsvarande) som godkänns inom programmet.

Innan ett transnationellt samarbetsprojekt beviljas finansiering är det skäl att göra en förhandsutredning. Till denna hör en finslipning av projektet tillsammans med samarbetsparterna, bindning av parterna till projektet och en utredning av projektets genomförbarhet. Förhandsutredningen kan täcka högst 20 procent av den offentliga finansieringen av det transnationella projektet.

Övriga projektförberedelser, exempelvis anskaffning av samarbetsparter, finansieras med gruppens administrativa medel. En av den internationella nätverksenhetens uppgifter är att bistå grupperna i sökandet efter samarbetsparter. Innan ett transnationellt projekt inleds skall man försäkra sig om att alla parter är bundna till projektet och dess finansiering.

Inom projekt som finansieras över verksamhetssektor 2 används samma stödformer och stödandelar som inom projekten på verksamhetssektor 1.

Förmånstagare:

Landsbygdsbefolkningen (enskilda personer eller flera personer tillsammans), lokala sammanlutningar, företag och stiftelser.

Stödformer:

- Bidrag

Kvalitativa målsättningar:

Målet är att öka de internationella kontakterna inom småföretagen och de övriga näringarna i området och på detta sätt främja näringsverksamheten. Ett ytterligare mål är att skaffa ny färdighet och kunskap samt finna nya marknader för lokala produkter.

Exempel på verksamhet som stöds:

- gemensam marknadsföring av lokala produkter och tjänster
- genom samarbete tillägna sig ny know-how och/eller kompetens och utnyttja denna i området
- utredning av projektens genomförbarhet

Frågor som skall följas upp:

De nationella och de transnationella samarbetsprojekten har samma målsättningar som projekten inom verksamhetssektor 1. De frågor som skall följas upp är desamma som på verksamhetssektor 1. Dessutom skall följande frågor följas upp:

- antal nationella samarbetsprojekt
- antal transnationella projekt

Mål för verksamhetssektor 2 och frågor som skall följas upp:

KVANTITATIVA MÅL	
De kvantitativa målen för verksamhetssektor 2 motsvarar de kvantitativa och kvalitativa mål som är gemensamma för verksamhetssektorerna 1 och 2, d.v.s. projekten inom verksamhetssektor 2 har samma målsättningar som projekten inom verksamhetssektor 1	
DÄRTILL FÖLJER MAN UPP:	
Antal nationella samarbetsprojekt	
Antal transnationella samarbetsprojekt	
KVALITATIVA MÅL	Uppföljningsuppgifter som samlas in för utvärderingen
Utöka de nationella kontakterna inom småföretagen och övriga näringar och på så sätt främja näringsverksamheten	Antal och typ av samarbetsprojekt, verbal beskrivning
Utöka de internationella kontakterna inom småföretagen och övriga näringar och på så sätt främja näringsverksamheten	
Genom samarbete tillägna sig ny färdighet och kunskap	
Genom samarbete finna nya marknader för lokala produkter	

Dessutom kan den lokala aktionsgruppen ha egna indikatorer som anknyter till gruppens utvecklingsplan. Uppföljningsindikatorerna preciseras i komplementet till LEADER+-programmet.

5.3 Verksamhetssektor 3) Upprättande av nätverk

Den internationella nätverksenheten har som uppgift att förmedla information och sköta kontakterna mellan alla instanser som genomför LEADER+-programmet och mellan övriga intresserade. Nätverksenheten informerar om LEADER+-programmet och om de möjligheter som programmet erbjuder och om dess framåtskridande via sina www-sidor och i den tidning som enheten ger ut. Nätverksenheten ordnar dessutom i anknytning till LEADER+-programmet kurser med olika ämnen och teman, som de lokala aktionsgrupperna anser vara nödvändiga, samt i aktuella frågor som gäller verkställandet av LEADER+-programmet.

Den nationella nätverksenheten håller regelbunden kontakt med det europeiska LEADER-nätet. Enheten informerar LEADER+-grupperna i Fin-

land om verksamheten inom det europeiska LEADER-nätet och förmedlar på begäran kontakter mellan lokala aktionsgrupper i Finland och andra EU-länder i frågor som gäller internationellt samarbete. Den nationella nätverksenheten har även som uppgift att på begäran sammanställa och förmedla information till det europeiska LEADER-nätet om t.ex. Finlands LEADER+-grupper och deras projekt. Den information som finns lagrad i jord- och skogsbruksministeriets projektregister (bl.a. uppgifter om finansiering och indikatorer) samt andra uppgifter som anknyter till administrationen av programmet förmedlas dock i regel av jord- och skogsbruksministeriet.

De lokala aktionsgrupperna deltar aktivt i verksamheten inom det nationella nätverket. Grupperna kan vara i direkt kontakt med den europeiska nätverksenheten eller ta den nationella nätverksenheten till hjälp i sökandet efter internationella samarbetsparter. Dessutom rekommenderas att grupperna på eget initiativ bygger ömsesidiga nätverk.

Uppgifter som hör till insatsområde 3 finansieras under åren 2000–2001 med nationella medel som nationella landsbygdsutvecklingsprojekt. Byaverksamhet i Finland rf (SYTY) som fungerar som en nationell nätverksenhet öppnade sitt kontor i februari 2000. Nätverksenheten betjänar alla lokala aktionsgrupper oberoende av vilken deras finansieringskälla är. Det fanns ett behov av en gemensam nätverksenhet redan innan LEADER+-programmet inleddes, eftersom de tidigare LEADER- och POMO-nätverksenheterna avslutade sin verksamhet, samtidigt som det i Finland förutom gamla LEADER- och POMO-grupper även fanns nya lokala aktionsgrupper som höll på att inleda sin verksamhet.

Den nationella nätverksenheten som är avsedd för alla lokala aktionsgrupper skall om möjligt finansieras med nationella medel under hela program-

perioden 2000–2006. Om detta mål inte kan uppnås, kommer det att inrättas en egen nätverksenhet för LEADER+-grupperna. Oberoende av vilken gruppernas finansieringskälla är kommer man under senare delen av 2001 att ordna ett öppet anbudsförfarande och begära in anbud till den nationella nätverksenheten. Den nationella nätverksenhet som väljs på grundval av anbudsförfarandet inleder sin verksamhet i början av 2002.

Om LEADER+-grupperna får en egen nätverksenhet, har för dess verksamhet reserverats 6 miljoner mark, av vilket 3 miljoner mark utgör EU-finansiering och 3 miljoner mark nationell statlig finansiering. Oberoende av gruppernas finansieringskälla tryggar den nationella nätverksenheten LEADER+-grupperna den service som presenterats i detta programdokument och uppfyller de mål som uppställts för den.

Nationella mål och frågor som skall följas upp:

NATIONELLA KVANTITATIVA MÅL	antal	NATIONELLA UPPFÖLJNINGSIKATORER
Arbetsplatser under projektet/programmet (årsverken) för kvinnor för unga (under 30 år)	10 5 1,5	Arbetsplatser under projektet/pro-grammet omvandlade till årsverken samt deras antal, av vilka för kvinnor/unga (under 30 år)
Utbildningsinsatser, elevarbetsdagar (7 timmar) för kvinnor för unga (under 30 år)	450 225 45	Elevarbetsdagar (7 timmar), av vilka för kvinnor/unga (under 30 år). Antal deltagare i utbildningsinsatserna, av vilka för kvinnor/unga (under 30 år) Antal utbildningsinsatser
Utgivning av tidningar som behandlar LEADER+-teman	20	Antal tidningar. Antal sidor som behandlar LEADER+-programmet. Tidningens upplaga
Broschyrer som behandlar LEADER+-programmet (på finska, svenska och engelska)		Antal broschyrer som behandlar LEADER+-programmet (på finska, svenska och engelska)
DÄRTILL FÖLJER MAN UPP:		
Antal besökare på nätverksenhetens LEADER+-sidor		
Antal deltagare i aktiveringsinsatser, andelen kvinnor/unga (under 30 år)		
NATIONELLA KVALITATIVA MÅL	Uppföljningsuppgifter som samlas in för den nationella utvärderingen	
Den service som nätverksenheten erbjuder skall tillgodose behoven hos de lokala aktionsgrupperna och andra intressegrupper Vid behov hjälper nätverksenheten de lokala aktionsgrupperna i sökandet efter samarbetsparter	Deltagarna i utbildningsinsatser fyller i en utvärderingsblankett och beskriver genomförandet av utbildningen och kvaliteten på utbildningsinnehållet De lokala aktionsgrupperna deltar i en årlig enkät som gäller i vilken utsträckning verksamheten inom nätverksenheten tillgodoser gruppernas behov Antal nationella och transnationella samarbetsprojekt som kommit till stånd tack vare att nätverksenheten medverkat till anskaffningen av samarbetsparter	

5.4 Tekniskt stöd

För tekniskt stöd har reserverats 3 procent av LEADER+-programmets offentliga medel. Över det tekniska stödet betalas kostnader som orsakas av administration, uppföljning och utvärdering av programmet på central och regional förvaltningsnivå. Enligt finansieringsplanen står till det tekniska stödets förfogande sammanlagt 9,88 mmk i EU-finansiering och 9,88 mmk i nationell statlig finansiering, d.v.s. sammanlagt 19,76 miljoner mark för 2000–2006.

Tekniskt stöd används huvudsakligen för utvärdering efter halva tiden och för den efterföljande utvärderingen av LEADER+-programmet samt för utbildning av lokala aktionsgrupper och projektgenomförare i frågor som gäller bl.a. godtagbara projektkostnader och bokföring och för andra kostnader för utbildning på olika arbetskrafts- och näringscentralers områden.

Även verkställandet av programmet kan stödjas genom att man inför gemensamma bokförings- och övervakningssystem för alla grupper och projekt. Dessutom finansieras köpta tjänster som anknyter till utveckling och underhåll av övervakningssystemen. Över tekniskt stöd kan man även finansiera exempelvis den information som ges när ett anbudsförfarande inleds i samband med utvärderingen efter halva tiden och den efterföljande utvärderingen.

Det tekniska stöd som har reserverats för anordnande av regional utbildning tilldelas arbetskrafts- och näringscentralernas landsbygdsavdelningar, som sedan fattar beslut om hur medlen skall fördelas. Övriga beslut om användningen av tekniskt stöd fattas vid jord- och skogsbruksministeriet.

Inom LEADER+-programmet används inte tekniskt stöd till administrativa kostnader. Vid behov kan en del av de medel som har reserverats för tekniskt stöd överföras till verksamhetssektor 1.

5.5 Stödnivåer

De maximala stödnivåerna följer samma linje som i mål 1-programmet och inom det regionala landsbygdsutvecklingsprogrammet. Stödnivån inom företagsprojekt påverkas dessutom av det statliga stödområdet i fråga. Procentandelarna är desamma i verksamhetssektorerna 1 och 2. I genomsnitt 50 procent av bidraget utgörs av finansiering ur Europeiska utvecklings- och garantifonden för jordbruket och 50 procent av nationell finansiering, i vilken ingår även kommunernas medfinansiering.

Maximala stödnivåer för projekt:

Tekniskt stöd och LEADER-gruppernas administrativa medel	högst 100 %
Utbildningsprojekt	högst 90 %
Utvecklingsprojekt	högst 90 %
Investeringar som ingår i utvecklingsprojekt	högst 75 %
Företagsinvesteringar förknippade med gårdsbruk	högst 50 %
Annan företagsinvestering	
– på mål 1-området	högst 40 %
– utanför mål 1-området	högst 30 %
Utvecklingsstöd (de minimis) till företag för att utreda företagets verksamhetsförutsättningar	högst 90 %
Utvecklingsstöd (de minimis) till företag	högst 75 %
Startstöd till företag för avlöning av främmande arbetskraft i samband med att företagsverksamheten inleds/utvidgas	högst 45 %
Utredningar av genomförbarhet för projekt	
– om genomföraren är ett offentligt samfund	högst 100 %
– övriga genomförare	högst 80 %

De ovan angivna procenttalen är maximala stödnivåer, och skall således inte betraktas som gängse stödnivåer för projekten.

Försumbart stöd (de minimis) och statligt stödssystem som skall tillämpas

Jord- och skogsbruksministeriet ansvarar för att gemenskapens riktlinjer för statsstödet inom jordbrukssektorn (2000/C 28/2) iakttas för de produkters vidkommande som tas upp i bilaga

I till EG-fördraget. I fråga om övriga stöd svarar jord- och skogsbruksministeriet för att de bestämmelser iakttas som utfärdats i kommissionens förordning (EG) nr 68/2001 av den 12 januari 2001 om tillämpningen av artiklarna 87 och 88 i EG-fördraget på stöd till utbildning, i kommissionens förordning (EG) nr 69/2001 av den 12 januari 2001 om tillämpningen av artiklarna 87 och 88 i EG-fördraget på stöd av mindre betydelse och i kommissionens förordning (EG) nr 70/2001 av den 12 januari 2001 om tillämpningen av artiklarna 87 och 88 i EG-fördraget på statligt stöd till små och medelstora företag.

Stödnivån på investeringsstöd till företag som är förknippade med gårdsbruk är densamma i hela mål 1-området. Utanför mål 1-området differentieras stödnivån så att den är högre i kommuner i glesbygden och den egentliga landsbygden och lägre på den tätortsnära landsbygden och i stadsliknande kommuner.

Stödnivån när det gäller annan företagsinvestering differentieras på mål 1-områdena enligt de nationella stödområdena, då stödet är högst i Östra Finlands mål 1-område (nationellt stödområde 1) och nästhögst i Norra Finlands mål 1-område (nationellt stödområde 2). Utanför mål 1-området i de nationella stödområdena 1 och 2 är stödnivån högre i kommuner i glesbygden och på kärnlandsbygden och i motsvarande mån lägre i städer och på den tätortsnära landsbygden. Stödnivån är lägst utanför de nationella stödområdena.

Andra statliga stödsystem som har godkänts av kommissionen kan tillfogas genom att på beslut av kommissionen ändra programdokumentet. Alla jordbruksanknutna stöd eller vilka andra nya eller ändrade statliga stödsystem som helst som gäller företag anmäls till kommissionen i enlighet med artiklarna 87 och 88 i Romfördraget.

5.6 Val av projekt som skall finansieras

Den allmänna principen vid val av projekt som skall finansieras är att endast sådana projekt som har ett utpräglat underifrånperspektiv och är lokalt förankrade finansieras över LEADER+-programmet. Projekten skall ha pilotkaraktär, m.a.o. skall inom dem ny verksamhet prövas, som på något vis är ny i den lokala aktionsgruppens verksamhetsområde. I de projekt som finansieras antingen prövas en ny verksamhet eller nya metoder eller så företräder projektgenomförarna sådana instanser som inte tidigare bedrivit samarbete.

Projekten skall komplettera andra utvecklingsprogram på landsbygden. Över LEADER+ kan inte sådana projekt finansieras som får sin finansiering från något annat program. En fortsatt finansiering av tidigare verksamhet över LEADER+-programmet är heller inte möjlig.

De projekt som utvalts för finansiering skall tillföra landsbygden ett mervärde, till exempel öka invånarnas välmåga. Projekten skall vara överförbara, m.a.o. skall de idéer och arbetssätt som utvecklats inom dem kunna utnyttjas också i andra landsbygdsområden. Överförbarheten främjas av information om projekten och om genomförandet av dem.

De projekt som finansieras skall tillämpa principerna om en hållbar utveckling. Den lokala aktionsgruppens uppgift är att försäkra sig om att det projekt som skall finansieras är ekonomiskt genomförbart. Ett livsdugligt projekt skall kunna fortsätta sin verksamhet utan stöd efter att projektet har slutförts. Den lokala aktionsgruppen bör ha detta som mål i åtanke vid valet av alla projekt som skall finansieras. Projektets sysselsättande effekt är ett viktigt kriterium. Målet för LEADER+-programmet är att förbättra utkomstmöjligheterna på landsbygden, och därför prioriteras sådana åtgärder som har en positiv inverkan på sysselsättningen också på lång sikt.

En hållbar utveckling är ett av LEADER+-programmets tyngdpunktsområden. Sådana projekt gynnas som har positiva miljöeffekter. Om en

verksamhet har påtagliga negativa följder för miljön, finansieras det inte.

6 Finansieringsplan

Den offentliga finansieringen av LEADER+-programmet under programperioden 2000–2006 uppgår till sammanlagt 658,79 miljoner mark (110,80 miljoner euro). Av den offentliga finansieringen kommer 50 procent från utvecklingssektionen vid Europeiska utvecklings- och garantifonden för jordbruket (EUGFJ-U). EU-finansieringen uppgår således till 329,39 miljoner mark. Också den nationella statliga finansieringen uppgår till 329,39 miljoner mark. Av hela den offentliga finansieringen kommer uppskattningsvis 20 procent att erhållas från kommunerna i LEADER-gruppernas verksamhetsområden. Det förutsätts att kommunerna ställer sitt finansiella bidrag till de lokala aktionsgrupperna förfogande så att dessa självständigt kan besluta om inriktningen av bidragen. På detta sätt garanteras gruppernas autonomi.

Den privata medfinansieringens andel av finansieringen av hela programperioden uppskattas till 35 procent. Totalfinansieringen av LEADER+ -programmet uppgår då till samman-

lagt 1 013,52 miljoner mark, av vilket den privata medfinansieringen utgör 354,73 miljoner mark. En del av den privata finansieringen kan enligt kommissionens anvisningar ersättas med talkoarbete eller någon annan form av prestationer in natura. Endast inom utvecklingsprojekt där den sökande är en sammanslutning som inte eftersträvar vinst kan talkoarbete användas som en del av den privata finansieringen. Talkoarbete kan användas huvudsakligen i byaprojekt.

Inom Finlands LEADER+-program finns inga särskilda finansieringskvoter för mål 1-områden, mål 2-områden eller för områden som ligger utanför dessa. Av de lokala aktionsgrupper som sökt till programmet kommer omkring en tredjedel från mål 1-områden, en tredjedel från mål 2-områden och en tredjedel från områden som ligger utanför målområdena.

På nästa sida presenteras LEADER+-programmets finansieringsplan i euro per verksamhetssektor och år.

LEADER+ -Programmet för åren 2001-2006

Totalfinansieringsrabbell meuroa 5,94573

	Total finansiering	Offentlig finansiering			Privat finansiering
		Offentlig finansiering sammanlagt	EU-finansiering	Nationell finansiering	
2001					
Verksamhetssektor 1	23,420	15,090	7,545	7,545	8,330
Verksamhetssektor 2	2,223	1,400	0,700	0,700	0,823
Verksamhetssektor 3	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Tekniskt stöd	0,510	0,510	0,255	0,255	0,000
Sammanlagt	26,153	17,000	8,500	8,500	9,153
2002					
Verksamhetssektor 1	21,393	13,718	6,859	6,859	7,675
Verksamhetssektor 2	2,541	1,600	0,800	0,800	0,941
Verksamhetssektor 3	0,202	0,202	0,101	0,101	0,000
Tekniskt stöd	0,480	0,480	0,240	0,240	0,000
Sammanlagt	24,616	16,000	8,000	8,000	8,616
2003					
Verksamhetssektor 1	24,123	15,482	7,741	7,741	8,641
Verksamhetssektor 2	3,128	1,970	0,985	0,985	1,158
Verksamhetssektor 3	0,202	0,202	0,101	0,101	0,000
Tekniskt stöd	0,546	0,546	0,273	0,273	0,000
Sammanlagt	27,999	18,200	9,100	9,100	9,799
2004					
Verksamhetssektor 1	24,403	15,656	7,828	7,828	8,747
Verksamhetssektor 2	3,159	1,990	0,995	0,995	1,169
Verksamhetssektor 3	0,202	0,202	0,101	0,101	0,000
Tekniskt stöd	0,552	0,552	0,276	0,276	0,000
Sammanlagt	28,316	18,400	9,200	9,200	9,916
2005					
Verksamhetssektor 1	27,060	17,372	8,686	8,686	9,688
Verksamhetssektor 2	3,207	2,020	1,010	1,010	1,187
Verksamhetssektor 3	0,202	0,202	0,101	0,101	0,000
Tekniskt stöd	0,606	0,606	0,303	0,303	0,000
Sammanlagt	31,075	20,200	10,100	10,100	10,875
2006					
Verksamhetssektor 1	28,134	18,068	9,034	9,034	10,066
Verksamhetssektor 2	3,336	2,100	1,050	1,050	1,236
Verksamhetssektor 3	0,202	0,202	0,101	0,101	0,000
Tekniskt stöd	0,630	0,630	0,315	0,315	0,000
Sammanlagt	32,302	21,000	10,500	10,500	11,302
Sammanlagt					
Verksamhetssektor 1	148,533	95,386	47,693	47,693	53,147
Verksamhetssektor 2	17,594	11,080	5,540	5,540	6,514
Verksamhetssektor 3	1,010	1,010	0,505	0,505	0,000
Tekniskt stöd	3,324	3,324	1,662	1,662	0,000
Sammanlagt	170,461	110,800	55,400	55,400	59,661

Verksamhetssektor 3: Inrättandet av nätverk har tagits med i finansieringstabellen, ifall anslaget tas i bruk senare under programperioden. Om reserven inte används, överförs den finansiering som är avsedd för verksamhetssektor 3 till verksamhetssektor 1.

Europeiska unionens medfinansiering utgör 50 % av den offentliga finansieringen.

7 Val av lokala aktionsgrupper

7.1 Kvalifikation och urvalskriterier

De lokala aktionsgrupper som väljs in i LEADER+-programmet bör uppfylla följande allmänna kvalifikationer angående programmet och verksamhetssättet:

- Landsbygdsområde
- Områdets funktionsduglighet och storlek
- Lokal aktionsgrupp
- Partnerskap
- Trebasprincipen/verksamhet på bred bas
- Utvecklingsplanens helhetsstrategi
- Utvecklingsplanens koppling till ett eller två teman.

Förutom de allmänna kvalifikationerna skall vid bedömningen av gruppens utvecklingsplan följande kriterier beaktas: går planen att förverkliga, är budgeten realistisk samt hur väl iakttas följande principer:

- Pilotkaraktär
- Överförbarhet
- Komplementaritet
- Hållbar utveckling
- Jämställdhet
- Planens genomförbarhet i ekonomiskt och annat hänseende
- Planens inverkan på näringslivet
- Upprättande av nätverk.

Valet av lokala aktionsgrupper avgörs med beaktande av hur väl principerna ovan iakttas i utvecklingsplanen. Om två eller flera grupper är jämbördiga och alla inte kan väljas, beaktas också områdets bruttonationalprodukt och olikheterna mellan aktionsgruppernas områden i förhållande till EU:s programområden så, att om bruttonationalprodukten i området i fråga är låg och gruppens verksamhetsområde sträcker sig över gränserna för förvaltningsområdet eller över gränserna för EU:s pro-

gramområde förbättras gruppens möjligheter att bli vald till LEADER+-programmet.

Nedan följer en noggrannare beskrivning av innehållet i de ovannämnda kvalifikationerna och urvalskriterierna:

Landsbygdsområde

Syftet med LEADER+-programmet är att utveckla landsbygden och förbättra dess näringsmöjligheter, nyttan av LEADER+-programmet skall således fokuseras på landsbygdsregionerna, inte på stadsregionerna. När invånarantalet i de lokala aktionsgruppernas programområden fastställs, räknas kommuner med under 15 000 invånare i regel som landsbygdsområden. Om kommunens invånarantal är mellan 15 000 och 20 000 kan gruppen överväga att lämna kommuncentrat utanför när verksamhetsområdets invånarantal bestäms. I kommuner med över 20 000 invånare lämnas kommuncentrats planområde alltid utanför vid fastställandet av invånarantal. Inte heller projekt som finansieras över programmet kan genomföras på centrumens planområden. Om någon kommun trots allt vill delta med den kommunala betalningsandelen för gruppen på basis av hela kommunens invånarantal, är det möjligt. Invånarantalet i gruppens verksamhetsområde används som ett kriterium vid fastställandet av finansieringsramen.

Nyttan av de projekt som genomförs med stöd av LEADER+-programmet bör inriktas på landsbygdsområdena. De projekt som finansieras över programmet får inte i första hand gynna stadsliknande områden. Samarbetsprojekt som hänför sig till växelverkan mellan landsbygden och staden gagnar såväl landsbygd som stad, men stadsområdet måste delta i projektet med

stöd av någon annan finansiering än LEADER+-finansiering.

I samband med ansökan är alla landsbygdsområden likvärdiga. Inget område har fått någon egen kvot som skulle tillämpas vid valet och inget särskilt område kommer att prioriteras vid valet – inte t.ex. mål 1-områden eller områden utanför dessa. Inget område kan höra till fler än en lokal aktionsgrupp.

Områdets funktionsduglighet och storlek

För att den lokala förankringen skall hålla, d.v.s. att behoven och idéerna från områdets invånare skall kunna beaktas, får gruppens verksamhetsområde inte vara för stort. Å andra sidan får området inte heller vara så litet att det begränsar projektens antal eller kvalitet eller att en betydande del av gruppens medel används för att hålla igång förvaltningsmaskineriet.

Verksamhetsområdets invånarantal kan variera mellan 10 000 och 100 000, dock bör man beakta befolkningstäthet och lokala förhållanden, bl.a. olika verksamhetsbetingelser. Gruppens verksamhetsområde behöver inte vara bundet vid nationella landskaps- och andra regionala gränser. Det viktigaste är att området är enhetligt beträffande målsättningar och utvecklingsbehov och att man är ense om områdets utformning så, att det finns ett gott utgångsläge för det samarbete som utvecklingsarbetet förutsätter.

Lokal aktionsgrupp

LEADER+-programmet genomförs av lokala aktionsgrupper. En lokal aktionsgrupp bör organisera sig i form av en privaträttslig organisation, t.ex. som en förening eller ett andelslag, vars medlemskår är representativ för området. En lokal aktionsgrupp är sammansatt av en så bred representation som möjligt av olika aktörer i området (enskilda invånare, samfund, företag och organisationer i området samt lokala myndigheter) och

den skall fungera i ett genuint samarbete. Den lokala aktionsgruppens uppgift är att i samarbete utarbeta och genomföra en utvecklingsplan för sitt område. Gruppen förutsätts därför ha den förmåga och det engagemang som behövs för att genomföra utvecklingsarbetet.

Gruppens uppgift är att bistå sökande och projektgenomförare i beredningen och genomförandet av projekt och hjälpa dem i deras myndighetskontakter. Gruppen skall skaffa sig tillräckliga kvalifikationer för dessa uppgifter. Ansvarsfördelningen inom gruppen skall vara öppen och klar. I föreningens/andelslagets stadgar och interna uppförandekodex skall det även finnas garantier för effektiviteten i genomförandet och beslutsfattandet.

Partnerskap

Med partnerskap avses samarbete på bred och jämlik bas när det gäller sammansättningen av och verksamheten i den lokala aktionsgruppen. Den lokala aktionsgruppens verksamhet är öppen för alla, d.v.s. alla personer och lokala organisationer som är intresserade av att utveckla landsbygden kan delta. Målet är att deltagarna skall representera så många branscher och organisationer som möjligt. Också samarbetet utanför gruppen bör ske på bred bas (t.ex. regionala myndigheter, landsbygdssektionen i landskapets samarbetsgrupp, Carrefourkontoren, övriga instanser).

Trebasprincipen/verksamhet på bred bas

Trebasprincipen gäller sammansättningen av den lokala aktionsgruppens styrelse. Styrelsen skall ha en så jämn representation som möjligt av enskilda landsbygdsinvånare, lokala föreningar och företag samt den lokala offentliga sektorn. På detta sätt kan man säkerställa den öppenhet och jämlikhet i beslutsfattandet som förutsätts i ett LEADER+-program och engagera nya människor i det lokala utvecklingsarbetet. Iakttagandet av trebasprincipen utgör en garanti

för att den lokala aktionsgruppens verksamhetsbetingelser på lång sikt. På basis av erfarenheterna från förra programperioden har man konstaterat att gruppen, för att i de glesbebyggda förhållandena som råder i Finland ha en möjlighet att lyckas i de uppgifter som ålagts den, måste få ett brett stöd från olika aktörer, föreningar, offentliga samfund och enskilda personer i sitt område.

Aktionsgruppens arbete får inte ske som ett samarbete inom en inre krets, utan samarbetet skall ske på så bred bas som möjligt. Gruppen och dess styrelse måste ha områdets invånares förtroende. Så säkerställer man att gruppens arbete lyckas på sikt.

I styrelsen representeras den offentliga sektorn av ledamöterna av kommunfullmäktige, kommunstyrelsens medlemmar, kommundirektören, kommunsekreteraren, näringsombudsmannen, landsbygdssekreteraren, kommuningenjören och föreståndarna för sådana läroinrättningar som har möjlighet att ansöka om stöd. Till representanter för kommunen räknas även ordföranden i sådana nämnder eller kommittéer som är tillsatta av kommunen till vilkas uppgifter hör frågor som gäller utvecklingen av landsbygden.

Representanter för föreningar och företagare är personer som har beslutsställning i organisationerna, såsom styrelseordföranden och medlemmar i styrelsen eller anställda i ledande ställning i registrerade och oregistrerade byaföreningar eller byalag. I denna grupp ingår också t.ex. representanter för företag som arbetar med landsbygdsturism eller 4H-föreningar. Eftersom syftet med LEADER+-programmet är att engagera lokala aktörer, bör de organisationer som representeras vara lokalt förankrade.

Eftersom i principerna för programmet ingår att styrelsen skall ha en bred bas och lokala och nya aktörer engageras, skall ca en tredjedel av styrelsemedlemmarna vara enskilda lands-

bygdsinvånare. Dessa medlemmar representerar inte på grund av sitt arbete eller någon annan position den lokala offentliga sektorn eller sådana föreningar eller företagargrupper i vilkas intresse ingår sådana frågor som hör till den lokala aktionsgruppens verksamhetsområde. De styrelsemedlemmar som ingår i kvoten för enskilda invånare får alltså inte sitta i sådana beslutande organ i kommunen eller andra lokala samfund, exempelvis föreningar, som har rollen av potentiella förmänstagare i LEADER-verksamheten eller som är aktiva i branscher med nära anknytning till aktionsgruppens verksamhetsområde.

För kvinnor och unga finns inga särskilda kvoter i LEADER+-gruppernas styrelser. Erfarenheterna av LEADER II-programmet har visat att särskilt kvinnor har varit aktiva i de lokala aktionsgrupperna och därför är den kvinnliga representationen tillräckligt stor även utan några speciella åtgärder. Kvinnornas andel av styrelsemedlemmarna följs emellertid under hela programperioden.

De ungas deltagande har varit tämligen lågt och det har varit svårt att intressera de unga för LEADER-verksamheten. Det är ett stort problem att ungdomarna flyttar från landsbygden, många lokala aktionsgrupper har därför tagit ungdomar som sin speciella målgrupp. Det finns ingen orsak att sätta en kvot för andelen unga i gruppernas styrelser, men deras andel följs under hela programperioden.

Utvecklingsplanens helhetsstrategi

I utvecklingsplanen analyseras verksamhetsområdets resurser och svagheter, utvecklingsmål ställs upp och åtgärder föreslås genom vilka målen kan nås. Utvecklingsplanen utformas i växelverkan mellan olika aktörer, branscher och projekt. Utvecklingsstrategin bör vara enhetlig och anpassad efter särdragen i verksamhetsområdet samt stärka dessa särdrag. Med enhetlig avses att de resurser, problem, mål och åtgärder som

lagts fram har ett inbördes samband som utgör en garanti för utvecklingsplanens programkaraktär. Utvecklingsplanen skall ha en tydlig "röd tråd".

Koppling till ett tema

Strategi- och åtgärdsdelen i varje utvecklingsplan bör anknytas till ett eller två av de nedanstående sinsemellan likvärdiga teman som fastställts av EU och Finland:

1. Att använda sig av ny know-how och teknik för att göra lokala produkter och tjänster mer konkurrenskraftiga
2. Att höja livskvaliteten på landsbygden
3. Att vidareförädla lokala produkter, särskilt genom att med gemensamma ansträngningar göra det lättare för små företag att komma ut på marknaden med sina produkter
4. Att ta till vara de resurser som finns i natur och kultur, till exempel de möjligheter som de områden som ingår i NATURA 2000 erbjuder
5. Att bromsa upp flyttströmmen från landsbygden till städerna och stimulera flyttströmmen till landsbygden
6. Att öka växelverkan mellan landsbygd och stad

Det tema som väljs är utvecklingsplanens grundidé eller "röda tråd" till vilken målen, strategin och de planerade åtgärderna knyts. Temat väljs så att det är användbart under hela programperioden, d.v.s. till slutet av 2006.

Strategin och åtgärderna i varje lokal aktionsgrupps utvecklingsplan byggs alltså upp huvudsakligen kring ett av de ovannämnda temana. Om flera teman ingår i utvecklingsplanens strategi, får detta inte minska utvecklingsplanens enhetlighet. Det väsentliga är att utvecklingsplanen har en tydlig programkaraktär och inte enbart är en samling projekt eller grupp av åtgärder inom olika branscher eller sektorer.

Pilotkaraktär

I den lokala aktionsgruppens utvecklingsplaner och projekt utvecklas och prövas ny verksamhet och nya arbetssätt, till exempel nya former av samarbete. Verksamheten behöver inte nödvändigtvis vara helt oprövad, utan det räcker med att den inte tidigare har prövats i den lokala aktionsgruppens verksamhetsområde. Pilotkaraktären omfattar emellertid inte bara utvecklingsarbetet inom de lokala aktionsgrupperna, utan det förväntas att man inom utvecklingsplanen och projekten även på annat sätt tillämpar nya former av arbetsmetoder.

Överförbarhet

Över LEADER+-programmet finansieras sådana projekt som kan utnyttjas även i utvecklingen av andra landsbygdsregioner. Överförbarheten främjas av öppenhet och information om projekt som finansieras. Gruppen är skyldig att låta andra ta del av resultaten av sin verksamhet. På detta sätt kan goda metoder eller åtgärder som tagits fram inom gruppen tillämpas i andra landsbygdsregioner. Samtidigt sprids informationen om aktionsgruppens arbete och dess trovärdighet ökar. Även nätverksenheten har som uppgift att främja överförbarheten.

Komplementaritet

Komplementariteten är en viktig aspekt i LEADER-programmet. LEADER II-programmet kompletterade mål 5b- och 6-programmen. LEADER+-programmet däremot kompletterar alla andra landsbygdsutvecklingsprogram som verkställs i samma område oavsett om dessa är medfinansierade av EU eller nationellt finansierade. De projekt som finansieras över LEADER+-programmet är inte av samma typ som andra projekt i området som finansieras över andra program. Ett gott samarbete med andra aktörer inom landsbygdsutvecklingen i området är nödvändigt för att åstadkomma en fördjupad kompletterande verksamhet och eliminera överlappande verksamhet.

LEADER+ kompletterar andra EU-program bl.a. genom att finansiera lokalt förankrade och i huvudsak tämligen små projekt med vilka nya aktörer fås med i utvecklingsarbetet. Med hjälp av LEADER+-programmet koncentreras de lokala resurserna till ett samarbete genom vilket nya idéer och arbetssätt kan utvecklas.

Hållbar utveckling

Den lokala aktionsgruppen skall iaktta principerna för en hållbar utveckling i all sin verksamhet i såväl ekonomiskt, socialt som kulturellt hänseende. Utvecklingsplanen får t.ex. inte innefatta sådan verksamhet som medför påtagliga olägenheter för miljön. I stället gynnas sådana åtgärder som syftar till att förbättra miljön.

En hållbar utveckling förutsätter att samhället, samfunden och människorna har förmåga att ta ansvar för och värna om naturen och människorna. En grundförutsättning för en hållbar utveckling är att naturvärdena, naturens produktionsförmåga och den biologiska mångfalden bevaras och ekosystemens naturliga funktioner upprätthålls, att människans ekonomiska och materiella aktiviteter anpassas till vad naturen klarar av utan att skada kommande generationers resurser.

Ekologisk hållbarhet: Utvecklingen skall bygga på att naturresurserna utnyttjas och förvaltas på ett hållbart sätt, d.v.s. att icke förnybara naturresurser används sparsamt och om möjligt ersätts med förnybara resurser. Förnybara naturresurser skall användas med hänsyn till deras produktionsförmåga. Vid användningen av naturresurserna skall även kommande generationers behov beaktas. Människans verksamhet får inte utgöra ett hot mot ekosystemet, växt- och djurarterna och mångfalden i deras arvsanlag. Åtgärder som syftar till att förbättra tillståndet för miljön samt utnyttjande av redan byggda miljöer rekommenderas.

Ekonomisk hållbarhet: Den ekonomiska verksamhet som utvecklingsplanen ger upphov till

skall vara såväl innehålls- som kvalitetsmässigt balanserad. Den får inte på lång sikt leda till att resurserna förslösas eller till skuldsättning. Investeringar i användningen av lokala förnybara råvaror eller i mänskliga resurser utgör en bättre grund för en hållbar utveckling. En mångsidigare produktions- och servicestruktur på landsbygden, en utveckling av servicen på lokal nivå och en höjning av de lokala produkternas förädlingsgrad gynnar en hållbar utveckling.

Social och kulturell hållbarhet: Utvecklingsplanerna stöder en social och kulturell hållbarhet genom att inrikta sig på jämlikhet mellan regioner och befolkningsgrupper, jämställdhet mellan könen, att minska arbetslöshet och förebygga utslagning. Växelverkan mellan landsbygden och staden främjas i synnerhet i syfte att stävja flyttningsrörelsen och förebygga följderna av den.

Aktionsgrupperna skall se till att projektgenomförarna i sin verksamhet följer principerna för en hållbar utveckling.

Jämställdhet

Den lokala aktionsgruppen skall genom sin utvecklingsplan sträva efter att främja jämställdheten mellan olika aktörer i området både i sin ekonomiska och i sin sociala verksamhet. Åtgärderna skall också leda till att kravet på jämlika möjligheter för kvinnor och män i arbetslivet tillgodoses. Eftersom kvinnor och unga har en stor betydelse för bevarandet av landsbygdens livskraft, bör man i utvecklingsplanen lägga särskild vikt vid åtgärder som förbättrar sysselsättningen och övriga verksamhetsbetingelser för kvinnor och unga.

Planens genomförbarhet i ekonomiskt och annat hänseende

Gruppernas utvecklingsplaner skall vara realistiska såväl i förhållande till de resurser som står till buds som med beaktande av förhållandena i verksamhetsområdet. Den privata finansierin-

gen måste vara tillräckligt stor för att utvecklingsplanen skall kunna genomföras. Bara en del av den privata finansieringen kan ersättas med talkoarbete eller någon annan prestation in natura. Utan en verklig finansiell insats kommer projekten att få likviditetsproblem, vilket kan äventyra genomförandet av dem – och på så sätt genomförandet av hela utvecklingsplanen. En finansiell insats av projektgenomföraren visar också att genomföraren verkligen är villig att satsa på projektet.

Projektets genomförbarhet påverkas även av den lokala aktionsgruppens kapacitet, know-how och motivation att genomföra den utvecklingsplan som den upprättat. En av målsättningarna för LEADER+-programmet är att förbättra näringsmöjligheterna på landsbygden. Den sysselsättande effekten både i ett kort- och ett långtidsperspektiv är en väsentlig aspekt vid utvärderingen av utvecklingsplanen.

Livskraft

Över LEADER+-programmet stöds i synnerhet sådana åtgärder som har en positiv effekt på näringslivet. Med detta avses att sysselsättningsmöjligheterna förbättras och näringsverksamheten blir mångsidigare på den lokala aktionsgruppens verksamhetsområde. För en levande landsbygd är det nödvändigt att invånarna får sin utkomst i området.

Upprättande av nätverk

Upprättande av nätverk innebär att olika aktörer samarbetar kring åtgärder, företag m.m. i samma eller olika områden i syfte att nå ett gemensamt mål. Det väsentliga inom ett nätverk är information och i anknytning till denna öppenhet. På detta sätt ökar kunskaperna och erfarenheten vilket underlättar de lokala aktionsgruppens arbete.

Upprättandet av nätverk är en viktig del av verkställandet av LEADER+-programmet. Där-

för rekommenderas att de lokala aktionsgrupperna upprättar inofficiella nätverk och inleder samarbete med andra grupper och instanser som utvecklar landsbygden. Dessutom finns det nätverksenheter på nationell och gemenskapsnivå som stöd vid upprättandet av nätverk.

Alla lokala aktionsgrupper bör aktivt delta i upprättandet av nätverk och nätverksenheters verksamhet åtminstone på lokal nivå, bl.a. genom att informera om sina erfarenheter av utvecklingen i sin region. De kostnader som upprättandet av nätverk förorsakar täcks med de medel för administration som grupperna använts.

Betoningen av kvalifikationer och urvalskriterier i valet av grupper

Valet av lokala aktionsgrupper för genomförandet av LEADER+-programmet bygger på i vilken utsträckning de ovannämnda kvalifikationskraven och urvalskriterierna har förverkligats i gruppernas utvecklingsplaner. Särskilt framhävs de kriterier som nämns i nedanstående avsnitt. Alla lokala aktionsgrupper som söker till programmet har samma möjligheter att bli valda. Det finns inga särskilda kvoter för LEADER II-grupper, POMO-grupper eller nya lokala aktionsgrupper. Sedan september 1998 har man genom information och utbildning arbetat på att kunna garantera alla sökande ett så likvärdigt utgångsläge som möjligt.

Det viktigaste kvalifikationskravet på utvecklingsplanerna är att den sökande är en verklig lokal aktionsgrupp, och att gruppens styrelse tillsatts enligt trebasprincipen, med en så bred bas som möjligt. Hela LEADER+-programmet bygger på utveckling som utgår från lokala aktionsgrupper och endast lokala aktionsgrupper kan genomföra programmet. Trebasprincipen utgör å sin sida en garanti för att gruppens verksamhet, enligt principerna för LEADER+, är öppen för alla intresserade, har en så bred bas som möjligt och strävar efter att få nya människor att

engagera sig i verksamheten. I Finland finns många lokala föreningar, men ingen av dem kan ensam fullfölja målsättningarna för LEADER. Det är därför viktigt att förena de krafter som finns.

Trebasprincipen bedöms genom att man granskar sammansättningen av styrelserna för alla grupper och undersöker vilka instanser som står bakom styrelsemedlemmarna. Styrelsen skall tillsättas så att en tredjedel av dess medlemmar företräder kommunerna i området, en tredjedel lokala sammanslutningar och en tredjedel enskilda invånare i området. Medlemmarna får inte vara aktiva i några beslutsfattande organ i de lokala sammanslutningarna eller kommunerna. Det att den sökande är en äkta lokal aktionsgrupp och agerar i enlighet med principerna för LEADER bedöms bl.a. genom att man kontrollerar föreningens medlemsantal och hur många som deltagit i föreningens allmänna möten och medlemmarnas bakgrund.

Bland de övriga kriterierna betonas följande: är utvecklingsplanen genomförbar och realistisk, vilka effekter har den på utkomstmöjligheterna i området och är den av pilotkaraktär. Målet är att genomförandet av utvecklingsplanen långsiktigt gynnar verksamhetsområdet, och inte bara under den tid som projektfinansieringen pågår.

Utvecklingsplanen skall innehålla en sådan verksamhet som är möjlig att genomföra, t.ex. med hänsyn till förhållandena i området och gällande lagstiftning. Målen, den planerade verksamheten och den finansiering som söks skall stå i ett realistiskt förhållande till varandra, inte så att man ställer upp krävande mål utan att närmare reflektera över om de verkligen kan uppnås. Verksamheten i utvecklingsplanen skall medverka till att i området skapas nya bestående arbetstillfällen och nya företag. Vidare skall planen innehålla sådan verksamhet eller sådana tillvägagångssätt som är nya i området. I detta sammanhang utnyttjas bl.a. de regionala myndigheternas utlåtanden

om utvecklingsplanerna, eftersom dessa känner väl till de lokala förhållandena.

En synnerligen väsentlig del av gemenskapsinitiativet LEADER+ är att främja samarbetet mellan olika instanser. Urvalskriterier som betonas i anknytning till detta är i vilken utsträckning partnerskap och nätverkbyggen genomförts i gruppens utvecklingsplaner.

I utvecklingsplanerna granskas konkreta samarbetsplaner. Det är till fördel för gruppen om den redan har gjort upp planer för samarbete med andra grupper, regionala myndigheter och andra instanser som arbetar med utvecklingen av området eller om den redan har konkreta förslag beträffande samarbetsområden och samarbetsparter.

7.2 Urvalsförfarande och tidtabell

Efter att riktlinjerna för gemenskapsinitiativet LEADER+ (2000/C 139/05) hade publicerats i Europeiska gemenskapernas officiella tidning 18.5.2000, började jord- och skogsbruksministeriet begära in anbud för de lokala aktionsgruppernas utvecklingsprogram.

De lokala aktionsgruppernas utvecklingsbehov och tyngdpunktsområden har beaktats i Finlands LEADER+-program. Programdelen i detta programdokument (kapitel 4 och 5) har utformats med iakttagande av de åtgärder och tyngdpunktsområden som lagts fram i gruppernas utvecklingsprogram.

Utvecklingsplanerna för LEADER+ väljs efter att kommissionen har godkänt Finlands LEADER+-program. En arbetsgrupp för aktionsgrupper som tillsatts av jord- och skogsbruksministeriet lägger fram ett förslag om vilka grupper som skall väljas och jord- och skogsbruksministeriet fattar beslut i frågan. Medlemmar i arbetsgruppen är företrädare för olika förvaltningsområden (JSM, IM, AM, HIM, UVM, MM) och regionförvaltningen (arbetskrafts- och

näringscentralernas landsbygds-, arbetskrafts- och företagsavdelningar samt förbund på landskapsnivå), Finlands Kommunförbund samt andra organisationer (Jord- och skogsbruksproducenternas centralförbund MTK, Företagarna i Finland, Byaverksamhet i Finland rf (SYTY)). Sekretariat för arbetsgruppen är de tjänstemän vid jord- och skogsbruksministeriet som sköter frågor som gäller aktionsgrupper. På detta sätt genomförs partnerskapsprincipen även på centralförvaltningsnivå.

Alla medlemmar i arbetsgruppen har meddelat jäv när den utvecklingsplan behandlas på vars område medlemmen i fråga bor. Företrädare för regionförvaltningen deltar inte i behandlingen av de utvecklingsplaner som upprättats av grupper i det egna området.

Före valet av grupper görs för alla utvecklingsplaners vidkommande en extern opartisk utvärdering. Utvecklingsplanerna skickas också till regionförvaltningen för utlåtande.

Antal LEADER-grupper som kommer att väljas ut

Enligt förslag skall 25 LEADER+-grupper väljas ut.

Eftersom Finlands LEADER+-program bygger på lokala aktionsgruppers utvecklingsplaner, vet man att 57 lokala aktionsgrupper har sökt till programmet. Av dessa är närmare 50 berättigade till stöd enligt kvalifikationskraven i detta programdokument och cirka 40 är i fråga om utvecklingsplanens kvalitet i det närmaste jämbördiga.

Utvidgningen av stödberättigade LEADER+-områden till hela den finländska landsbygden talar för en utökning av antalet grupper. Med tanke på förhållanden i Finland kan gruppernas inväntarantal inte höjas i någon större utsträckning, eftersom den finländska landsbygden är glesbebyggd. Ifall avstånden inom verksamhetsområdet blir för långa, äventyras områdets enhetlighet och programmets lokala förankring.

Befolkningstäckningen för de lokala aktionsgrupper som sökt till LEADER+-programmet varierar mellan 15 200 och 80 000 invånare. Vid valet av grupper försäkras man sig om att grupperna har tillräckliga ekonomiska förutsättningar för att bedriva verksamhet samt tillräckligt med resurser för att kunna finansiera olika typer av projekt på sina områden, vilket garanterar verksamheten en bred bas och en tillräcklig kritisk massa. Om 25 grupper finansieras, uppgår den genomsnittliga nivån på finansieringen av grupperna under programperioden 2000–2006 till 4,06 euro, av vilket EU-finansieringen (EUFJ) utgör 2,03 euro. Den genomsnittliga befolkningstäckningen för de lokala aktionsgrupper som sökt till LEADER+-programmet är omkring 41 600 invånare.

Finansieringsramarna för varje lokal aktionsgrupp justeras efter att grupperna valts ut. Det finns inga skäl till att fastställa någon minimifinansieringsnivå per grupp, eftersom förhållandena varierar mellan olika grupper och inom samma grupp under programperioden. Man försäkras sig dock om att gruppen har tillräckliga förutsättningar för att klara av sin uppgift. Dessutom inverkar inväntarantalet i verksamhetsområdet, den finansiering som gruppen ansökt om i sin utvecklingsplan och hur realistisk planen är i förhållande till de planerade utvecklingsåtgärderna samt utvecklingsplanens kvalitet på den finansieringsram som beviljas gruppen.

7.3 Avtal

Efter valet av utvecklingsplaner för LEADER+-programmet undertecknar varje grupp och jord- och skogsbruksministeriet ett särskilt avtal. Den slutgiltigt godkända utvecklingsplanen berättigar LEADER+-gruppen att i EU-finansiering och statlig finansiering få ett belopp som justeras årligen. Vid beviljandet av finansiering beaktas utvecklingsplanens kvalitet och gruppens förutsättningar att genomföra planen.

I avtalet fastslås beslutsfattandet inom LEADER+-gruppen och de skyldigheter som är förknippade med den allmänna verksamheten och verkställandet av utvecklingsplanen. Avtalet kompletteras vid behov med anvisningar.

Den lokala aktionsgruppen kan under programperioden av motiverade skäl ändra sin utveck-

lingsplan. Om gruppen exempelvis inte får in tillräckligt många projektförslag med avseende på ett visst tyngdpunktsområde i sin utvecklingsplan, kan den till denna del ändra utvecklingsåtgärdernas prioritet. Ändringsförslagen skall skickas till jord- och skogsbruksministeriet för godkännande.

8 Information till potentiella förmånstagare och den breda allmänheten

8.1 Information till potentiella lokala aktionsgrupper

I det skede då det var i det närmaste säkert att man över gemenskapsinitiativet LEADER+ skulle kunna finansiera lokala aktionsgrupper på alla landsbygdsområden i Europeiska unionen, började den landsbygdspolitiska samarbetsgruppen (YTR) planera hur alla potentiella förmånstagare skulle informeras om LEADER-arbetsättet. Informationen ansågs vara viktig, då erfarenheterna av LEADER II-programmet och av det motsvarande nationellt finansierade POMO-programmet visade, att en utveckling av landsbygden som utgår från lokala aktionsgrupper lämpar sig väl för den finländska landsbygden, och att det av den anledningen var det skäl att fortsätta med arbetsättet och rent av utvidga det. I september 1998 tillsatte den landsbygdspolitiska samarbetsgruppen en stödgrupp för utvidgningen av arbetet i aktionsgrupper. Stödgruppens uppgift var att informera landsbygdsinvånarna om det utvecklingsarbete som från gräsrotsnivå utfördes i lokala aktionsgrupper.

Under programperioden 1995–1999 fanns det i Finland 22 lokala aktionsgrupper som genomförde LEADER II-programmet. Dessutom utvidgades LEADER II-arbetsättet genom bildandet av 26 POMO (Paikallisen omaehtoisuuden maaseutuohjelma) –grupper, som helt och hållet finansierades nationellt. Sammanlagt täckte dessa 48 lokala aktionsgrupper ett område som utgjorde cirka två tredjedelar av Finlands landsbygd. Stödgruppens viktigaste uppgift var följaktligen att informera den tredjedel av landsbygden som inte tidigare hade deltagit i lokala aktionsgruppers utvecklingsarbete. Även en del av de redan existerande grupperna hade behov av vissa förändringar. Exempelvis ville några av de lokala aktionsgrupperna utvidga sitt verksamhetsområde, då det hade vi-

sat sig att området inte fungerade eftersom invånarantalet var så lågt.

Stödgruppen bestod huvudsakligen av medlemmar i LEADER II- och POMO-temagrupperna. Också fem verksamhetsledare i existerande lokala aktionsgrupper var medlemmar, eftersom de var de främsta experterna på arbetsättet i praktiken. Stödgruppens medlemmar deltog i tiotals landsbygdsevenemang, som invånarna i området hade samlats till för att bilda en aktionsgrupp eller för att utarbeta ett förslag till utvecklingsplan. Information och rådgivning förmedlades också per telefon. Stödgruppen upprättade även ett dokument på sex sidor som behandlade bildandet av lokala aktionsgrupper och arbetet i aktionsgrupper. Dokumentet skickades till alla nya och gamla aktionsgrupper och till alla kommuner i Finland.

Tack vare informationen var de lokala aktionsgrupperna när det var dags att söka till LEADER+-programmet väl förberedda på den process som upprättandet av en utvecklingsplan innebar. Stödgruppen avslutade sitt arbete i januari 1999. Då hade Finland 57 lokala aktionsgrupper som omfattade så gott som alla landsbygdsområden. Naturligtvis var de flesta av dessa redan aktiva grupper som hade finansierats över LEADER II eller POMO. Senare steg antalet lokala aktionsgrupper till 60. Eftersom inte alla 60 grupperna kunde finansieras över LEADER+-programmet, sökte man efter andra finansieringsmöjligheter, som är bl.a. mål 1-programmet och det regionala landsbygdsprogrammet.

De andra informations- och utbildningsfasen inleddes i april 1999, då jord- och skogsbruksministeriet (landsbygdspolitiska samarbetsgruppen) bad alla lokala aktionsgrupper att före 31.5.1999 skicka sitt dåvarande förslag till

utvecklingsplan till ministeriet. Avsikten var att framför allt få grupperna att samarbeta kring en kartläggning av de viktigaste utvecklingsmöjligheterna och -behoven i deras områden. Ett annat mål var att förhindra att gruppernas verksamhetsområden överlappade varandra, eftersom det på samma område kan finnas bara en lokal aktionsgrupp. När nya människor eller samfund börjar intressera sig för LEADER-arbetsättet, är förhoppningen den att de ansluter sig till en lokal aktionsgrupp som redan finns i området, i stället för att bilda en egen konkurrerande grupp.

Under hösten 1999 och våren 2000 ordnade jord- och skogsbruksministeriet tillsammans med landsbygdspolitiska samarbetsgruppen tre utbildningsdagar, som behandlade LEADER+-programmet och arbetet i aktionsgrupper i allmänhet. Dessa utbildningsdagar var avsedda för nya lokala aktionsgrupper. Målet var att förbättra de nya gruppernas färdigheter i att utarbeta utvecklingsplaner så, att kunskapsnivån hos de nya grupperna vid tiden för ansökan skulle ha närmat sig nivån hos de redan verkssamma grupperna. Redan aktiva LEADER II- och POMO-grupper informerades om LEADER+-programmet i samband med programmets egna utbildningsdagar.

Efter att kommissionens riktlinjer för LEADER+-programmet hade publicerats, skickade jord- och skogsbruksministeriet ansökningsanvisningar som omfattade 12 sidor till alla lokala aktionsgrupper, som enligt uppgifter då uppgick till 60 stycken. Dessutom skickades anvisningarna till arbetskrafts- och näringscentralerna och förbunden på landskapsnivå samt på begäran till alla intresserade. I slutet av maj 2000 ordnade jord- och skogsbruksministeriet utbildningsdagar för alla lokala aktionsgrupper som sökte till LEADER+-programmet. Under utbildningen gick man igenom ansökningsanvisningarna och gruppernas frågor besvarades.

Information i samband med verkställande av programmet

I början av verkställandet av LEADER+-programmet ger jord- och skogsbruksministeriet ut en broschyr om LEADER+ som är avsedd för såväl lokala aktionsgrupper som projektgenomförare. Dessutom utarbetar jord- och skogsbruksministeriet för de lokala aktionsgrupperna riktlinjer för verkställandet av LEADER+-programmet. De lokala aktionsgrupperna informeras under hela programperioden per brev och e-post om aktuella frågor som anknyter till verkställandet av programmet. Grupperna får rådgivning även per telefon.

Representanter för jord- och skogsbruksministeriet informerar och utbildar de lokala aktionsgrupperna under hela programperioden i frågor som anknyter till genomförandet av LEADER+-programmet. Utbildningen sker i samband med de utbildningsdagar som ordnas av den nationella nätverksenheten. Vid behov ordnar även jord- och skogsbruksministeriet utbildning av lokala aktionsgrupper.

8.2 Information till myndigheter, intressegrupper och den breda allmänheten

Innan LEADER+-programmet lämnades till kommissionen för godkännande skickades förslaget till programdokument för kommentarer till de regionala myndigheterna och till de sociala samarbetsparterna (bl.a. Jord- och skogsbruksproducenternas centralförbund MTK, naturskyddsorganisationer, kvinnoorganisationer, servicearbetsgivare). De regionala myndigheterna har även informerats om LEADER+-programmet i samband med annan utbildning.

I april 2000 gav jord- och skogsbruksministeriet ut ett informationsblad om finansieringsmöjligheterna på landsbygden under programperioden 2000–2006. Informationen var avsedd för landsbygdsbefolkningen och gavs ut i samband med Maaseudun tulevaisuus. Informationsbla-

det innehöll även uppgifter om LEADER+-programmet.

Information i samband med verkställande av programmet

Efter att Finlands LEADER+-program har godkänts och grupperna valts ut, skickar jord- och skogsbruksministeriet ut en broschyr till invånarna på landsbygden. I broschyren redogörs för finansieringsmöjligheter i samband med LEADER+-programmet, åtgärder inom programmet och dess verksamhetsområden. Information om LEADER+-programmet kan man få även på jord- och skogsbruksministeriets Internetsidor. På Internetsidorna kommer man även att få information om alla LEADER+-projekt genom de projektbeskrivningar som finns i ansök-

ningsblanketterna. Således kan alla intresserade via Internet få reda på vilken typ av projekt som finansieras över LEADER+-programmet.

LEADER+-grupperna ansvarar för att invånarna i deras verksamhetsområden får detaljerad information om programinnehållet. Många grupper presenterar sig på egna www-sidor, där man även kan hitta till exempel deras kontaktuppgifter och e-postadresser. På riksnivå informerar även den nationella nätverksenheten om LEADER+-programmet via sina Internetsidor och den tidning som enheten ger ut. Vid information om programmet och projekten iakttas anvisningarna i kommissionens förordning 1159/2000 om de informations- och offentlighetsåtgärder som medlemsstaterna skall vidta när det gäller stöd från strukturfonderna.

9 LEADER+ -programmets förvaltning

9.1 LEADER+ -programmets förvaltning

9.1.1 Centralförvaltning

Jord- och skogsbruksministeriet är förvaltnings- och utbetalningsmyndighet för LEADER+-programmet. Förvaltnings- och utbetalningsmyndighetens kontaktuppgifter är:

Jord- och skogsbruksministeriet,
PB 30, 00023 STATSRÅDET

Jord- och skogsbruksministeriet fastställer för varje lokal aktionsgrupp de årliga finansieringsramarna, i vilka ingår även andelen administrativa medel som står till gruppernas förhållande.

På centralförvaltningsnivå garanteras genomförandet av partnerskapsprincipen av den arbetsgrupp för aktionsgrupper (sammansättning i avsnitt 7.2) som tillsatts av jord- och skogsbruksministeriet. En jämlik representation från de olika områdena säkerställs på så sätt att var och en av företrädarna för regionförvaltningen och de lokala aktionsgrupperna sitter i arbetsgruppen ett år i sänder och företrädarna väljs i tur och ordning från olika delar av landet.

Arbetsgruppen för aktionsgrupper har följande uppgifter:

- att bereda och informera om de nationella urvalskriterierna för LEADER+-grupperna
- att bereda LEADER+-programmet
- att bereda valet av LEADER+-grupper och ge förslag till beslut till jord- och skogsbruksministeriet
- att bereda de ärenden som övervakningskommittén för LEADER+-programmet skall besluta om.

Dessutom stöder arbetsgruppen arbetet i alla lokala aktionsgrupper (såväl LEADER+-grupper som grupper som finansieras över andra program) genom utbildning och information. Arbetsgruppen behandlar och söker finna lösningar även på de problem som uppstår i aktionsgruppsarbetet.

9.1.2 Regionförvaltning

Inom LEADER+-programmet är den slutliga förmanstagaren den lokala aktionsgruppen. Nyttan av projektfinansieringen tillfaller en eller flera fysiska personer eller ett privat- eller offentligt rättsligt samfund eller en stiftelse.

Stödbesluten när det gäller finansieringen av projekt fattas vid arbetskrafts- och näringscentralens landsbygdsavdelning efter att den lokala aktionsgruppen valt ut projekt för finansiering. Jord- och skogsbruksministeriet ställer en årlig bevilningsfullmakt till arbetskrafts- och näringscentralens landsbygdsavdelnings förfogande. Till sin storlek motsvarar fullmakten det sammanlagda beloppet av de finansieringsramar som beviljats de aktiva LEADER+-grupperna på arbetskrafts- och näringscentralens område. Landsbygdsavdelningen vid arbetskrafts- och näringscentralen kan för varje lokal aktionsgrupps vidkommande fatta projektbeslut högst till ett belopp som motsvarar finansieringsramen för gruppen ifråga.

9.1.3 Beredning av en förvaltningsmodell för programmet

Jord- och skogsbruksministeriet tillsatte 2.6.1999 en arbetsgrupp som fick i uppdrag att planera utvecklingsarbetet i de lokala aktionsgrupperna under programperioden 2000–2006. Till medlemmar i gruppen kallades representanter för jord- och skogsbruksministeriet, handels-

och industriministeriet, inrikesministeriet, undervisningsministeriet, arbetsministeriet, arbetskrafts- och näringscentralerna samt LEADER-grupper och POMO-grupper. Arbetsgruppen sammanställde erfarenheterna av verksamheten inom LEADER och POMO, likaså granskade den praxis i andra länder. På detta sätt kunde arbetsgruppen ta fram rutiner för programperioden 2000–2006. Arbetsgruppspromemorian delades ut i november 1999 till alla kända aktionsgrupper och till en bred krets inom region- och centralförvaltningen. Rapporten utgjorde ett stöd för inrättandet och organiseringen av aktionsgrupper samt för beredningen av LEADER+-programmet.

9.2 Beviljande av stöd och utbetalning av stödet till sökanden

9.2.1 Ansökningsförfarande

De ansökningsblanketter inklusive bilagor och anvisningar som används inom projektverksamheten kan fås både från de lokala aktionsgrupperna och från arbetskrafts- och näringscentralen i fråga. Blanketterna utformas i samarbete mellan grupperna och jord- och skogsbruksministeriet. Blanketterna fastställs av jord- och skogsbruksministeriet. Den sökande kan få blanketterna både i maskinläsbar form och på papper.

Stöd som anknyter till LEADER+-programmet kan sökas året runt, men de lokala LEADER+-aktionsgrupperna har rätt att om de så vill konkurrensutsätta projekten genom att införa minst fyra ansökningsperioder per år. Den lokala LEADER+-aktionsgruppen är skyldig att i sitt verksamhetsområde informera om de möjligheter som LEADER+-programmet erbjuder.

Ansökan om stöd för ett enskilt projekt lämnas till den aktionsgrupp på vars område utvecklingsprojektet kommer att genomföras eller på vars område företaget är beläget. Stödet måste sökas innan projektet inleds.

Den lokala aktionsgruppen antecknar i ansökan det datum när ansökan mottagits. Vid mottagandet kontrollerar aktionsgruppen att ansökan innehåller alla nödvändiga uppgifter och att alla bilagor som behövs har bifogats. Gruppen uppmanar vid behov sökanden att komplettera sin ansökan och bistår den sökande i frågor som gäller ansökan. Medlemmarna i styrelsen för den lokala aktionsgruppen och deras ersättare, medlemmarna i underarbetsgrupperna och gruppens anställda har tystnadsplikt när det gäller den information som de får ta del av i samband med behandlingen av ansökningarna.

Ansökan behandlas av styrelsen för den lokala aktionsgruppen och styrelsen tar ställning till om den skall förorda en finansiering av projektet. Vid behandlingen av ansökningarna skall styrelsemedlemmarna följa bestämmelserna om jäv i lagen om förvaltningsförfarande (598/1982). Dessa jävsbestämmelser skall i tillämpliga delar iakttas när det gäller aktionsgruppens anställda och när projektansökningarna behandlas i underarbetsgrupperna.

Gruppen lämnar ansökan jämte ett motiverat utlåtande till arbetskrafts- och näringscentralen i sitt område. Ansökan anhängiggörs samma dag som den diarieförs vid arbetskrafts- och näringscentralen.

Den lokala aktionsgruppen skall behandla ansökan utan dröjsmål.

9.2.2 Beslutsfattande

Jord- och skogsbruksministeriet fastställer den årliga finansieringsramen för LEADER+-aktionsgruppen. Den lokala LEADER+-gruppen har ensam rätt att förorda vilka projekt som skall finansieras ur den ram som beviljats gruppen. Arbetskrafts- och näringscentralen fattar beslut om beviljande på basis av aktionsgruppens utlåtande. Beslutet om beviljande fattas såväl för den andel som utvecklingssektionen vid Europeiska utvecklings- och garantifonden för

jordbruket beviljar som för statens finansiella bidrag. Finansieringsbeslutet fattas av landsbygdsavdelningen vid den arbetskrafts- och näringscentral i vars område den lokala aktionsgruppens verksamhetsområde befinner sig. Om gruppens verksamhetsområde sträcker sig över flera arbetskrafts- och näringscentralers områden fattas beslutet av den myndighet, på vars område merparten av kommunerna i aktionsgruppens verksamhetsområde är belägna. För att säkerställa komplementariteten skall i enlighet med det beslut som fattas i området projekten behandlas av antingen arbetskrafts- och näringscentralens projektarbetsgrupp, sekretariatet för landskapets samarbetsgrupp eller landsbygdssektionen vid landskapets samarbetsgrupp. När projekten behandlas av organet i fråga skall LEADER+-programmets modell för beslutsfattande följas.

I samband med företagsprojekt som inte har någon anknytning till gårdsbruk fattas myndighetens beslut av landsbygdsavdelningen på basis av en beredning enligt lagen om företagsstöd. Landsbygdsavdelningen ansvarar för att det förvaltningsförfarande som förutsätts enligt gemenskapsinitiativet LEADER+ genomförs i enlighet med lagen om finansiering av landsbygdsnäringsar (329/1999). Beslut om finansiering av icke-gårdsbruksanknutna företagsprojekt fattas av landsbygdsavdelningen. Ett positivt stödbeslut förutsätter att den lokala aktionsgruppen och företagsavdelningen i sina utlåtanden förordat projektet.

När det gäller utbildningsprojekt som riktar sig till någon annan bransch än jord- och skogsbruk och landsbygdsföretag begär landsbygdsavdelningen innan beslutet fattas ett utlåtande från arbetskraftsavdelningen. Ett bindande utlåtande från länsstyrelsen inbegärs om det är fråga om utbildningsprojekt som leder till en grundexamen eller någon annan examensinriktad utbildning samt vid projekt som i första hand gäller kulturarvet eller yrkesinriktade konst- eller kulturinstitutioner.

Överenskommelser om utlåtandeförfarandet kan ingås inom områdena.

Arbetskrafts- och näringscentralerna har rätt att frångå den lokala aktionsgruppens förslag endast om det finns grundad anledning. Om den planerade verksamheten strider mot lagen eller programmet kan det ses som en ytterst välgrundad anledning. Denna princip gäller även motiveringen till de utlåtanden som olika myndigheter har gett.

Vid beviljandet av stöd skall myndigheten beakta den nationella lagstiftningen och gemenskapens lagstiftning, bevillningsfullmakten och den finansieringsram som står till gruppens förfogande. I samband med beslutet skall även tas hänsyn till det nationella LEADER+-programmet och den lokala LEADER+-gruppens utvecklingsplan. Myndigheten skall behandla ansökan utan dröjsmål. Man har som mål att beslutsprocessen vid arbetskrafts- och näringscentralerna skall ta högst två månader i anspråk. På grundval av erfarenheterna från förra perioden kan man anta, att ju mer erfarenhet grupperna får, desto bättre beredda är gruppernas projektförslag, vilket påskyndar myndigheternas beslutsfattande.

Inom utvecklingsprojekt fattas stödbesluten antingen för varje år som projektet genomförs eller för högst tre år i taget. Inom företagsprojekt fattas besluten för hela den period som projektet genomförs eller för högst tre år. Ett beslut skall motiveras. Som motiv används de grunder som anförts i aktionsgruppens utlåtande eller de grunder som myndigheten inom ramen för sin prövningsrätt (laglighetsprövning) tillämpar för att avslå en ansökan.

Beslut om användningen av tekniskt stöd fattas av jord- och skogsbruksministeriet och arbetskrafts- och näringscentralerna.

Också de lokala aktionsgrupperna skall i mån av möjlighet beakta vad som i lagen sägs om för-

utsättningarna för beviljande av stöd. Grupperna skall i synnerhet kontrollera att de projekt som de lägger fram är förenliga med såväl det nationella LEADER+-programmet som gruppens egen utvecklingsplan.

Stödbeslutet skickas till den som står som sökande i ansökningsblanketten och för kännedom till den lokala aktionsgruppen.

9.2.3 Besvärsmått

I beslut som arbetskrafts- och näringscentralen fattat om beviljande och utbetalning av stöd kan ändring sökas genom besvär hos landsbygdsnäringsnämnden. Innan besvärsmånden avgör ärendet begär den ett utlåtande från arbetskrafts- och näringscentralen. Arbetskrafts- och näringscentralen skall vid behov begära ett utlåtande i ärendet från aktionsgruppen i fråga och bifoga det sitt eget utlåtande och sända det till besvärsmånden.

9.2.4 Utbetalning av stöd

Ansökan om utbetalning av stöd söks med en blankett som fastställts av jord- och skogsbruksministeriet. Den sökande skickar blanketten till den lokala aktionsgruppen, som förbehandlar ansökan och kontrollerar att den är korrekt ifylld och att de utredningar som efterfrågas har bifogats. Den lokala aktionsgruppen bereder beslutet om utbetalning och tillställer arbetskrafts- och näringscentralen beslutet jämte ett utlåtande. Man har som mål att gruppens behandling av ansökan om utbetalning skall ta högst en månad i anspråk. Beslut som gäller utbetalning av stöd fattas av landsbygdsavdelningen vid arbetskrafts- och näringscentralen. Myndigheten ansvarar inom ramen för sitt tjänstemannaansvar för att villkoren för utbetalning uppfylls. Myndigheten skall särskilt försäkra sig om iakttagandet av kommissionens förordning (EG) nr 1685/2000 av den 28 juli 2000 om närmare bestämmelser för genomförandet av rådets förordning (EG) nr 1260/1999 avseende stödberättigande

utgifter i samband med insatser som medfinansieras av strukturfonderna.

Stödet betalas på basis av godtagbara, faktiska kostnader eller i fråga om förskott på basis av en kostnadsräkyl. Medlemmarna i styrelsen för den lokala aktionsgruppen och deras ersättare, medlemmarna i underarbetsgrupperna och gruppens anställda har tystnadsplikt när det gäller den information som de får ta del av i samband med behandlingen av ansökningarna om utbetalning.

Den myndighet som beviljat stödet betalar på ansökan ut stödet på grundval av en godtagbar utredning som framlagts av stödtagaren. Man har som mål att stödet skall ha betalats till stödtagaren tre veckor efter att ansökan om utbetalning mottagits.

Jord- och skogsbruksministeriets informations-tjänstcentral ansvarar för den tekniska förmedlingen av stödets utbetalning efter att ha fått ett betalningsförordnande från den myndighet som betalar ut stödet.

Ansökan om utbetalning måste göras senast inom tre månader från utgången av den tid som beviljats för genomförandet av ett utvecklings- eller företagsprojekt. Bidraget kan betalas högst två år efter att giltighetstiden för programmet har gått ut.

Stöd som beviljats för ett utvecklingsprojekt betalas, eventuellt förskott inberäknat, årligen enligt påvisade godtagbara kostnader i högst fyra rater. I förskott kan betalas högst 30 procent av bidraget. Förskott kan betalas till privaträttsliga allmännyttiga samfund, om den sökande kan ange särskilda skäl till betalningen av förskott. Arbetskrafts- och näringscentralen kan vid behov kräva säkerhet som villkor för betalningen av förskott. Säkerhet skall krävas om den lokala aktionsgruppen eller arbetskrafts- och näringscentralen anser det vara nödvändigt. Det är i första hand mottagaren av förskottet som ansvarar

för eventuella oegentligheter, men om det i samband med indrivningsförfarandet inte går att kräva in stödet, ansvarar finska staten för förskottet. Förskotten ingår inte i den begäran om utbetalning som lämnas till kommissionen.

Om förskott betalats för ett projekt, kan följande utbetalning sökas först när den del av projektet som motsvarar första (förskottet) och andra raten har genomförts och de upplupna kostnaderna täcker förskottet och andra raten. I samband med ansökan om utbetalning lämnar mottagaren en redogörelse för användningen av medlen.

I samband med ansökan om utbetalning skall för varje rat även redogöras för hur kommunfinansieringen, den övriga offentliga och privata finansieringen (inkl. prestationer in natura) utfallit. Inför utbetalningen av den sista raten skall stödmottagaren enligt villkoren i stödbeslutet inom utsatt tid lämna en utredning om sin verksamhet, medelsanvändning och genomförandet av projektet.

Stöd som beviljats för byggnadsinvesteringar i anknytning till utvecklingsprojekt utbetalas i högst fem rater eventuella förskott inberäknade. Förskottet kan utgöra högst 20 procent av bidraget. Den sista raten betalas dock först när byggnaden är helt färdigställd. Stödmottagaren skall visa upp ett intyg över hur långt byggnadsarbetet fortskridit. Intyget utfärdas antingen av en inspektör som godkänts i stödbeslutet eller av en myndighet som fastställts enligt jord- och skogsbruksministeriets förordning.

Stöd som beviljats för byggande i anknytning till företagsverksamhet betalas i högst fem rater i den takt som byggnadsarbetet framskrider. Intyg över byggskedet utfärdas av en myndighet som fastställts enligt jord- och skogsbruksministeriets förordning eller av någon annan inspektör som arbetskrafts- och näringscentralen godkänt i stödbeslutet. För byggnadsinvesteringar i anknytning till företagsverksamhet betalas inga

förskott. Den sista raten betalas först när byggnaden är helt färdig.

Stöd som beviljats för andra investeringar än byggande betalas på grundval av faktiska kostnader i högst två rater, efter att egendomen är betald i sin helhet och äganderätten övergått till sökanden.

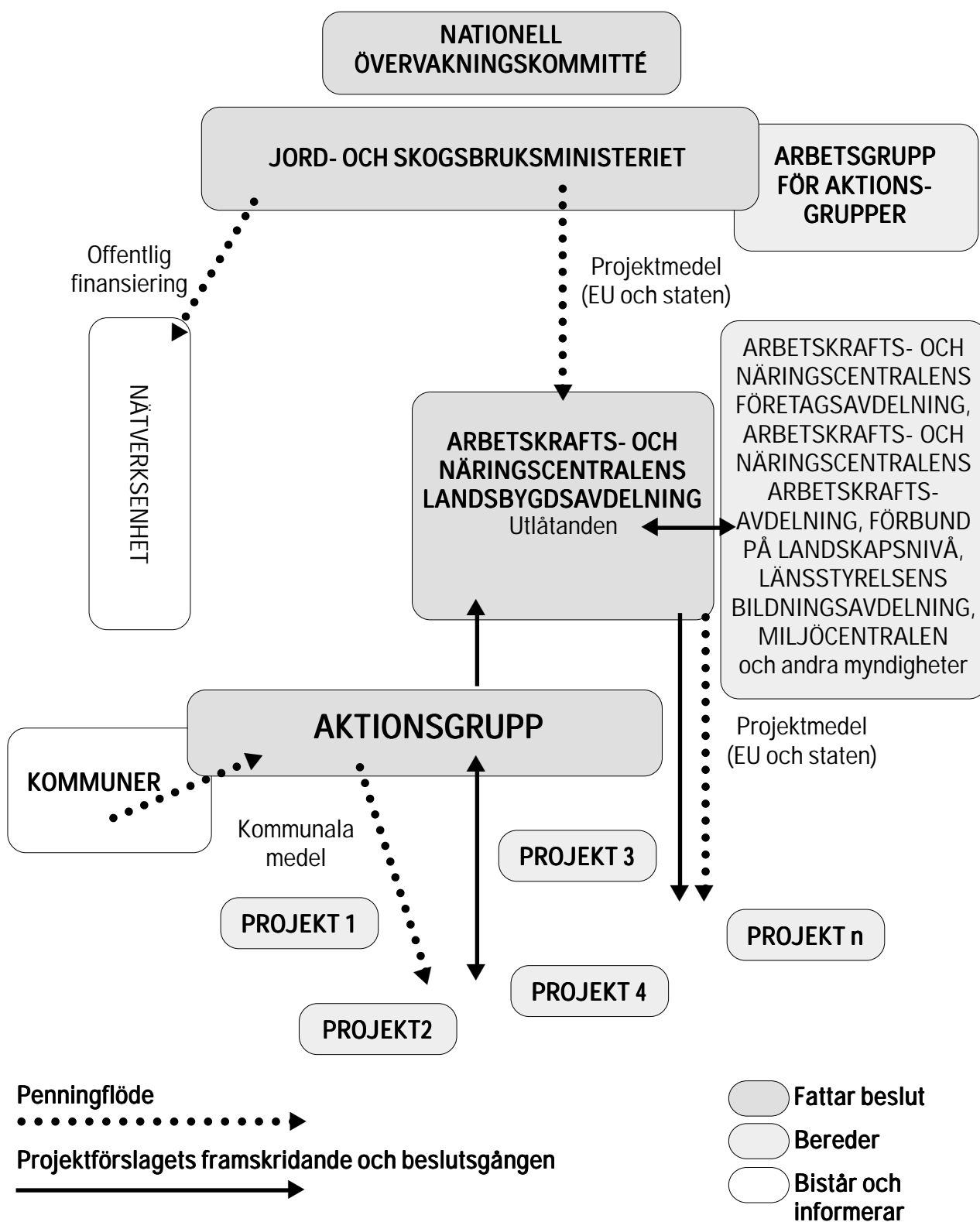
Genom statsrådets och jord- och skogsbruksministeriets förordningar kan ges närmare anvisningar om utbetalningsförfarandet.

Prestationer in natura

Prestationer in natura kan godkännas som privat medfinansiering av projekt.

Den sökande skall i samband med ansökan lägga fram en plan för användningen av prestationer in natura. Den lokala aktionsgruppen skall för sin del överväga om sökanden har tillräckliga kvalifikationer och möjligheter att genomföra de planerade åtgärderna. Den myndighet som fattar stödbeslutet godkänner planen över användningen av prestationerna in natura. Prestationerna skall motsvara de allmänna bestämmelserna om stödberättigande. Som prestationer in natura kan betraktas överlåtelse av mark och fastigheter, anordningar eller råvaror, forsknings- och yrkesverksamhet samt frivilligarbete som utförs utan vederlag. Frivilligarbete, d.v.s. talkoarbete, beaktas bland projektkostnaderna och inom den privata finansieringen endast när det är fråga om s.k. allmännyttiga projekt. Sådant arbete utan lön som utförs i företag kan inte räknas som talkoarbete. Över prestationerna in natura skall föras särskild bok av vilken framgår arten av prestation, priset per enhet och det totala priset, tiden för prestationen och vem som utfört den. Den som utfört talkoarbetet skall med sin underskrift intyga riktigheten i bokföringen över arbetsinsatserna och överlåtelsen av övriga prestationer in natura skall bestyrkas förutom med överlåtarens underskrift även av en utomstående person. I jord- och skogsbruksministeriets förordning

Förvaltningsmodell för Finlands LEADER+

Figur 12. Förvaltningsmodell för Finlands LEADER+-program

kommer att ges en närmare definition av begreppet godtagbart talkoarbete, de maximala priserna per enhet samt det maximala beloppet/projekt samt talkoarbetets maximala andel av den privata finansieringen.

9.2.5 Bokföring och uppföljning av bokföringen

Stöd beviljas på villkor att stödtagaren för särskild bok över den verksamhet som stödbeslutet gäller. Separat bokföring krävs emellertid inte om den verksamhet som stöds anknyter till ett företags affärsverksamhet eller till någon annan verksamhet, och genomförandet och finansieringen av projektet kan redovisas på separata konton i näringsidkarens, företagets eller sammanslutningens bokföring så, att räkenskaperna kan övervakas utan svårigheter.

Stödtagaren skall förvara alla verifikat som gäller genomförandet av den verksamhet som stöds på ett sådant sätt att de utan svårigheter kan granskas. Bokföringen skall skötas och bokföringsmaterialet förvaras så, att de kan granskas utan svårigheter. Bokföringen skall skötas i enlighet med bokföringslagen (1336/1997). Om näringsidkaren eller bolaget enligt bokföringslagen inte är bokföringsskyldig och det inte i någon annan lag särskilt anges hur bokföringen skall skötas i liknande situationer, skall principerna i bokföringslagen iakttas i tillämpliga delar. Bokföringen och bokföringsmaterialet skall förvaras enligt bestämmelserna i 9 och 10 § bokföringslagen, dock i minst tre år efter det att Europeiska gemenskapernas kommission betalat ut slutraten för programperioden.

Den administrativa bokföringen av anslagen i statens bokföring sköts över det bokföringssystem som upprätthålls av informationstjänstcentralen vid jord- och skogsbruksministeriet.

9.3 LEADER-gruppernas finansieringsramar

För de lokala aktionsgrupperna fastställs årligen finansieringsramar, inom vilka grupperna kan

lägga fram förslag till finansiering av projekt. I finansieringsramarna ingår även de medel som är avsedda för gruppens förvaltning och för eventuellt förvärvande av kunskaper.

När finansieringsramarna för gruppens första verksamhetsår fastställs, beaktas kvaliteten på gruppens utvecklingsplan och åtgärderna i den, gruppens uppskattning av finansieringsbehovet under året och till viss del invånarantalet i gruppens verksamhetsområde. Vid fastställandet av finansieringsramarna för de följande åren ser man även till hur gruppens verksamhet har utfallit: de bundna och de utbetalda anslagens andel av gruppens kvot för de föregående åren, uppgifterna från uppföljningarna samt i vilken utsträckning principerna för LEADER+ har genomförts.

Endast den lokala aktionsgruppen kan fatta beslut om användningen av de beviljade finansieringsramarna. När det gäller det anslag för administrativa kostnader som står till gruppens förfogande och de medel som är avsedda för nya grupper för förvärvande av kunskaper fastställs det emellertid först i samband med fördelningen av finansieringsramarna hur stor andel de maximala beloppen av dessa utgör av gruppens årliga finansieringskvot. Gruppen får inte överskrida dessa maximibelopp. På detta sätt försäkras man sig om att den största delen av medlen inriktas på finansieringen av projekt.

Om en del av gruppens årliga finansieringsramar inte binds, kan medlen överföras till följande år.

9.4 Den nationella nätverksenheten

Den nationella nätverksenhetens uppgifter och skyldigheter i fråga om den service som riktas till LEADER+-grupperna har fastställts i detta programdokument (avsnitten 5.3 och 9.4). Uppgifterna är desamma oberoende av vem som finansierar nätverksenheten och om enheten har andra uppgifter förutom de som riktar sig till LEADER+-grupperna.

Den nationella nätverksenheten i Finland finansieras med nationella medel och den betjänar alla lokala aktionsgrupper som finansieras över olika program (bl.a. LEADER+, mål 1, ALMA). I mån av möjlighet kommer den för alla lokala aktionsgrupper gemensamma nätverksenheten att fortsätta sin verksamhet under hela programperioden 2000–2006. I samband med ett öppet anbudsförfarande som ordnas i slutet av 2001 kommer det att utses en förvaltningsmyndighet för nätverksenheten.

Nätverksenheten lämnar en rapport om sin medelsanvändning och om framskridandet av sin verksamhet till jord- och skogsbruksministeriet två gånger per år. När nätverksenheten upphör med sin verksamhet, före ansökan om utbetalning av den sista raten, lämnar enheten en slutrapport över sin verksamhet och hur medlen har använts under hela programperioden.

Nätverksenhetens verksamhet övervakas och styrs även av en styrgrupp som tillsatts för detta ändamål och i vilken ingår en representant för jord- och skogsbruksministeriet.

Nätverksenhetens förvaltning granskas minst en gång under programperioden.

9.5 Övervakning

Övervakningen ger information om hur de enskilda projekten, utvecklingsplanen inom varje lokal aktionsgrupp och hela LEADER+-programmet framskrider och i vilken utsträckning målen har uppnåtts. Verksamheten på dessa tre nivåer följs upp med hjälp av övervakningsrapporter som upprättas två gånger per år och de övervakningsuppgifter som registreras i projektregistret. Övervakningen skall iaktta bestämmelserna i artiklarna 34–37 i rådets förordning 1260/1999.

Projektgenomförarna lämnar en rapport om projektets framskridande två gånger per år. Dessutom lämnas efter att projektet slutförts i samband med ansökan om utbetalning av den sista raten en

slutrapport om projektet. Den sista raten betalas inte förrän slutrapporten har lämnats in. Rapporterna innehåller förutom uppgifter om användningen av medel och uppnåendet av de kvantitativa målen även en kvalitativ redogörelse för projektets framskridande och genomförande. Projekttrapporterna lämnas både till den lokala aktionsgruppen och till landsbygdsavdelningen vid Arbetskrafts- och näringscentralen.

Den lokala aktionsgruppen lämnar in sina rapporter om hur verksamheten framskrider två gånger per år efter att projektgenomförarna har lämnat in sina egna halvårsrapporter. Förutom användningen av de medel som anslagits för administration innehåller rapporterna en redogörelse för hur utvecklingsplanen har genomförts och i vilken utsträckning de kvantitativa och de kvalitativa målen för planen har uppnåtts. Dessutom redogör gruppen för iakttagandet av principerna för LEADER, när det gäller bl.a. styrelsens sammansättning och utvecklingen av föreningens eller andelslagets medlemsantal. Den lokala aktionsgruppen lämnar sina rapporter till jord- och skogsbruksministeriet och till landsbygdsavdelningen vid Arbetskrafts- och näringscentralen.

Om användningen av de medel som anslagits för förvärvande av kunskaper rapporteras enligt samma principer. Rapporterna om förvärvande av kunskaper lämnas till jord- och skogsbruksministeriet.

Även den nationella nätverksenheten lämnar två gånger per år in en rapport som redogör för hur medlen har använts och verksamheten framskridit.

Projektgenomförarna och de lokala aktionsgrupperna får närmare anvisningar om upprättandet av övervakningsrapporter efter att LEADER+-programmet har godkänts.

Jord- och skogsbruksministeriet för ett register, Hanke 2000, över de projekt som finansieras på dess förvaltningsområde. Myndigheten registre-

rar uppgifter om LEADER+-projekt vid beredningen av projektbeslutet och i samband med stödbesluten och besluten om utbetalning av stödet. Också varje LEADER+-grupps årliga användning av administrativa medel betraktas som ett projekt. Övervakningen av genomförandet av de åtgärder som finansierats över LEADER+-programmet (bl.a. beloppen av bundna och utbetalda anslag, måluppfyllelse) sker via registret Hanke 2000 och bokföringssystemet. I samband med stödbesluten registreras även utgångsläget t.ex. för arbetstillfällenas vidkommande, för att senare enkelt kunna kontrollera vilka resultat som uppnåtts till följd av projektet.

Inrikesministeriet har byggt upp ett datasystem FIMOS2000 som är gemensamt för alla ministerier. De myndigheter som deltar i finansieringen av programmet förser systemet med uppgifter om reserveringar, bindningar, utbetalningar och uppföljningsindikatorer i anknytning till projekt som genomförs med stöd av EU-program. Beträffande genomförandet av LEADER+-programmet förs ett sammandrag av de ovannämnda uppgifterna in i registret FIMOS2000.

Övervakningskommitté

En övervakningskommitté för LEADER+-programmet tillsätts senast tre månader efter att kommissionen har godkänt programdokumentet för Finlands LEADER+.

Övervakningskommitténs uppgift är att se till att programmet genomförs på ett effektivt sätt och med kvalitet. Den skall bl.a. godkänna de årliga och den slutliga rapporten om genomförandet innan dessa sänds till kommissionen. Dessutom skall övervakningskommittén godkänna varje förslag till ändring av programmets finansiella struktur eller eventuella andra ändringar i programmet innan kommissionen fattar sitt beslut.

Jord- och skogsbruksministeriet upprättar års- och halvårsrapporterna om genomförandet av LEADER+-programmet. Arbetsgruppen för aktionsgrupper behandlar rapporterna och övervakningskommittén godkänner dem innan de sänds till kommissionen.

10 Kontrollregler

10.1 Kontroll

Kontrollen av gemenskapsinitiativet LEADER+ omfattar administrativa kontroller samt kontroller på plats. Därtill granskas genomförandet av stödformen och att förvaltning och kontrollsystem har inrättats och att de genomförs på ett sådant sätt att förvaltningen och kontrollen av stödformen uppfyller de nationella kraven och EU:s krav på sund ekonomisk förvaltning. Genom kontrollerna säkerställs förvaltningssystemens effektivitet och säkerställs att utgiftsdeklarationerna är tillförlitliga.

Jord- och skogsbruksministeriet är förvaltningsmyndighet och utbetalande myndighet inom gemenskapsinitiativet LEADER+. Som förvaltningsmyndighet svarar ministeriet inför kommissionen för användningen av strukturfondsmedlen. Jord- och skogsbruksministeriets skyldighet är att ordna den finansiella kontrollen av medelsanvändningen på ett sådant sätt att de fastställda förutsättningarna för beviljande och utbetalning av stöd säkerställs och att iakttagandet av de fastställda villkoren för beviljande och utbetalning av stöd säkerställs. Ansvaret för verkställigheten av programmen kommer att regleras i jord- och skogsbruksministeriets förordning och i ministeriets arbetsordning. Enligt planerna skall ansvaret för verkställigheten för kontrollens vidkommande fördelas så, att kontrollenheten ansvarar för de kontroller som inom gemenskapsinitiativet LEADER+ görs på plats. I fråga om den övriga verkställigheten av programmet bär landsbygds- och strukturenheten ansvaret.

Inom gemenskapsinitiativet LEADER+ följer de lokala aktionsgrupperna framskridandet av projekten och användningen av medel. Grupperna är skyldiga att anmäla oegentligheter som de upptäckt till den arbetskrafts- och näringscentral som betalat ut stödet.

10.1.1 Administrativ kontroll

Den administrativa kontrollen omfattar kontroller som genomförs i samband med varje ansökan om stöd och ansökan om utbetalning, och vid behov görs kontroller på plats för att säkerställa att villkoren för beviljande och utbetalning av stöd uppfylls. Landsbygdsavdelningarna vid arbetskrafts- och näringscentralerna genomför administrativa kontroller enligt anvisningar från jord- och skogsbruksministeriets kontrollenhet.

Ministeriets kontrollenhet genomför därtill granskningar av förvaltningen vid arbetskrafts- och näringscentralerna.

10.1.2 Kontroller på plats

Vid de kontroller på plats som skall omfatta minst 5 procent av stödmottagarna och som genomförs i enlighet med kommissionens förordning (EG) nr 2064/1997 iakttas en plan för kontroller som upprättas för varje år. Jord- och skogsbruksministeriet ger anvisningar och svarar för anordnandet av kontrollerna på plats av de projekt som föreslagits till programmet. Jord- och skogsbruksministeriet kan genom förordning bestämma att man för kontrollerna anlitar arbetskrafts- och näringscentralerna eller andra myndigheter. Jord- och skogsbruksministeriet kan genom förordning tilldela även andra organ sakkunniguppgifter i anknytning till kontrollerna. De granskningar av projekt som sker på plats genomförs antingen utifrån ett slumpmässigt urval baserat på en riskanalys eller i form av extra övervakning enligt prövning av något annat särskilt skäl. Vid valet av samplet av projekt för granskningen läggs särskild vikt vid att urvalet representerar projekt av olika slag och storlek. De kontroller på plats som bygger på ett urval av projekt omfattar alla de åtgärder för ut-

veckling av landsbygden som presenterats i programmet. Kontrollerna fördelar sig jämnt över programperioden. Också de projektbeslut som de lokala aktionsgrupperna fattat om de administrativa anslagen är med i det slumpmässiga urvalet. När samplet fastställs bör man dessutom beakta de riskfaktorer som observerats i samband med de granskningar som genomförts på nationell eller gemenskapsnivå eller som annars upptäckts i samband med verkställandet av projekten.

Alla lokala aktionsgrupper kontrolleras åtminstone en gång under programperioden.

Vid de kontroller som utförs på plats granskas projektverksamhet, resultat, bokföring, utfallet av och rapporteringen om finansieringen samt om kostnaderna är stödberättigande. Dessutom granskas lagligheten i stödbesluten och besluten om utbetalning genom en kvalitativ granskning av arbetskrafts- och näringscentralernas administrativa kontroller och på detta sätt säkerställs även att förvaltningssystemet är fungerande och effektivt.

10.2 Påföljder

Enligt 46 § lagen om finansiering av landsbygdsnäringslivet inställs betalningen av ett stöd som beviljats med stöd av lagen i fråga och stödet återkrävs helt eller delvis, om det har använts för andra ändamål än de för vilka det har beviljats eller om stödtagaren har lämnat felaktiga uppgifter som väsentligt inverkat på att stödet beviljats eller betalats eller om stödtagaren i övrigt förfarit svikligt. Enligt 50 § lagen om finansiering av landsbygdsnäringslivet kan, om stödtagaren har förfarit enligt 46 § 1 mom., det belopp som skall återkrävas höjas med högst 20 procent eller, om förfarandet är synnerligen grovt, med högst 100 procent.

Utbetalningen av stöd kan även inställas och krav ställas på en omedelbar återbetalning av stödet helt eller delvis, om:

- a) stödet har beviljats eller betalats på oriktiga grunder,
- b) stödtagaren inom fem år från utbetalningen av den sista stödposten utan tvingande skäl har upphört med eller i väsentlig mån inskränkt den verksamhet som utgjort grund för beviljandet av stödet,
- c) stödtagaren under de fem år som följer på utbetalningen av den sista stödposten utan arbetskrafts- och näringscentralens samtycke genom någon annan överlåtelse än ett arvsrättsligt fäng har överlätit egendom som stödet gäller till en person som inte uppfyller villkoren för beviljande av stöd,
- d) ägarförhållandena i ett öppet bolag, kommanditbolag, ett andelslag eller ett aktiebolag som fått stöd och som bedriver gårdsbruk eller företagsverksamhet genom något annat än ett arvsrättsligt fäng förändras så att företaget inte längre kan anses vara stödberättigat,
- e) villkoren i stödbeslutet eller i en handling som utgjort grund för stödet inte har iakttagits,
- f) stödtagaren vägrar att ge inspektörerna uppgifter om användningen av stödet eller uppgifter som hänför sig till övervakningen eller räkenskapshandlingar eller andra handlingar eller vägrar att i tillräcklig mån bistå vid utförandet av inspektionen,
- g) något annat med dessa jämförbart vägande skäl föreligger för att dra in eller återkräva stödet.

Jord- och skogsbruksministeriet beslutar om återkrav och indragning av de bidrag som de har beviljat. I övrigt beslutar den arbetskrafts- och näringscentral som beviljat stöd om återkrav och indragning. Den enhet som administrerar stödet ger direktiv i anknytning till de fortsatta åtgärder som åligger landsbygdsavdelningarna

och som till följd av vad som uppdagats i samband med kontrollerna behöver genomföras, och ansvarar för att de fortsatta åtgärder vidtas som övervakningen kräver. Enheten tar även

emot anmälningar om oegentligheter på grundval av uppgifter från Arbetskrafts- och Näringscentralerna och vidareförmedlar dem till kontrollenheten som rapporterar dem till UCLAF.

11 Utvärdering

Utvärderingen av LEADER+-programmet innefattar en förhandsbedömning av programmet och de lokala aktionsgruppernas utvecklingsplaner, en utvärdering av programmet efter halva tiden och en efterföljande utvärdering samt en frivillig självutvärdering som grupperna utför själva. Förhandsbedömningen har beskrivits närmare i kapitel 3, i detta kapitel koncentrerar vi oss särskilt på halvtids- och slutvärderingen av programmet.

Syftet med utvärderingen av programmet för LEADER+ är att utreda i vilken utsträckning Finlands LEADER+-program, de lokala aktionsgrupperna och de enskilda projekt som fått stöd av de lokala aktionsgrupperna har bidragit till att stärka landsbygdens livskraft. Det andra syftet med utvärderingen är att undersöka hur väl man vid genomförandet av programmet lyckats förverkliga ett genomgripande integrerat tillvägagångssätt, åtgärder som främjar programmets pilotkaraktär samt principerna för ett underifrånperspektiv. Vid utvärderingen granskas också hur beslutsfattandet i de lokala aktionsgrupperna fungerar i praktiken.

I samband med utvärderingen skall man granska i måluppfyllelsen för de kvalitativa och de kvantitativa målen del inom olika åtgårdshelheter med beaktande av administrativa och ekonomiska aspekter och nätverksbildningen samt programmets effekter på olika områden. Vid utvärderingen granskas även samstämmigheten mellan de lokala aktionsgruppernas verksamhet och deras utvecklingsplaner och i relation till Finlands LEADER+-program och kommissionens allmänna mål för LEADER+.

Den myndighet som ansvarar för programmet (jord- och skogsbruksministeriet) anordnar utvärderingen av LEADER+-programmet enligt kommissionens riktlinjer. En utvärderingsplan

tillställs kommissionen innan den godkänns av övervakningskommittén.

Den som sköter den externa utvärderingen har i uppgift att bistå övervakningskommittén för LEADER+ och den myndighet som ansvarar för verkställandet av programmet. Utvärderaren kan vid behov ombes att delta i övervakningskommitténs sammanträden.

Vid utvärderingen av LEADER+-programmet kommer ändamålsenliga utvärderingsmetoder att tillämpas. Till utvärderare kommer det att väljas oberoende externa evaluerare som skall inneha tillräckliga kunskaper om LEADER+-programmet och vad som utmärker programmet i förhållande till programmen för mål 1 och 2 och till det regionala programmet för utveckling av landsbygden. Den oberoende evaluerare som genomför utvärderingen efter halva tiden kommer att väljas genom en öppen anbudstävling som kommer att ordnas 2001 efter att Finlands LEADER+-program har godkänts och de lokala aktionsgrupperna valts ut. Jord- och skogsbruksministeriet fattar beslut om valet utifrån det förslag som arbetsgruppen för LEADER+ lägger fram. Den som skall genomföra den slutliga utvärderingen av programmet för LEADER+ väljs genom en öppen anbudstävling i slutet av 2006.

Programmets uppföljningsindikatorer har reducerats jämfört med föregående programperiod och kvar finns bara sådana indikatorer som är av särskild betydelse för uppföljningen av programmets framskridande. Detta förenklar uppföljningen på nationell nivå och minskar även arbetsbördan på regional nivå. Förutom följande indikatorer som används för uppföljningen av Finlands LEADER+-program skall de lokala aktionsgrupperna välja ändamålsenliga indikatorer för uppföljningen av de egna utvecklingsplanerna. Vid utvärderingen tillämpas officiella uppföljningsindikatorer som fås från uppföljningssystemet Hanke2000. Dessa uppgifter kompletteras med sådana indikatorer som kom-

missionen eventuellt fastställer senare samt med indikatoruppgifter, statistik samt andra utredningar som bland annat de lokala aktionsgrupperna själva bestämt och samlat in. De finländska myndigheterna på nationell och regional nivå samt de lokala aktionsgrupperna skall se till att den som utför utvärderingen till sitt förfogande har alla viktiga LEADER+-dokument samt uppföljningsindikatorerna för projektet.

Exempel på uppföljningsindikatorer som beskriver genomförandet av LEADER+-programmet:

- nya/bevarade arbetstillfällen
- nya företag
- antalet deltagare i utbildning och antalet elevarbetsdagar
- värdet av investeringar
- antalet deltagare i aktiveringsinsatser.

I vilken utsträckning LEADER+-principerna har genomförts bedöms i synnerhet utifrån aktionsgruppernas kvalitativa beskrivningar. Dessutom granskas bland annat den lokala befolkningens andel av styrelsen för de lokala aktionsgrupperna.

Utvärderingen skall klarlägga på vilket sätt kravet på pilotkaraktär, som är ett särskilt kännetecken för LEADER+, har genomförts. Pilotaspekten bedöms utifrån bland annat följande kriterier:

- i vad mån nya produkter och tjänster utvecklats som ett uttryck för den lokala särprägel
- i vad mån nya metoder utvecklats för att få till stånd en kombination mellan områdets mänskliga, naturliga eller finansiella resurser, vilket gör det lättare att utnyttja den egna inhemska potentialen
- i vad mån det skapats kanaler och knutits kontakter mellan olika sektorer i ekonomin som traditionellt varit helt åtskilda (exempelvis den s.k. tredje sektorn och företagen)
- i vad mån man i nya former kunnat engagera lokalbefolkningen i beslutsprocessen och i genomförandet av projekt.

Vid utvärderingen skall särskilt uppmärksammas hur den nationella nätverksenheten fungerar liksom även hur Finlands LEADER+ fungerar på programnivå och de lokala aktionsgrupperna på sin nivå.

Utvärderingen skall också beakta miljöeffekterna av Finlands program för LEADER+, de utvecklingsplaner som upprättats av de lokala aktionsgrupperna och enskilda projekt. Vid utvärderingen beaktas såväl positiva som eventuella negativa effekter samt i vilken utsträckning miljökonsekvensbedömning har genomförts på olika nivåer. Vidare uppmärksammas i vad mån sådana miljövärden som en ren natur har utnyttjats inom näringsverksamheten och om man i detta sammanhang tagit hänsyn till bevarandet av naturens mångfald.

Utvärderaren skall fästa avseende vid i vilken utsträckning målen för jämställdhet har uppnåtts. Förutom kvinno- och mansaspekten skall även bedömas vilken inverkan åtgärderna har haft på förbättringen av livsmiljön för i synnerhet landsbygdens ungdomar. Vid utvärderingen granskas också i vilken mån åtgärderna har inriktats på landsbygdens arbetslösa och andra invånare på landsbygden som hotas av utslagning.

I samband med utvärderingen beaktas även hur de LEADER+-finansierade åtgärderna överensstämmer med gemenskapens konkurrenslagstiftning.

Övervakningskommittén för LEADER+ fastställer närmare krav på halvtidsutvärderingen. I samband med denna skall eventuella riktlinjer uppmärksammas som kommissionen meddelat under programperioden om genomförandet av en halvtidsutvärdering.

Resultaten av den första utvärderingen efter halva tiden skall enligt artikel 42.2 i den allmänna förordningen läggas fram för kommissionen senast 31.12.2003. Före det skall utvärderingen behandlas av övervakningskommittén

för LEADER+-programmet. På grundval av utvärderingen efter halva tiden kan de lokala aktionsgruppernas finansieringsramar vid behov ändras, beroende på hur väl grupperna har lyckats genomföra sina utvecklingsplaner i förhållande till de uppställda målen. Den andra reviderade utvärderingen efter halva tiden skall enligt artikel 42.4 i den allmänna förordningen slutföras senast 31.12.2005.

Den som skall utföra den efterföljande utvärderingen av LEADER+-programmet väljs under senare delen av programperioden 2006 genom ett öppet anbudsförfarande. Vid utvärderingen beaktas eventuella riktlinjer som kommissionen meddelat under programperioden för den efterföljande utvärderingen av LEADER+-programmet.

De kostnader som utvärderingen efter halvtid och den efterföljande utvärderingen förorsakar betalas över det tekniska stödet för LEADER+-programmet.

Förutom att verksamheten utvärderas officiellt är det skäl för de lokala aktionsgrupperna att genast från början i samband med att utvecklingsplanen upprättas även själva utvärdera sin verksamhet. Med hjälp av självutvärdering kan grupperna följa resultatet av sin verksamhet. Vid självutvärdering uppmärksammas alla olika verksamhetssektorer som gruppen är engagerad i. Gruppen bedömer till exempel framgången i

sin dagliga verksamhet, d.v.s. hur framgångsrik den är när det gäller information till verksamhetsområdet och projektgenomförare, behandlingen av projektansökningar och uppföljningen av betalningsförmedlingen, på vilket sätt styrelsen för aktionsgruppen bidrar till att föra utvecklingsplanen framåt, i vilken utsträckning de projekt som gruppen finansierat medverkar till att målen i utvecklingsplanen uppfylls och vilka relationer aktionsgruppen har upprättat till olika aktörer såsom projektgenomförare, olika utbildnings- och utvecklingsorganisationer i området, andra aktionsgrupper, finansierande myndigheter och andra myndigheter. Självutvärderingen förser aktionsgruppen med fortlöpande information om hur framgångsrik dess verksamhet är och vad som kan förbättras.

Redan inom programmet LEADER II underströks betydelsen av självutvärdering och även nya aktionsgrupper har vid informationsmöten undervisats i ämnet. Jord- och skogsbruksministeriet fastställer ingen särskild självutvärderingsmetod för grupperna, utan varje grupp får själv välja det mest ändamålsenliga sättet för självutvärdering. Gruppen kan genomföra självutvärdering med hjälp av exempelvis kundenkäter och attitydmätningar som vänder sig till projektgenomförare och invånare i området, genom att ordna tillställningar där deltagarna får ge feedback på gruppens verksamhet, arrangera träffar med projektledarna eller låta någon utomstående utvärdera verksamheten.

12 Yttranden från olika parter och deras deltagande i övervakningskommittén

Samråd med olika parter

I enlighet med riktlinjerna för LEADER+ skall de mest representativa parterna på olika nivåer ha getts tillfälle att yttra sig innan detta programdokument läggs fram för kommissionen. Förslaget till programdokument sändes till olika ministerier: handels- och industriministeriet, inrikesministeriet, arbetsministeriet, undervisningsministeriet, miljöministeriet, social- och hälsovårdsministeriet, finansministeriet, alla avdelningar vid arbetskrafts- och näringscentralerna (landsbygdsavdelningen, företagsavdelningen, arbetskraftsavdelningen), förbunden på landskapsnivå, de regionala miljöcentralerna, länsstyrelsernas bildningsavdelningar och Finlands Kommunförbund samt de lokala aktionsgrupper som sökt till programmet.

Av de olika intressegrupperna skickades programdokumentet till Jord- och skogsbruksproducenternas centralförbund MTK, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund, Landsbygdscentralernas Förbund, landsbygdsforskning- och utbildningscentraler vid Helsingfors universitet, Företagarna i Finland rf, näringsbolagen i 5 kommuner, Byaverksamhet i Finland rf (SYTY), Finlands naturskyddsförbund, NYTKIS (kvinnoorganisationer i samverkan), Palvelutyönantajat ry, Suomen 4H-liitto (Finlands 4H-förbund), Maa- ja kotitalousnaiset, Marthaförbundet samt Käsi- ja taideteollisuusliitto (hantverks- och konstindustriförbund). Dessutom fick de regionala miljöcentralerna i uppdrag att informera de regionala miljöorganisationerna om utkastet till programdokument.

Resultat/viktigaste erfarenheter av samrådsförfarandet

Allmänt taget var de parter som avgav ett yttrande nöjda med LEADER+-programmets struktur och innehåll. Det som särskilt tillfredsställde parterna var att innehållet i programmet hade utformats på grundval av de lokala aktionsgruppernas utvecklingsplaner. Likaså såg man positivt på programmets allmänna karaktär, som gjorde det möjligt att inom ramen för programmet genomföra olika slags utvecklingsplaner.

Många lokala aktionsgrupper och i viss mån även regionförvaltningen var ytterst bekymrade över att det inte reserveras tillräckligt med resurser för gruppernas administration, i synnerhet som gruppernas arbetsmängd ökar. Målet att 35 procent av finansieringen skulle inriktas på företagsprojekt ansågs av flera instanser som alltför ambitiöst. Å andra sidan såg många av dem som yttrade sig den starka fokuseringen på näringslivet som en god sak. Flera var av den åsikten att de kvantitativa målen för programmet var för ambitiösa och borde justeras nedåt. Också när det gällde komplementariteten i förhållande till andra program önskade man sig preciseringar. Många grupper och arbetskrafts- och näringscentraler ville även ha en differentiering av tidtabellen för projektgenomförarnas och aktionsgruppernas rapporter. Bland annat dessa frågor har setts över efter att parterna yttrat sig.

En del av förslagen till ändringar stod i konflikt med bl.a. kommissionens riktlinjer, och kunde därför inte beaktas.

Övervakningskommitténs sammansättning

Övervakningskommittén skall i enlighet med trebasprincipen vara sammansatt av lika många representanter för nationella och regionala myndigheter som för enskilda medborgare. En jämlik representation av båda könen säkerställs på så sätt att andelen kvinnor och män av medlemmarna i övervakningskommittén skall uppgå till 40–60 procent. Som ordförande och sekreterare för övervakningskommittén tjänstgör en representant för jord- och skogsbruksministeriet.

Övervakningskommitténs medlemmar från centralförvaltningen utgörs av representanter för jord- och skogsbruksministeriet, inrikesministeriet, handels- och industriministeriet, arbetsmi-

nisteriet, miljöministeriet och undervisningsministeriet. Den regionala förvaltningen representeras av landsbygds-, företags- och arbetskraftsavdelningarna vid arbetskrafts- och näringscentralerna samt förbunden på landskapsnivå, regionala miljöcentraler och länsstyrelsens bildningsavdelning. Intressegrupperna företräds av Företagarna i Finland, kommunerna i Finland, kommunala näringsbolag, Jord- och skogsbruksproducenternas centralförbund MTK, Suomen 4H-liitto, Maaseutukeskusten liitto, Käsi- ja taideteollisuusliitto, temagruppen för unga inom landsbygdspolitiska samarbetsgruppen och Byaverksamhet i Finland rf (SYTY). Dessutom utses företrädare för de lokala aktionsgrupperna.

Kommissionens representant deltar i övervakningskommittén som rådgivande medlem.

13 Förenlighet med andra program och politiken inom gemenskapen

LEADER+-programmet kompletterar och stärker andra utvecklingsprogram för landsbygden. Generellt sett skiljer sig LEADER+-programmet från andra program genom sin småskalighet och lokalt förankrade tillvägagångssätt. Tillvägagångssättet inom LEADER förenar resurserna på den lokala nivån och aktiverar invånarna i området. Detta ger landsbygdens invånare tilltro och mod att påverka sin egen situation. LEADER+-programmet med sin lokalt förankrade modell för beslutsfattande skapar även nya kanaler för påverkan. De lokalt förankrade besluten påverkar för sin del typen av projekt som finansieras.

För att undvika överlappande verksamhet söker aktionsgrupperna aktivt nya praktiska former för samarbete med de regionala myndigheterna och andra utvecklingsinstanser. Just på grund av denna skillnad i utgångspunkt får projektfinansieringen inom LEADER+ en annan inriktning än inom de övergripande programmen. Till följd av att EUGFJ i LEADER+ vidgat sitt tillämpningsområde, kan utanför mål 1- och 2-områdena finansieras även sådana projekt som det inte annars vore möjligt att finansiera. Tyngdpunkten för företagsfinansieringen är förlagd till små företag som oftast bara sysselsätter 1–2 personer. Över LEADER+ finansieras även internationella samarbetsprojekt tillsammans med motsvarande grupper i andra länder. Denna möjlighet finns inte i de övergripande programmen.

Lokala aktionsgrupper kan finansieras även över andra program än LEADER+, till exempel över det lokala utvecklingsprogrammet för finansiering av landsbygden (ALMA) eller över mål 1-programmet. Detta kallas integrering av LEADER+-arbetsättet. På samma område kan det emellertid inte finnas fler än en lokal aktionsgrupp. Verksamheten i de lokala aktionsgrupper som finansieras över olika program kan således inte vara överlappande. Också med för-

valtningsmodellens hjälp utesluter man överlappande finansiering.

LEADER+ utgör en del av den programhelhet som omspannar arbetet med utvecklingen av landsbygden. I denna ingår de lokala utvecklingsprogrammen för landsbygden och det horisontala utvecklingsprogrammet för landsbygden som genomförs i hela landet. Dessa kompletteras av bl.a. den nationella skogsstrategin och skogslagstiftningen som reglerar användningen av skogar samt nationella stödåtgärder. Vid planeringen av programmen har man haft som mål att programmen skall komplettera varandra så, att det horisontella programmet för landsbygdsutvecklingen koncentrerar sig på miljöinsatser på landsbygden. Hit hör också att i anknytning till jordbruksproduktionen värna och skydda kulturbiotoperna.

I LEADER+-programmet har beaktats de begränsningar som genomförandet av den gemensamma landsbygdspolitiken och i synnerhet organiseringen av marknaden gett upphov till. Med de stödåtgärder som omfattas av planen gynnas sådana projekt och åtgärder som bidrar till att stärka följderna av en organisering av marknaden och deras effektivitet eller som leder bort produktionen från sådana branscher som drabbas av produktionsbegränsningar till följd av marknadsarrangemangen.

De företag och den näringsverksamhet som beviljas stöd orsakar inte någon sådan snedvridning av konkurrensen som avses i artiklarna 80–85 i Romfördraget. En betydande del av den verksamhet som stöds berörs av de bestämmelser om undantag från tillämpningen av artiklarna 80–85 i Romfördraget som ingår i artikel 2 i rådets förordning nr 26 om tillämpningen av vissa konkurrensregler på produktion av och handel med jordbruksvaror. Till den verksamhet som stöds förväntar man sig inte ens som sökan-

de sådana företag som ingått förbjudna avtal med företag i andra medlemsländer och som uppfyller andra bestämmelser om förbjuden verksamhet, eller som idkar export eller import med stöd av sådana arrangemang som bryter mot bestämmelserna för konkurrenspolitiken.

13.1 Horisontellt utvecklingsprogram för landsbygden

Ett horisontellt utvecklingsprogram för landsbygden omfattar sådana åtgärder som har direkta följder för åkrarna och deras omgivning. Över LEADER+-programmet finansieras däremot bl.a. sådana åtgärder som gynnar en småskalig förädling av produkterna inom primärproduktionen eller som stärker den sociala och ekonomiska välfärden på landsbygden. På detta sätt kommer verksamheten inom de olika programmen inte att överlappa varandra. LEADER+-programmet har i första hand som mål att åstadkomma en mångsidigare näringsstruktur på landsbygden och främja landsbygdsinvånarnas möjligheter att få sin utkomst från andra näringar än jordbruket.

13.2 Mål 1-program

Under åren 2000–2006 genomförs i Finland två mål 1-program, Östra Finlands och Norra Finlands mål 1-program. I Östra Finlands mål 1-område ingår landskapena Södra Savolax, Kajana, Norra Karelen och Norra Savolax, medan Norra Finlands mål 1-program omfattar ett landskap i sin helhet, Lappland, och delar av Norra Österbotten, Mellersta Österbotten och Mellersta Finland. I områdena bor något över en miljon människor.

Mål 1-programmet finansieras av fyra fonder: EUGFJ, ERUF, ESF och FFU. Den offentliga finansieringen av Norra Finlands mål 1-program uppgår till sammanlagt 642,81 miljoner euro, av vilket EU:s medfinansiering utgör 321,40 meuro. Den offentliga finansieringen av Östra Finlands mål 1-program uppgår till 1 253,19 miljo-

ner euro, av vilket EU:s andel är 626,60 meuro. Såväl Norra som Östra Finlands mål 1-program har en egen prioritet för landsbygdsinsatser som finansieras i huvudsak av utvecklingssektionen vid Europeiska utvecklings- och garantifonden för jordbruket.

I Östra Finland är målet att bredda och stärka den ekonomiska basen på landsbygden genom att diversifiera landsbygdens näringsliv, förbättra dess konkurrenskraft och utveckla landsbygdsföretagens verksamhetsmiljö. Samtidigt förstärks de produktionskedjor som bygger på den egna råvaruproduktionen och på naturresurserna och naturvärdena i området, i synnerhet de svaga länkarna i kedjan. Företagsverksamheten på landsbygden utvecklas utifrån idén om kluster/produktionskedjor. Särskild vikt fästs vid att skapa goda förutsättningar för byarna och byinvånarna att klara sig i informations-samhället. Kompetensen inom datakommunikation och informationsförmedling utvecklas med utgångspunkt i lokala behov och initiativ. Arbetslivsstrukturen utformas så, att i synnerhet kvinnorna på landsbygden får bättre möjligheter till självsysselsättning. Prioriteten för landsbygden fördelar sig på åtgärdshelheter som uppmuntrar jordbruksinvesteringar, unga odlares etablering, utveckling och anpassning av landsbygden, skogsbruk och utbildning.

I Norra Finland är målet för landsbygdsstrategin att bromsa upp flyttströmmen från landsbygden genom att i synnerhet landsbygdens ungdomar garanteras tillräckliga utkomstmöjligheter och en god livsmiljö. Med utgångspunkt i dessa mål inriktar sig åtgärderna inom programmet i första hand på att trygga den fortsatta verksamheten och stärka konkurrenskraften inom primärproduktionen, förbättra uppbyggnaden samt livs-, arbets- och produktionsmiljön inom jordbruket, bredda landsbygdens näringsbas, utveckla verksamhetsmiljön, främja växelverkan mellan landsbygd och tätorter, höja kunskapsnivån och den lokala initiativförmågan samt förbättra servicen och infrastrukturen.

13.3 Regionalt program för utveckling av landsbygden

Det regionala programmet för utveckling av landsbygden (ALMA) finansieras i sin helhet av garantisektionen vid Europeiska utvecklings- och garantifonden för jordbruket (EUGFJ-G). Den offentliga finansieringen av programmet uppgår till sammanlagt 387,77 miljoner euro, av vilket Europeiska unionens andel är 116,33 miljoner euro.

Målet för landskapsprogrammet är att hejda avfolkningen av glesbygden och den egentliga landsbygden och på detta sätt åstadkomma en behärskad befolkningsutveckling och en balanserad befolkningsstruktur (*befolkningsmål*) i det område som omfattas av planen. Sekundära mål och till en del medel för att nå målen är att bevara byarna på landsbygden som fungerande boende-, arbets- och företagsmiljöer (*boendemål*), diversifiera näringsstrukturen så att den tillgodoser efterfrågan, stimulera företagandet och öka sysselsättningsmöjligheterna samt stärka utkomstmöjligheterna för gårdsbruksenheter (*arbetsplats- och näringsmål*), höja kompetensen på bred bas till stöd för andra mål (*kompetensmål*) samt att stödja åtgärder som har en positiv effekt på miljön (*miljömål*).

Prioriteterna för det regionala utvecklingsprogrammet för landsbygden är:

1. Att utveckla jord- och skogsbruket
2. Att diversifiera näringslivet på landsbygden
3. Att utveckla samfunden på landsbygden

13.4 Mål 2-program

Under åren 2000–2006 genomförs två mål 2-program vilka har som mål att utveckla sådana landsbygds- och stadsområden som genomgår en omställningsprocess. Dessa program är Södra Finlands och Västra Finlands mål 2-program. Programområdet omfattar landskap eller delar av landskap i Södra Finland: Södra Karelen, Kymmenedalen, Östra Nyland, Päijänne-Tavastland,

Egentliga-Tavastland, Nyland och Egentliga Finland, och i Västra Finland Satakunta, Birkaland, Mellersta Finland, Södra Österbotten, Mellersta Österbotten, Österbotten och Norra Österbotten. I området bor sammanlagt 1,6 miljoner människor, d.v.s. cirka 31 procent av finländarna.

Mål 2-området finansieras med medel ur Europeiska regionala utvecklingsfonden (ERUF) och Europeiska socialfonden (ESF). Den offentliga finansieringen av Västra Finlands mål 2-program uppgår till sammanlagt 710,3 miljoner euro, av vilket Europeiska unionens andel är 284,1 miljoner euro. Södra Finlands offentliga finansiering uppgår till sammanlagt 545,9 miljoner euro, av vilket EU-finansieringen utgör 218,3 miljoner euro.

Målsättningen för mål 2-programmet är att trygga de allmänna verksamhetsbetingelserna för företagsverksamhet på landsbygden. Åtgärder som förbättrar den regionala strukturen och miljön på landsbygden, såsom vattenförsörjningsprojekt, vägnät, energiförsörjning och datakommunikationsförbindelser samt miljövårdsprojekt hör till mål 2-programmets åtaganden. Även basservicen samt exempelvis tryggheten av den kulturella servicen är av största vikt, för att locka den högt utbildade befolkningen att flytta till landsbygden.

Ett annat centralt mål är att utveckla växelverkan mellan stad och landsbygd. Genom ett samarbete mellan städerna och landsbygden som bygger på partnerskap kan sysselsättningen förbättras. Genom att utveckla företagsverksamheten inom olika branscher och kluster och med hjälp av kompetenshöjande insatser finns det goda möjligheter att öka växelverkan mellan stad och landsbygd.

13.5 Mål 3-program

Under programperioden 2000–2006 genomförs mål 3-programmet inom referensramen för ESF. Referensramen bygger på den allmänna förordningen om Europeiska unionens strukturfonder

och på förordningen om Europeiska socialfonden. Dessutom anknyter referensramen till Finlands sysselsättningspolitiska handlingsprogram (=NAP – National Action Plan) som följer EU:s riktlinjer för sysselsättningen.

De horisontella tyngdpunktsområdena i ESF-referensramen är informationssamhället, jämställdhet, lokalt partnerskap, hållbar utveckling och prognostisering. Dessa tyngdpunkter bör ingå som ett genomgående teman i all ESF-verksamhet.

De primära tyngdpunkterna för referensramen är:

- att förbättra ställningen för långtidsarbetslösa och utnyttja efterfrågan på arbetskraft
- att främja lika villkor i arbetslivet och förebygga utslagning
- att förbättra kvaliteten på och effekterna av utbildning och stärka relationerna inom utbildning och arbetsliv.
- att utveckla företagandet, öka den yrkesmässiga rörligheten och främja innovativiteten inom arbetsliv och arbetsorganisationer.

Den totala offentliga finansieringen av mål 3-programmet uppgår till 1 039,4 miljoner euro, av vilket EU:s (ESF) andel utgör 415,8 miljoner euro.

13.6 EQUAL

Målet för gemenskapsinitiativet EQUAL är att genom internationellt samarbete främja nya metoder för att bekämpa diskriminering och ojämlikheter av alla slag på arbetsmarknaden. I initiativet granskas även asylsökandes integration i samhället och yrkeslivet. Gemenskapsinitiativet finansieras ur Europeiska socialfonden.

EQUAL genomförs med stöd av handlingslinjer som definierats i förhållande till den europeiska sysselsättningsstrategins fyra pelare. Finland har preliminärt valt följande handlingslinjer och åtgärdsområden förutom det att de asylsökandes

integration redan ingår i handlingslinjerna med stöd av den allmänna lagstiftningen.

1. Anställbarhet

Att underlätta tillträdet till och återinträdet på arbetsmarknaden i syfte att skapa en öppen arbetsmarknad för alla och även för dem som har integreringsproblem som anknyter till tillträdet till eller återinträdet på arbetsmarknaden.

Att bekämpa rasism och främlingshat på arbetsmarknaden.

2. Företagaranda

Att stärka den sociala ekonomin (den tredje sektorn) och i synnerhet de allmännyttiga tjänsterna med betoning på förbättringen av kvaliteten på arbetsplatserna.

3. Anpassningsförmåga

Att stödja företagens och de anställdas anpassning till den ekonomiska strukturomvandlingen samt stimulera till en ökad användning av informationsteknologi och andra nya teknologier.

4. Lika möjligheter för kvinnor och män

Att utjämna klyftan mellan könen och lösa upp den traditionella könsfördelningen.

I syfte att åstadkomma bredare projekthelheter genomförs EQUAL i praktiken med stöd av regionala eller till vissa sektorer begränsade genomgripande, omfattande utvecklingspartnerskap (Development Partnership, DP). De deltagande instanserna fastställer stödbjektet och kommer överens om den strategi som skall följas och vilka krav strategin ställer på metoderna som skall utgå från ett innovativt tillvägagångssätt. Utvecklingspartnerskapen inleder det internationella samarbetet och ingår i ett temainriktat samarbete samt i spridningen och integreringen av goda exempel.

Utvecklingspartnerskapet ansvarar för framskridandet av åtgärderna i arbetsprogrammet, organiseringen av samarbetet mellan deltagande partnerskapsprojekt och andra instanser, information, ändamålsenlig användning av medel, uppföljning av privat och den officiella finansiering och förmedling av utfallsuppgifter, insamling och förmedling av andra uppföljningsuppgifter, slutrapportering samt förvaring av dokument som gäller projektet. En av parterna sköter utvecklingspartnerskapets förvaltning och ekonomi.

De som startat ett utvecklingspartnerskap skall försäkra sig om att alla de aktörer som är av betydelse för lösningen av problemet, såsom frivilligorganisationer, parter i arbetslivet, företag (i synnerhet små-företag), regionala och lokala myndigheter, utbildningsinstitutioner och forskningsinstitut, deltar i verksamheten. Särskild hänsyn skall tas till i vilken mån små och nya aktörer med innovativa idéer, liksom målgrupperna och deras representanter deltar och vilka faktiska påverkningsmöjligheter de har. Gemenskapsinitiativen EQUAL och LEADER har vissa metodmässiga likheter. De lokala aktionsgrupperna kan i mån av möjlighet delta i samarbetet med utvecklingspartnerskapen.

Sådana strategiska metoder och instrument inom initiativet EQUAL som i jämförelse med nationella strategier tillför viktiga mervärden är i synnerhet

- möjligheten att pröva nya former av helhetsbetonade lösningsmodeller för bekämpningen av diskriminering och utslagning;
- en väl avvägd fokusering på dem som har den svagaste ställningen på arbetsmarknaden och på utslagna;
- mervärde av det internationella samarbetet, som kan fås antingen i form av ett nytt slags partnerskap, av andra länders erfarenheter eller strategier som ännu inte har utformats i Finland;
- krav på engagemang och stimulans av målgrupperna;

- system med spridning och införande av god praxis på olika nivåer, också på den europeiska, och
- med stöd av särskilda åtgärder främja införandet av jämställdhetsaspekten och lika möjligheter för båda könen.

Den offentliga finansieringen av gemenskapsinitiativet EQUAL uppgår till 144,6 miljoner euro, av vilket Europeiska unionens andel (ESF) utgör 72,3 miljoner euro.

13.7 INTERREG III

Initiativet INTERREG har som mål att stärka gemenskapens ekonomiska och sociala kohesion genom att främja gränsregionalt, transnationellt och interregionalt samarbete för att stimulera en harmonisk, balanserad och varaktig utveckling över hela gemenskapens område.

Gemenskapsinitiativet INTERREG finansieras endast ur ERUF, men dess tillämpningsområde har utvidgats till att omfatta även sådana åtgärder som i normala fall finansieras via ESF och EUGFJ. Den offentliga finansieringen av gemenskapsinitiativet INTERREG III uppgår till sammanlagt 276,6 miljoner euro, av vilket Europeiska unionens (ERUF) finansiella bidrag utgör sammanlagt 137,2 miljoner euro.

Finland deltar i sammanlagt sju INTERREG III A-program, av vilka tre är gemensamma för Finland och Sverige (Skärgården, Kvarken-MittSkandia, Nordkalotten), tre gemensamma för Finland och Ryssland (Kolarctic, Karelen, sydöstra Finland) och ett gemensamt för Finland och Estland (Södra Finlands kusttrakter). Helt och hållet utanför A-programmen står bara landskapen Satakunta, Birkaland och Mellersta Finland. I alla program ingår element som anknyter till utvecklingen av landsbygden, men utgör inte i något program en dominerande egen handlingslinje eller åtgärdshelhet.

Finland deltar även i två INTERREG III B-program. Inom Östersjöprogrammet har hela landet klassificerats som stödberättigande. Av medlemsländerna är Sverige, Danmark och Tyskland samarbetsparter samt sju av icke-medlemsländerna. I programmet Nordlig Periferi ingår de norra delarna av Finland, Sverige, Norge och Skottland (huvudsakligen mål 1-områden) samt Island, Färöarna och Grönland. Även i dessa program ingår element som anknyter till utvecklingen av landsbygden.

Trots att det över INTERREG-programmen är möjligt att finansiera åtgärder för utvecklingen av landsbygden, är infallsvinkeln en annan än inom LEADER+. I INTERREG-projekt är ett gränsöverskridande samarbete det centrala. Alla projekt som finansieras är i princip sådana som har samarbetsparter från åtminstone två länder.

På grund av de krav som ställs på förvaltningen av ett samarbete, är samarbetsparterna ofta of-

fentligrättsliga organisationer. I några program (t.ex. Skärgårdens A-program) ligger tyngdpunkten på ett småskaligare samarbete. I princip erbjuder dock alla INTERREG-program möjligheter till projekt som innebär nätverksbyggen och byte av erfarenheter. Dessa kan å sin sida komplettera LEADER-verksamheten.

13.8 URBAN

Målet för Europeiska unionens gemenskapsinitiativ URBAN under perioden 2000–2006 är att en ekonomisk och social förnyelse av städer och förorter som är på tillbakagång samt främjande av en hållbar utveckling. För perioden 2000–2006 kommer Finland att få ett program för gemenskapinitiativet URBAN. Detta skall liksom under den förra strukturfondsperioden att utarbetas gemensamt av städerna Helsingfors och Vanda. Den offentliga finansieringen uppgår till sammanlagt 20,1 miljoner euro, av vilket 5,3 miljoner euro är EU-finansiering (ERUF).

De Lokala aktionsgrupper som genomför Finlands LEADER+ -program

1. Elävät jokivarret, maaseudun toimintaohjelma 2000-2006/ Peräpohjolan kehitys ry
2. Kainuun naisyrityisyys LEADER Plus/ Kainuun naisyrityisyys LEADER ry
3. Oulujärvi LEADER+ -kehittämisohjelma 2000-2006/ Oulujärvi LEADER ry
4. Nousevan rannikkoseudun kehittämissuunnitelma vuosille 2000-2001/ Nouseva rannikkoseutu ry
5. Kotikylä+ LEADER+ -kehittämisohjelma vuosille 2000 - 2006/ Pirityiset ry
6. NHS Pohjanmaan Jokilatvat kehittämisohjelma 2001 - 2006/ NHS -LEADER II ry
7. Rieska LEADER -kehittämissuunnitelma, Rieska-LEADER ry
8. Kehittämissuunnitelma 2000-2006 Aisapari/ Härmänmaan ja Järviseudun Kehittämisyhdistys ry
9. Suupohjan LEADER+ kehittämissuunnitelma vuosille 2000-2006/ Suupohjan kehittämisyhdistys ry
10. Kehittämissuunnitelma vuosille 2000-2006/ Kalakukko 2006 ry
11. Viisari maaseudun kehittämissuunnitelma 2001-2006/ Maaseudun kehittämisyhdistys VIISARI ry
12. RaJuPuSu -LEADER+ -ohjelma/ RaJuPuSu LEADER ry
13. KASKYNKKÄÄ 2000-2006, Keski-Karjalan LEADER+ -ohjelma/ Maaseudun kehittämisyhdistys Keski-Karjalan Jetina ry
14. Joensuun seudun LEADER+ -ohjelma 2000-2006, moniarvoinen ja aktiivinen kansalaisyhteiskunta/ Joensuun seudun LEADER -yhdistys ry
15. Vaara-Karjalan kehittämissuunnitelma v. 2000-2006/ Vaara-Karjalan LEADER ry
16. Pomoottori kehittämissuunnitelma 2000-2006/ Pomoottori ry
17. Ykkömaaseudun kehittämissuunnitelma v. 2000-2006/ Kantri ry
18. Pohjois-Satakunta LEADER+ -kehittämisohjelma/ Aktiivinen Pohjois-Satakunta ry
19. MEHU -ohjelma vuosille 2000-2006/ Karhuseutu ry
20. Kestävän elinvoimaisuuden tie - Varsinais-Suomen jokivarsikumppanit ry:n kehittämissuunnitelma 2001-2006
21. Med fulla segel framåt - Taysin purjein eteenpäin/ I samma båt - Samassa veneessä rf
22. Etelä-Karjalan LEADER ry
23. SEPRA KEHITTÄMISOHJELMA, Asukaslähtöinen kehittämisohjelma vuosille 2000-2006/ Kehittämisyhdistys Sepra ry
24. Etelä-Päijänteen LEADER+ -ohjelma/ Päijät-Hämeen maaseudun kehittämisyhdistys ry
25. Vår västnyländska Saga, lokalt utvecklingsprogram för Västnyland 2000-2006/ Pomoväst rf

I denna serie tidigare publicerade verk:

- 1/2001 Elintarvikeklusterin laatuselvitys
ISBN 952-453-028-7
- 2/2001 Puhdistamolietteen ja lietevalmisteiden käyttö maataloudessa, hygienia- ja riskitutkimus
ISBN 952-453-029-5
- 3/2001 Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan paikkatietostrategia - seuranta ja suuntaus 1.1.2001
ISBN 952-453-031-7
- 4/2001 Kansallinen metsäohjelma 2010, seurantaraportti 2000
ISBN 952-453-034-1
- 5/2001 Cadmium in Woodash used as Fertilizer in Forestry
ISBN 952-453-043-0
- 6/2001 Vesi- ja viemärlaitosten taloudellinen vertailu
ISBN 952-453-044-9
- 7/2001 Kasvintuotannon tarkastuskeskuksen arviointiraportti 2001
ISBN 952-453-045-7
- 8/2001 Maa- ja metsätalousministeriön luonnonvarastrategia, uusiutuvien luonnonvarojen kestävä käyttö
ISBN 952-453-054-6

JORD- OCH SKOGSBRUKSMINISTERIET

PB 30, 00023 STATSRÅDET